rankos

elektroninis literatūrinis žurnalas

2020 nr. 1 (3)

Redakcija

tomkompotas
(redaktorius)

Šriodingerio katė
(proza, kritika)

daineko
(poezija, klasika)

Alicija Valentukevičiūtė
(kalbos redaktorė)

klimbingupthewalls
(svetainės
administratorė)

Redakcijos paštas: **redakcija.rankos@gmail.com**
Interneto svetainė: **http://www.rankos.net**

Iliustracijos

Aidas Jurašius *(11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 29, 33, 44 psl.)*

Vytautas Žydonis *(34, 40, 48, 49, 62, 64, 65, 67, 72, 76, 81, 84, 86, 87, 90, 91, 98, 99, 101, 103, 105, 109, 110, 113, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 129, 130, 131, 139, 141, 142, 143, 145, 151, 152, 154, 155, 157, 159, 180, 181, 182, 202, 210, 211 psl.)*

Mūza Olimpija Svetickaitė *(1, 36, 37, 41, 42, 43, 45, 54, 68, 69, 73, 75, 78, 82, 83, 96, 97, 106, 107, 114, 115, 122, 132, 135, 136, 137, 148, 149, 153, 156, 158, 160, 162, 186, 187, 193, 200, 201, 214, 215 psl.)*

Kęstutis Mažeika *(56, 57, 59, 94, 95, 174, 175, 188, 189, 194, 195, 196, 197, 206, 207, 213 psl.)*

Odeta Šakėnaitė *(2, 3, 164, 165, 169, 170 psl.)*

ana baltė *(4, 5, 53, 61, 93, 102, 134, 140, 146 psl.)*

r.r. fokusas *(6, 7, 30, 31, 39, 46, 112, 172, 173, 179, 209 psl.)*

Turinys

Poezija / proza

Aidas Jurašius. *Kaip mes stabdėme linijinį laiką. Novelė* / **8**

Pokalbiai prie kompoto: *interviu su Aidu Jurašiumi* / **34**

Afinogenijus Puokas. *Eilėraščiai* / **50**
Rūta Mataitytė. *Debesėlis. Apsakymas* / **58**
Mūza Olimpija Svetickaitė. *Eilėraščiai* / **70**
Čako Pelėda. *Pavasarį, kai sniegas nutirps. Apsakymas* / **88**
Rasa Milerytė. *Eilėraščiai* / **100**
Urtė Skablauskaitė. *Eilėraščiai* / **108**
Eglė Žvirblienė. *Viltis. Apsakymas* / **116**
Eglė Okaitė. *Eilėraščiai* / **126**
Karolis Bareckas. *Plyšiai . Trumpoji proza* / **138**
Varna. *Taško genezė. Eilėraščiai* / **144**

rašyk.lt klasika

Arvydas Valickas (Diudia Pauteckas). *Eilėraščiai* / **166**

Recenzijos

vakvakas. *Kaip mes skaitėme Grajauską, Atosai manant, kad jai insultas* / **176**
Rūta Montvilaitė. *Apie G. Saunders romaną "Linkolnas bardo"* / **184**
Alicija Valentukevičiūtė. *Apie "Duobės" veikimo principą* / **190**

Numerus stultorum

Greta Musteikienė. *Alina ir jos Palaima. Apsakymas* / **198**
Vygaudas Juknelis. *Paštininko džiaugsmai. Apsakymas* / **204**

Poezija / proza

Aidas Jurašius

Kaip mes stabdėme linijinį laiką
(iš novelių rinkinio "Bibliofobija")

Po antro bokalo nutarėme, kad toliau taip gyventi neįmanoma. Linijinį laiką reikia sustabdyti, užtverti jam kelią barikadomis, nukreipti į šoną. Žodžiu, paversti jo prakeiktą tiesę kreive, apskritimu ar panašiai.

– Jūsų nekamuoja pojūtis, kad gyvenimas lekia pro šalį? – klausia V. – Ir ne kokia risčia, o šuoliais?

Mudu su D. linksim. Ypač D. Jis dabar didelės šeimos galva, tad suprantu tą jo linksėjimą. Vaikai – visai šaunus dalykas. Stebi jų judėjimą ir pokyčius – ir tarsi pamiršti savo sąstingį. Maža to, nusavini jų judėjimą, susilieji su juo. Ir tada rašai kokiam nors socialiniam tinkle: MES padarėme tą, MES padarėme aną. Nors iš tiesų nieko nepadarei, tik stebėjai iš šono svetimą veiksmą.

D. intuityviai visa tai jau jaučia. Bet dar turbūt nerado tinkamų žodžių įvardinti. Aš jam, žinoma, pasitaikius progai padėsiu – mes juk draugai.

– Pamenat, kaip kadaise planavom važiuoti į Afriką dviračiais? – klausia D.

Mes pamenam. Tai buvo gal septintoje klasėje. Prisiskaitėme Žiulio Verno, to visą pasaulį savo knygose apkeliavusio namisėdos, romanų ir nutarėme sulaukę pilnametystės numinti iki Afrikos. Susirinkdavome mano namuose, nagrinėdavome žemėlapius – rinkomės geriausią maršrutą. Daugiausia diskutavome, kas paprasčiau: persikelti per Gibraltaro sąsiaurį ar Sueco kanalą. Aš, rodos, gyniau Suecą, D., rodos, buvo aršus Gibraltaro šalininkas.

– Pamenu, – sakau. – Ir dar pamenu, kad tarp mūsų buvo įsipainioję cinikų. Kurie tik apsimetė, kad tiki, jog važiuosim į Afriką dviračiais. Ir pamenu, kad kai mūsų planas iškilo aikštėn, visa klasė gardžiai juokėsi. Ypač mergaitės.

– Tokios jau tos bobos, – sako D. – Racionalios.

– Na, gal ne visos, – sumurma V.

V. nėra ir nebuvo vedęs. Gerai pasikapstęs archeologo kastuvėliu po jo galvą dar galėtum aptikti tikėjimo kelione į Afriką dviračiais kauliukų. Kasti, suprantama, tektų giliai ir atsargiai, bet vis dėlto. Po maždaug septyniais vienišų vakarų, praleistų su viskio

buteliu, porno ir rusišku roku, sluoksniais dar dūlėjo tie kaulai, jaučiau tai.

– Galim surengti naują kelionę, – sako D. – Trumpesnę.

Visi trys susižvalgom. Nužiūrim vienas kitą. V.: veidas beveik nepakitęs, bet plaukai viršugalvyje gerokai praretėję. D.: nemenkas antsvoris ir kažkokio slogaus rimtumo teikiantys akiniai. Aš: vis labiau žilstanti barzda ir raukšlės, kurias galbūt galėtum susieti su išmintimi, jei tokiu reiškiniu dar tikėtum.

Paskui nužvelgiu mūsų rankas. Mano dar visai jaunatviškos, tarsi būčiau visus tuos metus jas slėpęs laiko kišenėse nuo buities ir rūpesčių. Ir tai maloniai guodžia.

– Tai paskutinė mūsų proga sustabdyti linijinį laiką, – sakau. – Arba dabar, arba niekad.

D. ir V. linksi. Taigi: trys neabejotini norai prieš tris potencialius negalėjimus. Beliko įvertinti negalėjimų mąstą. V. dirba lietuvių kalbos mokytoju, taigi iš esmės jam kliūčių nėra – juk vasara. D. įsitaisęs kraštotyros ar panašios nesąmonės muziejuj, bet gali pasiimti atostogų.

– O tu? – klausia manęs.

– Turiu per mėnesį parašyt knygą vaikams, – sakau.

– Nieko, – nuramina D. – Kelionė įkvėps.

Nužvelgiu juos, nematytus gal penkiolika metų. Kam mums ta kelionė? V. nori pabėgti nuo rutinos, bent trumpam pamiršti mokinių veidus ir gerai prisigerti. D. nori bent trumpam pabėgti nuo žmonos ir gerai pasidulkinti. Aš nenoriu rašyti knygos vaikams, nes vaikai man patinka.

– Savaitei? – siūlau.

– Tinka, – sako jie.

D. iš vidinės švarko kišenės išsitraukia bloknotą ir parkerį. Jis dabar solidus dėdė, tad nešiojasi tokius daiktus.

– Kelionės metu turim daryti tai, ko dar nesam darę, – sako. – Sudarykim sąrašą. Pradedam nuo lovos. Ko nesi bandęs? – klausia manęs.

– Su vyru, – sakau.

– Su vyru?

– Na, tik vienpusiškai...

– Dievuli, – sako D., tada išplėšia lapelį ir suglamžo. – Gal kiekvienas sau pasidarykim po sąrašiuką.

Nutariam nedaryti jokių sąrašų ir važiuoti be aiškaus plano. Juk planuoti reikštų vėl gyventi pagal linijinį laiką.
Pažvelgiu į V.

– Pasiimk į kelionę Keruaką. Iš Žiulio Verno juk jau išaugom.

V. susimąsto.

– Taip, – sako po pauzės. – Bus gyvenimas pagal Keruaką.

– Tai bus istorinės neteisybės atitaisymas, – sakau. – Mes nekalti, kad mūsų laikais gyvenimas čia buvo žemiau Keruako lygio.

Užsisakom dar po bokalą. Reikia aptarti detales.

* * *

Išvažiuojam suklypusiu ir erzinančiai raudonu V. opeliu. Jis klaikiai burzgia ir atrodo taip, kad abejojam, ar atlaikys mūsų numatytą maršrutą. Bet nutariam rizikuoti. Pusbrangė D. mašina mūsų kelionei netinka ideologiškai, nes pirkta paėmus paskolą.

Maršruto tikslas, žinoma, jūra. Tik keliaujant prie jūros galima sustabdyti linijinį laiką. Ar bent jau iš knygų ir filmų mums susidarė toks įspūdis. Ją pasiekti turim lygiai po savaitės, sekmadienį. Iki tol

ketinam aplankyti keletą miestų ir miestelių, kuriuos patologiškai niekinsim, nes jie primins mūsų gimtąjį miesteliūkštį, nepažymėtą nei Žiulio Verno, nei Keruako žemėlapiuose.

V. vairuoja, o mudu su D. gurkšnojam kokteilius iš butelių. Saldus birzgalas, bet buteliukai tokie patogūs laikyti, kad tiesiog limpa prie delno, o ir gėrimų spalvos gražios.

D. mokyklos laikais buvo geras skaitovas. Įbrukam jam „Maldororo giesmes“, ir jis skaito, kad sukurtų tinkamą atmosferą mūsų kelionei. Bet opelis burzgia per garsiai, be to, tai rusiškas vertimas, o D. nuo rusų kalbos atpratęs, taigi skaito su klaikiu akcentu.

– Skamba taip, lyg skaitytum bulgariškai, – sakau.

Bulgarija, rodos, priešingoje pusėje, nei važiuojam, taigi simpatijų nekelia. Tiesą sakant, šią akimirką už Bulgariją blogiau būtų nebent Moldova ar koks panašus užkampis. Taigi nutariam geriau paklausyti muzikos. Bet opelyje grotuvo nėra, tad V. vežiojasi suklypusį, elementais varomą kasetinį magnetofoną ir krūvą nuo mūsų paauglystės kažkaip išgyvenusių kasečių su senais

įrašais. Vieną iš jų V. įjungia.

– *Keep your eyes on the road, your hands upon the wheel,* – niūniuojam, ir mūsų akcentas toks klaikus, kad skamba, lyg dainuotume švediškai.

Kažkodėl prisimenu vieną vyruką, tiksliau, paauglį, prieš keletą metų matytą Stokholmo senamiesčio ledainėje. Jis nebuvo niekuo ypatingas, tiesiog jaunas ir gražus, tiesiog madingai apsikirpęs ir apsirengęs, tiesiog laisvai angliškai kalbantis švedas ir tiesiog dėjo į vaflių tūbeles ledus. Bet kažkodėl pajutau jam tada pavydą ir neapykantą, tokią stiprią, kad norėjosi sugrūsti man ištiestą ledų porciją jam į gerklę ir paklausti: už ką tau visa tai?

Bet dabar tai nesvarbu. Švedija mums reikiamoje pusėje.

* * *

Įvažiuojam į miestą N 1. Reikalų čia nedaug: D. nutarė, kad pirmiausia turim apsilankyti pas kekšes, ir tai suprantama, nes jis vedęs. V. sako, kad tai prieštarauja jo moralei. Jis nėra ir nebuvo vedęs, tad mudu su D. jį suprantam. Sutariam, kad jis palauks mašinoje.

D. atkapsto internete keletą numerių ir skambina, su kažkuo susitaria. V. mus veža daugiabučių labirintu, lygiai tokiu pat, kokį rastum visuose N miesteliuose ir miestuose. V. šiek tiek nepatenkintas. Visų pirma, dėl linijiniam laikui palankios savo moralės. Visų antra, dėl to, kad visą dieną vairavo, o mudu su D. jau spėjome pereiti prie romo. Bet tokios jau tos kelionės.

Kažkuriame daugiabučių rajone mudu su D. išlipame iš mašinos. D. vėl skambina. Po kelių minučių pasirodo ryškiaspalviais rūbais vilkinti K. Nr. 1. Sekam jai iš paskos. Žiūriu į jos ryškiai raudoną beretę ir prisimenu, kad būdami pionieriais rišdavomės po kaklais lygiai tokius pat rėksmingai raudonus kaklaraiščius.

Kol svarstau, ką geriau nešioti linijinio laiko atžvilgiu – tokį kaklaraištį ar tokią beretę, pakylam liftu, paskui įeinam į dviejų kambarių butą. Mus pasitinka K. Nr. 2. Stovim koridoriuje ir aiškinamės, kas pirma: kėdės ar pinigai. Laimi, žinoma, pinigai, taigi sumokam.

Tada stovim ir žiūrim į K. Nr. 1 ir K. Nr. 2. K Nr. 1 turi

didelius papus, bet platų užpakalį. K. Nr. 2 turi siaurą užpakalį, bet mažus papus. Nors persiplėšk. Panašiom mintim kamuojasi ir D.

– Gal paskui apsikeisim? – klausiu.

– Sutarta.

Pasirenku K. Nr. 1, ir nueinam į vieną iš kambarių. Ji nusirengia lėtai ir beveik droviai. Matyt, naujokė. Prieš pradedant valandai nustato žadintuvą.

Po visko rūkome. Žiūriu į K. Nr. 1 ir galvoju, kad be kaklaraiščių ir berečių ne taip jau ir skiriamės. Ji vėpso į peleninę, paskui klausia:

– Jūs čia gyvenat? Vietinis?

Mintyse prisimenu frazę: jei aš čia gyvenčiau, tai tu negyventum. Iš kur ji? Rodos, iš kažkokios paauglystėje skaitytos smagios knygos.

Įeina K. Nr. 2. Sako:

– Jūsų draugui baigėsi cigaretės.

Duodu keletą. Kai nulydžiu akimis jos nuogą užpakalį, prisimenu.

– Džeromas K. Džeromas, – sakau mauktelėdamas romo.

K. Nr. 1 prunkšteli, o aš pagalvoju, kad kaip tik dabar norėčiau ko nors tokio: lengvai skaitomo, linksmo ir sentimentaloko. Apie tris pagyvenusius dėdes, tik, pageidautina, su netikėta pabaiga. Ir pagalvoju, kad jau laikas apsikeisti.

Apsikeičiam. K. Nr. 2 taip pat nustačiusi žadintuvą. Kažkurį kartą man artėjant prie kulminacijos tas daiktas šaižiai suskamba. K. Nr. 2 pakelia galvą, atgalia ranka nusišluosto lūpas. Sako:

– Jūsų laikas baigėsi.

Imu juoktis. Štai ir netikėta pabaiga. Iki visiško knyginio komiškumo trūksta tik tuščių kišenių. Bet pinigų turiu, taigi svarstau, ar neprimokėti, kad man šiek tiek pratęstų laiką. Nutariu, kad apsieisiu.

Reikia pratintis prie nepratęsiamo laiko.

* * *

Nuvažiuojam į miestą N 2. V. dar labiau nepatenkintas ir nori atsigriebti. Taip, kad tai neprieštarautų jo moralei. Reikia kur nors pastatyti mašiną ir duoti jam išgerti.

V. skambina savo buvusiai kursiokei Ž., susitaria, kad galėsim pas ją pernakvoti. Ir dar susitaria, kad pirmiausia eisim į kažkokią to miesto skylę. Kur groja muzika, o žmonės pagal ją strikinėja.

Paliekam mašiną prie Ž. namų. Ji vedasi su savim draugę M. Jos abi mūsų metų, turbūt jau išsiskyrusios arba nespėjusios rasti, su

kuo galėtų tai padaryti. Abi būtų ne mano skonio, jei tokį daiktą turėčiau. D. po kekšių kiek prigesęs, bet sparčiai taisosi.

Skylėje įsitaisome prie staliuko, netoli šokių aikštelės. Muzika – kažkoks degradavęs nuostabios afrikietiškos perkusijos palikuonis, bet, nepaisant išsigimimo, esminiais bruožais dar primena protėvį.

Melodija beveik sunaikinta, numesta šalin ir sutrypta lyg kūną varžęs korsetas, paliktas tik ritmas, atvirai seksualizuotas, su savalaikėmis pauzėmis prieš audringą kulminaciją. Pagalvoju, kad Vagneriui šie nesibaigiantys muzikiniai orgazmai turbūt patiktų, ir sukikenu. Juk čia beveik viskas kaip jo operose, tik be valtį traukiančių gulbių ir kitų nesąmonių.

Susitelkiu į poravimosi ritualus. Patelės makiažu išryškinusios akis ir lūpas, plunksnos ir kailiai ant kūnų pritaisyti taip sumaniai, kad pabrėžtų poravimuisi svarbiausius organus. Patinėliai vaikšto pasipūtę, įdėmiai ir agresyviai nužiūrėdami vienas kitą. Jų judesiai dvelkia įtampa, ir tai nieko keisto, kai turi būti bet kada pasiruošęs stoti į kovą dėl patelės.

Mėgstu poravimosi ritualus. Juk visas menas kilo iš poravimosi ir laidojimo stūgavimų. To nemėgti kultūringas žmogus negali.

– Kažin kas lemia, kad rūšyje viena iš lyčių paprastai būna puošnesnė? – sakau D. – Štai, tarkim, ančių patelės – nuobodžiai rudos, o patinėliai – ryškiaplunksniai.

Jis įsmeigia pusgirtes akis į stalą ir susimąsto.

– Gal pasiūlos ir paklausos santykis? – sako galiausiai.

Nusijuokiame. Bandau prisiminti, kaip jaunystėje tokiose vietose kaip ši poruodavomės mes. Lyg ir viskas taip pat, bet kažkokios svarbios dalies mano prisiminimuose stinga. Viskas atrodo prėska ir sukaustyta, praskaidrinta tik pusėtino pirmųjų kartų saldumo. Nutariu, kad taip atrodo dėl nostalgijos. Manoji juk nukreipta į ateitį. Gal tai loginis prieštaravimas, bet linijinio laiko logika ir nesustabdysi.

V. tikrai nori atsigriebti, tad geria už du, o paskui eina šokti su Ž. Stebiu juodu jaunų kūnų apsupty, ir nuotaika subjūra. Tuo tarpu D. iš vieno studenčioko nuperka kažkokių tablečių. To šlamšto pavadinimą pamiršta, bet koks skirtumas.

Baigiame gerti, ką užsisakę, ir nutariame eiti pas Ž.

– Nemanai, kad mes buvome pilkosios antys? – sakau V. pakeliui.

– Vis paukščiai, – gūžteli jis, ir turbūt neklysta.

Pas Ž. praryjame šlamštą. Rimtas reikalas. Pajuntu virpant kojas, ir atsigulu ant grindų. Žvilgteliu į šoną. Ž. šaudo akim į V., bet jis dabar užsiėmęs – stebi savo rankų venas: jam atrodo, kad jos pučiasi ir tuoj sprogs. D. nesulaikomai krizena ir kažką pasakoja M. Ta atsistoja ir ima šokdama nusirenginėti.

Padedu galvą ir susitelkiu į muziką. Ir mane sužavi atlikėjų dikcija. Dar niekad negirdėjau taip aiškiai ir gražiai tariamų angliškų žodžių. Atrodo, kad kuo puikiausiai užčiuopiu net menkiausią garsą. Guliu, žaviuosi dikcija ir jaučiuosi lyg priplotas prie žemės, nes visos galūnės staiga apsunko, o užsimerkus ima atrodyti, kad į mano smegenis kažkas įdėjo ir sukioja rėžiančių spalvų kaleidoskopą.

Po kiek laiko per vargus atplėšiu galvą nuo grindų. Matau nuogą M. užpakalį. Joja ant D.

Prisimenu, kad kadaise padariau išvadą, jog visi žmonės iš

esmės vienodi, skiriasi tik humoro jausmu ir veido išraiška mylintis, o ypač ištikus orgazmui. Tokios jau tos individualumo šaknys.

Pasidaro smalsu, kaip atrodo M. veidas. Sukaupiu jėgas ir atsistoju. Jaučiu, kad jėgos gali bet kada išsekti, taigi reikia skubėti. Keliais šuoliais liuokteliu prie sofos. M. aikteli. Nuraminu draugiškai paplekšnodamas per skruostą, paskui įsižiūriu į jos veidą. Savitas.

Tada prisimenu dikciją. Rytoj turbūt jos tokios nebegirdėsiu, reikia naudotis proga. Priropoju prie muzikinio centro ir sėdžiu. Priešais mane išjungto televizoriaus ekranas. Matau jame M. nugarą, D. pėdas, ant fotelio snaudžiančią Ž., jogo poza sustingusį ir savo venas stebintį V. Jie visi man atrodo gražūs.

– Jos tuoj sprogs, – lyg mantrą kartoja V. – Jos tuoj sprogs.

Man pasidaro jo gaila. Priropoju artyn.

– Įsiklausyk į dikciją, – patariu.

Paskui atsigulu ir užsimerkiu.

* * *

Kitą dieną važiuojam pas D. draugą į muziejų. Tai vienos literatūros klasikės gimtinė, atoki sodyba. Tas draugas, B., gyvena ten su mergina L., ir jam puikiai sekasi: tereikia nupjauti žolę ir priimti retkarčiais užklystančius literatūros entuziastus. Kitaip tariant, mokytojus, kuriems reikia varnelės popieriuose ir kurie dėl to tampo mažutėlius po tokias bauginančiai atokias vietoves.

Ž. ir M. irgi važiuoja su mumis. Sėdžiu ant galinės sėdynės tarp jų, su V. magnetofonu ant kelių, leidžiu mūsų jaunystės laikų muziką, o jos į mane žvilgčioja. D. joms pasakė, kad esu vaikų rašytojas, taigi smalsoka.

Vakarop pasiekiame muziejų. Vietelė graži: aplink laukai, jokio miesto ar kaimo netoliese, tik klasikės sodybos trobesiai. B. mums išdidžiai aprodo visokias jaujas ir klėtis, mes klausiam, ar nieko tokio, jei čia pabūsim, jis atsako, kad nieko tokio, ir dviprasmiškai užsimena, jog kartais čia pašvęsti užsuka ir žmonės „iš aukščiau“.

L., jo mergina, mus, ypač Ž. ir M., stebi įtariai. Matyt, sutrikdėme jų idilišką ramybę. Iš pradžių beveik pavydžiu B. gyvenimo šitame sarkofage. Bet paskui matau, kad jis mumis

džiaugiasi, jo žvilgsnyje nėra įtarumo, ir pavydėti nustoju.

Kepame dešreles, paskui vakarojame kažkurioje muziejaus patalpoje. Kadaise čia turbūt buvo kažkas panašaus į svetainę. Apgirtęs B. brazdina gitara ir pusėtinai dainuoja, L. sėdi šalia jo, savininkiškai uždėjusi ant peties ranką. D. staiga pasigeria ir ima kvailioti, bet ne tiek, kad sukeltų grėsmę muziejui.

Man pasidaro nuobodu. Pastebiu, kad Ž. į mane žvilgteli ir išeina rūkyti į lauką. Ženklus suprantu, tad po minutės, pasiėmęs pusbutelį romo, išseku iš paskos. Ž. sėdi prie kažkokios kūdros. Kadaise joje turbūt visokios severiutės skalbdavo būsimos klasikės apatinius.

Sėdim ant liepto ir rūkom. Pagalvoju, kad Ž. visai miela: saikingai pavargusi nuo moteriškos vienatvės, saikingai prikrėtusi kvailysčių tą vienatvę besklaidydama. Pagalvoju, kad galėtume smagiai užsimiršti, bet akivaizdu, jog prieš tai jai reikia pasikalbėti. Taigi kalbamės. Ji užtektinai protinga, kad norėtų protingo vyro, bet neužtektinai protinga, kad pati tokį galėtų sudominti, ir tai dabar taip

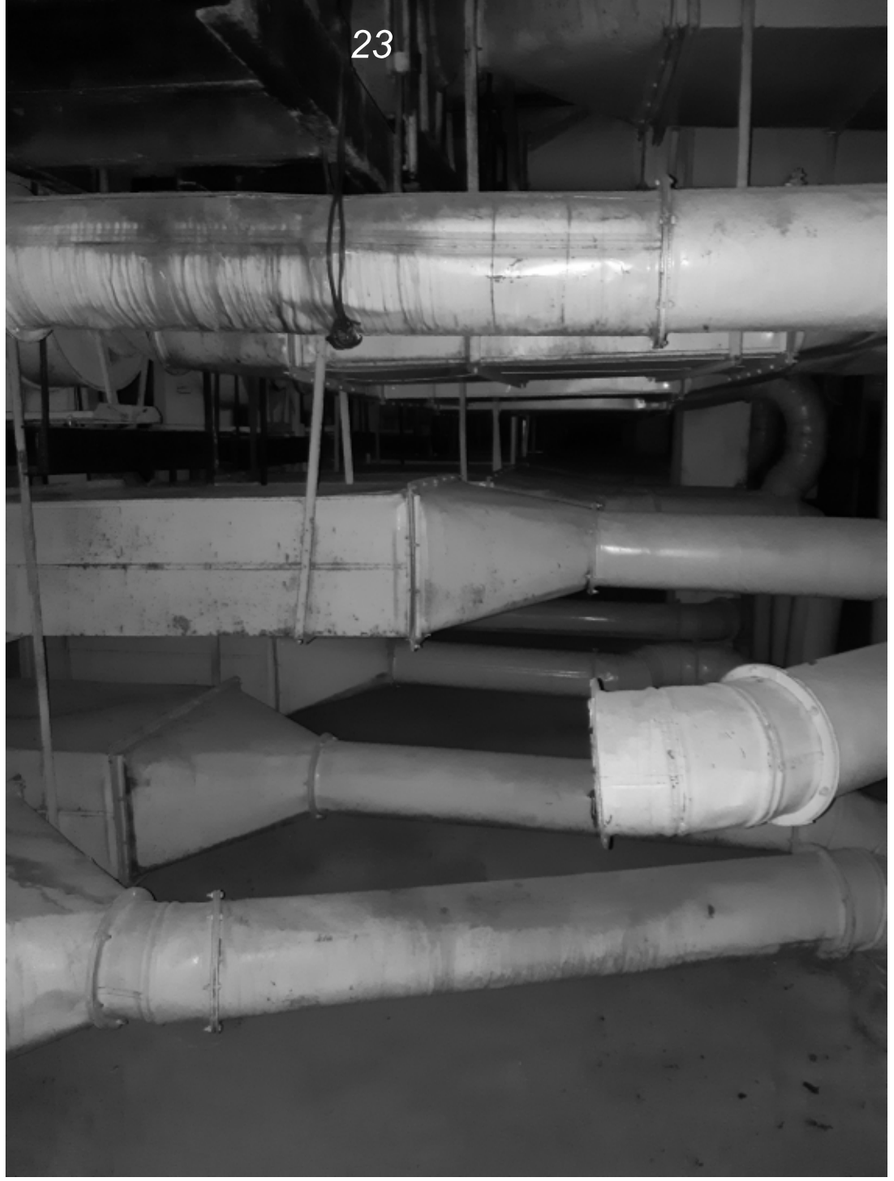

pat atrodo nuobodu ir liūdna, net nuobodžiau ir liūdniau nei girtos D. šnekos ir viso pasaulio gitarinės dainos.

Ji kalba toliau, o mane staiga užlieja su pykčiu persimaišęs pavydas: pavydu, kad jai vis dar reikia šių įžangų, visų šių nuspėjamų žaidimų, kai iš anksto numatomą veiksmą priimi lyg netikėtumą, lyg įrodymą, kad sutikai tą, kuris tave pažįsta, priima ir suvokia slapčiausius tavo norus. Ir tai taip šleikščiai kvaila, nes ir jos, ir mano norai be galo paprasti ir apgailėtini, visi, išskyrus vieną – tą vienintelį, kurio patys patenkinti negalim, ir iš to negalėjimo stačia galva puolam prie tų, kuriuos patenkinti taip lengva.

Ir dar pasidaro gaila: jos – dėl visos šios išsaugotos kantrybės, ir savęs – dėl to, kad man jau nuobodu, kad pirmi prisilietimai

nebekelia virpulio, kad visi kadaise naktimis klausyti ar sakyti dvasingi tauškalai jau tapo monotoniškai ir dusliai kapsinčiais lašais, sukritusiais štai į šitą seną sustingusio vandens kūdrą.

Pajuntu norą ją įžeisti, išvesti iš pusiausvyros, priversti įsiusti ar duoti man antausį. Kad užsičiauptų ir suvoktų, jog mudu visa tai jau patyrėme, kad nebėra priežasties maivytis ir suktis šių atviravimų ratuose.

Jai tebekalbant atsistoju ir imu čia pat, nuo liepto, šlapintis į tvenkinį. Ž. sustingsta ir tyli, tarsi norėdama geriau įsiklausyti.

– Kada nors dulkinaisi literatūros klasikės lovoje? – klausiu.

Matau, kaip tamsoje ji papurto galvą. Ištiesiu ranką ir padedu atsistoti. Ką gi, antausio, rodos, nebus.

Atsidusęs baigiu gerti romą ir mudu patraukiam į muziejų ieškoti lovos.

* * *

N 3 mus pasitinka kelio ženklu „Miestas stebimas vaizdo kameromis“.

– Gali pagalvoti, kad čia yra ką stebėti, – sako D. Jam po vakar skauda galvą, tad šiek tiek piktas.

– Tas ženklas čia tam, kad visi žinotų, jog čia miestas, o ne šiaip kas, – sako V. Jo nuotaika taip pat subjurusi.

Manoji ne ką geresnė. Iš ryto užsukome į prekybos centrą pusryčių, ir mane įsiutino staiga, lyg pirmą sykį, pastebėta šokoladų įvairovė. Didžiulė, iš tolo marguojanti kelių aukštų lentyna, prikimšta šokoladų su riešutais, razinomis, karamele ar kuo tik nori. Ta gausa pasirodė lyg iššūkis, taigi nusipirkau tris ar keturias plyteles, o paskui visą dieną per jėgą, bet principingai grūdausi į burną.

Vakarėja. Paliekam mašiną prie V. pusbrolio namų. Greitai paaiškėja, kad mieste nėra kavinės. Vietiniai sako, kad jaunimas renkasi stadione. Abejojam, ar mes dar jaunimas, bet nusiperkam kas romo, kas viskio, o paskui traukiam į stadioną. Jis aptriušęs, bet po stogu dar stovi nemažai aplaužytų suoliukų. Ten ir įsikuriam.

Netrukus susipažįstam su dviem vietiniais. Jie už mus bent dvigubai jaunesni. Vienam per pusę veido pūpso mėlynė. Paaiškina, kad gavo beisbolo lazda, kai užklydo į gretimą miestuką, taigi

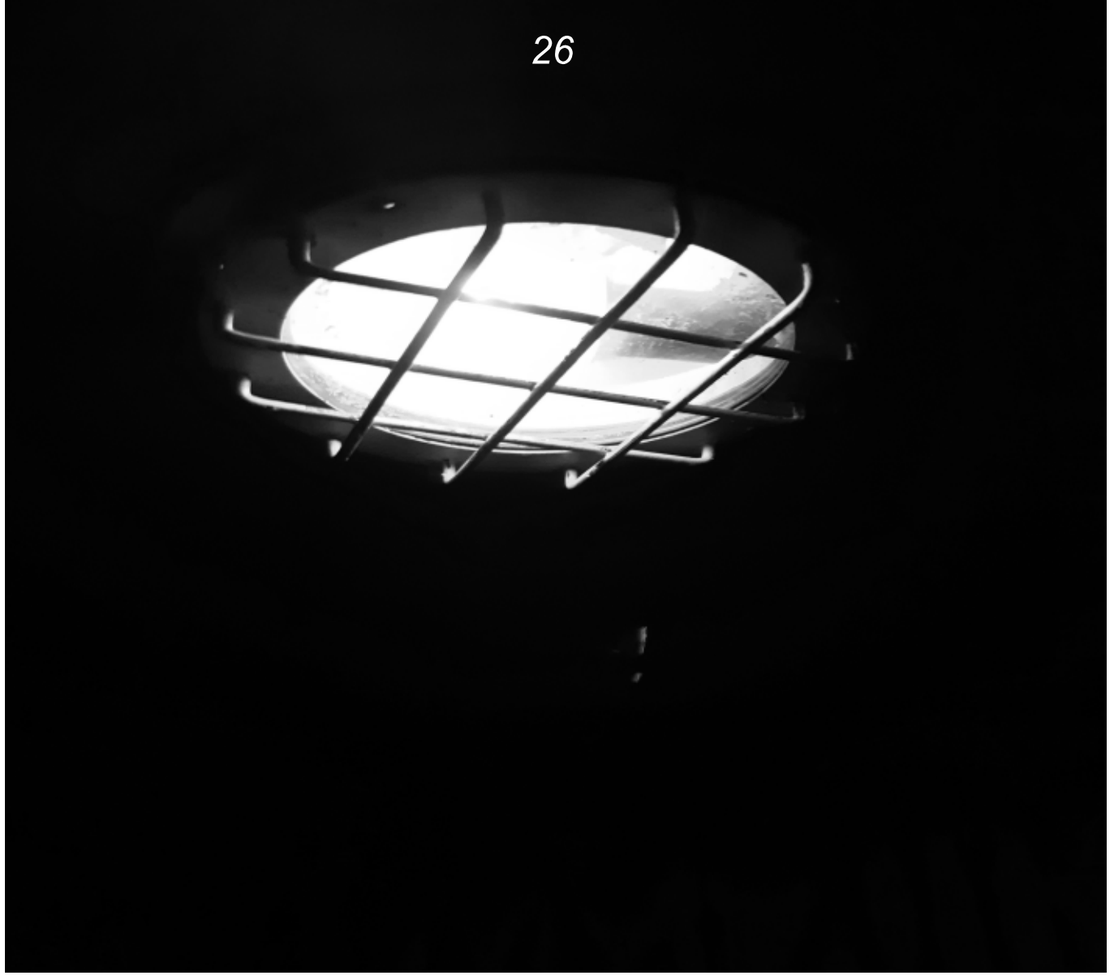

priimam jį kaip savą. Antras šiek tiek įtartinas: studijuoja sostinėje, ir visai jį įsivaizduoju dėliojantį ledus Stokholmo senamiestyje. Bet abu jie geria naminę. Jos skonis šlykštus, ypač po romo, bet vietinių vaišingumo paniekinti neturim teisės.

Į stadioną prisirenka daugiau jaunimo. Įtartinas vietinis kažkuriuo metu pakvaišta, nubėga laiptais į apačią, išsitraukia pistoletą ir nukreipia vamzdį į mus, sėdinčius ant viršutinio suoliuko.

– Iššaudysiu, – rėkia, – visus iššaudysiu!

Kai vietinis su mėlyne jį nuramina, jis grįžta prie mūsų ir ramiai, lyg niekur nieko, geria toliau. Man vietos papročiai padaro įspūdį.

Paplekšnoju mus iššaudyti ketinusiam vietiniui per petį.

– Vis dėlto nebus ir iš tavęs švedo, – sakau pajutęs jam nuoširdžią simpatiją.

Kažkuriuo metu apima blogumas. Nusvirduliuoju į šoną, prie krūmų, ir imu vemti. V. – aukso širdis – pribėga ir laiko už pečių.

Staiga nusikeikia:

– *Bliad,* vemi kraujais. Reikia kviesti greitąją.

Pasidaro juokinga. Noriu paaiškinti, kad visą dieną kovojau prieš šokolado įvairovę, bet negaliu, nes reikia vemti ir juoktis.

– Ką darom? Koks čia adresas? – nerimsta V.

Reikia jį stabdyti, nes tikrai iškvies greitąją.

– Nurimk, – išstenu juokdamasis ir vemdamas. – Čia šokoladas.

– Taip, taip, šokoladas, – ramina V. – Tuoj iškviesiu ką nors.

Šiaip ne taip įtikinu, kad man ne baltoji karštinė, kad čia tikrai kažkas panašaus į šokoladą. Paskui prigulu ant vieno iš suoliukų ir ilsiuosi. Girdžiu, kaip rėkauja D., paskui kažkas su kažkuo mušasi.

Kai atsipeikėju, jaučiuosi žvalus ir laimingas. Prie mūsų sėdi dar daugiau vietinių. Įžiūriu ir keletą moteriškų siluetų. Rodos, dar paauglės. Kai prieinu, D., žinoma, pristato mane kaip vaikų rašytoją. Kai D. išgeria, jam šis faktas pasidaro be galo juokingas. Panašiai kaip man vėmimas šokoladu.

Susirandu savo romą. Viskas aplink ima lietis, klaidžioju tarp tamsoje skendinčio stadiono suolų. Su visais glėbesčiuojamės lyg seniai nesimatę broliai, visiems siūlau romo.

Apimtas gerumo net noriu šiems jauniems siluetams paaiškinti, koks mįslingas dalykas yra literatūra, kaip ji keistai veikia mūsų gyvenimus, juk ir dabar, šią akimirką, mes geriame romą tik todėl, kad kadaise skaičiau „Lobių salą“, o ten visi maukė romą, kurio tuo metu čia nebuvo, ir dar tada, vaikystėje, nutariau, kad suaugus tai bus mano gėrimas, taigi, vadinasi, jei ta knyga nebūtų papuolusi man į rankas, galbūt dabar, šią akimirką, mes gertume kažką kita.

Bet paskui nutariu, kad visa tai niekai, ir šios akimirkos užteršti neverta.

Staiga susivokiu, kad bučiuojuosi. Matyt, viena iš tų jauniklių.

– Galėtumėm eiti į mano tėvų sodo namelį, – sako. – Tik, žinai, sergu...

Prunkšteliu.

– Kuris čia panašus į sveiką? – klausiu.

Einame per miestą, kurį stebi vaizdo kameros. Laimei, miestas visai nedidelis, mes jau užmiestyje, kur prasideda sodai. Sodo namelyje tvyro kaimo kvapas ir nėra elektros, uždegame žvakigalį. Pasirodo, ji visai graži ir visai jauna. Svarstau, ar chronologiniu požiūriu galėčiau būti jos tėvas.

* * *

Gulime ant palaikės sofos, rodau jai savo bambą, pasakoju, kaip ja didžiuojuosi, nes ji gili ir praktiška. Rūkome ir kratome į mano bambą pelenus.

– Gesinsim irgi į bambą? – klausia krizendama.

– Taip, tik pirma į ją man primyši, – atsakau.

Ji vėl sukrizena. Mano, kad juokauju.

– Ištvirkęs senis, – sako.

– Bent jau šis tas nepasikeitė.

Bet paskui nusmelkia mintis: ne, vis dėlto šis tas pasikeitė. Dabar aš jau tikrai senis.

Ji juokiasi, ir pajuntu, kad beveik ją myliu, taip myliu, kad kai kažkurią akimirką paklausia, kodėl rašau vaikams, visai nepykstu, nes tiek daug dar joje nežinojimo, ką daro.

O paskui, kai vėl rūkome ir kratome pelenus į mano bambą, pasakau, kad kadaise norėjau rašyti ir suaugusiesiems, kad netgi buvau sugalvojęs apsakymo idėją, puikią idėją, kad jau beveik ketinau rašyti, bet paskui supratau, kad tai yra mano vienintelė idėja suaugusiesiems, kad ją įgyvendinęs nebeturėsiu ko jiems pasakyti, kad kai kurie autoriai yra parašę storiausių romanų, bet vis tiek nebuvo išgirsti, ir, vadinasi, aš juo labiau nebūsiu išgirstas, ir todėl pasilikau tą idėją sau, ir kartais sukioju ją mintyse lyg obuolį tarp pirštų, ir dėlioju žodžius, kurie niekada nebus užrašyti.

Ir ji, beveik mylima, su tiek daug nežinojimo, ką daro, prašo, kad papasakočiau tą idėją, ir aš pasakoju, užgerdamas romu ir gesindamas nuorūkas į jos beveik nekaltą šlapimą mano bamboje.

* * *

Legenda apie mažąją šimpanzę

Vienas vyrukas parašė knygą „Skrajokit su ereliais“, o paskui gyveno iš to, kad skaitydavo apie tai motyvacines paskaitas. Tema buvo kuo paprasčiausia: jis nagrinėjo erelių gyvenimą, charakterio ir kūno ypatybes, visa tai aukštino ir pateikė skaitytojams ir klausytojams kaip sektiną pavyzdį. Tarkim, erelio regėjimas labai

geras, jis sklando labai aukštai, iš ten pamato savo auką ir milžinišku greičiu sminga į apačią. Taigi ir jūs būkite kaip ereliai: sklandykite aukštai, žaibiškai pulkite, į ką nusitaikę. Arba štai ereliai pasižymi monogamija – kurkite ir jūs tvirtas šeimas.

Tam vyrukui sekėsi visai neblogai: žmonės noriai plūdo į jo paskaitas ir mokėsi, kaip sklandyti su ereliais. Ateidavo ir jaunimo, ir garbesnio amžiaus žmonių, ir moterų, ir vyrų – labai jau universalus paukštis tas erelis. Kas juo nenorėtų būti?

Bet štai kartą nutiko keistas dalykas: vyrukui pasakojant apie tai, kaip šauniai ereliai medžioja ir doroja savo aukas, viena mergina auditorijoje ėmė verkti. Jis nustebo, mat jo paskaitoje lyg ir nebuvo nieko griebiančio už širdies, tad paskui, po visko, kai klausytojai traukė durų link, paprašė tos merginos pasilikti. Ji pasiliko, o jis jos paklausė, kodėl ji per paskaitą apsiverkė.

– Mat pasidarė gaila triušių, – atsakė ji. – Triušių, pelių ir visų kitų nekaltų padarėlių, kuriuos sumedžioja erelis.

Vyrukas apstulbo. Pasakodamas apie erelius ir mokydamas jais būti, niekada nesusimąstė, kaip viskas atrodo iš nekaltų padarėlių požiūrio taško. Jis parėjo namo ir ilgai apie tai galvojo. Ir su kiekviena valanda jam taip pat vis labiau darėsi gaila nekaltų padarėlių. Jis taip įtemptai apie tai mąstė, kad jo makaulėje įvyko kažkoks lūžis. Jis suprato, kad erelis yra blogis. Ir jam buvo gėda, kad galbūt paleido į šį pasaulį visą būrį plėšrūnų.

Kai kitą dieną jis įžengė į auditoriją, ant lentos, kur paprastai užrašydavo savo paskaitos pavadinimą – „Skrajokit su ereliais“, užrašė: „Kruškitės su šimpanzėm.“ Klausytojai santūriai sukrizeno, bet jis nesustojo. Pirmiausia buvo atsiribota nuo erelių: tai, kas anksčiau buvo pateikiama kaip privalumas, dabar buvo pateikta kaip šlykštynės – smurtas, agresija, kraugeriškumas ir taip toliau. Tačiau susitapatinti su triušiais, bailiai žiūrinčiais į dangų, ar nematyti tenai erelio, jam taip pat nesinorėjo.

Savo idealu jis pasirinko mažąsias šimpanzes. Pasirodo, tai tiesiog nuostabūs padarai. Regis, tai vienintelė gyvybės forma, kuri praktikuoja visas žmonėms žinomas sekso formas. Be to, mažosios šimpanzės tai daro gausiai ir noriai. Iš esmės tai utopinė harmoninga biseksuali visuomenė: jei patinėlis A supykdė patinėlį B ir patinėlis B nutarė vyriškai išsiaiškinti santykius, patinėlis A tiesiog atsuka jam sėdynę, ir konfliktas užglaistomas karštomis aistros akimirkomis.

Jokio karo, jokios agresijos. Viena didžiulė hipiškai nusiteikusių beždžionėlių komuna.

Vyrukas visa tai pasakojo labai vaizdžiai, judesiais imituodamas šimpanzių elgesį. Žinoma, jį atleido iš darbo. Keletas vyrų ir moterų padavė jį į teismą už seksualinį priekabiavimą. Išsigelbėjimas atėjo iš medikų: jie nustatė jam kažkokią nuo atsakomybės atleidžiančią diagnozę. Iš pradžių vyrukas visu tuo piktinosi. Vis klausė, kodėl niekam nekliuvo, kad jis kelerius metus visus mokė agresijos ir negailestingumo, o štai paskaita apie visuotinę meilę baigėsi šitaip. Bet paskui susitaikė su likimu, kitaip tariant, visuomene, ir įsidarbino, tarkim, degalinėje.

* * *

Jau beveik pirma nakties, ir jai reikia eiti namo, kitaip „tėvai nusuks sprandą“. Neturiu supratimo, kur dabar D. ir V., kur dabar tas sutemų apgaubtas stadionas, tad ji palydi mane iki jo, ir tada atsisveikinam.

D. visiškai girtas, sėdi ant betono atsirėmęs į galinį suoliuką ir snaudžia. V., kaip pastebiu jam prisidegant cigaretę, įsitaisė mėlynę, o iš nosies bėga kraujas. Mano nuostabai, romo dar likę, tad pasičiumpu butelį, prisėdu prie miegančio D., klausausi pritilusio klegėjimo aplink ir žiūriu į tuščią, tik mėnulio apšviestą stadiono aikštę.

Galiausiai pajuntu, kad galva vėl sukasi ir kad reikia prigulti. Svirduliuodamas leidžiuosi laiptais žemyn. Einu į stadiono vidurį ir atsigulu taip, kad galva būtų per patį futbolo aikštės centrą žymintį baltą apskritimą. Guliu ten, dvokdamas vėmalais, alkoholiu, prakaitu, šlapimu, sėkla, menstruacijų krauju, o labiausiai – senstančiu žmogumi, ir žiūriu į žvaigždes, ir man atrodo, kad ten kažkas aukštybėse tuoj prisidės prie lūpų švilpuką ir duos ženklą pradėti *antrą* rungtynių kėlinį, ir tada neregimos kojos pribėgs ir spirs man į galvą.

Ir dar pagalvoju, kad žiūrint iš ten, iš dangaus aukštybių, dabar mano galva turbūt atrodo lyg apgaubta nimbo, ir nuo tos minties imu kvatotis.

* * *

Kitą rytą vengiame žiūrėti vienas kitam į akis ir tylim. Kirba nuojauta, kad kelionė baigėsi, nors šiandien tik ketvirtadienis.

Po kiaušinienės ir kavos D. sako:

– Skambino žmona. Jaunėlis apsirgo. Turiu važiuoti namo.

– Man irgi laikas, – pritaria V. – Tikiuosi, iki rudens mėlynė užgis.

Man niekas neskambina ir niekas neturi užgyti. Bet ir man jau sekmadienis.

Susikrauname daiktus, padėkojame V. pusbroliui už nakvynę ir važiuojame namo.

– Gaila, kad jūros taip ir nepasiekėm, – niūriai sako D. spoksodamas pro šoninį langą.

Tylim, nes tai tik dalis tiesos. Labiausiai mums gaila, kad mūsų gyvenimas visada liks žemiau Keruako lygio. Kad visada žiūrėdami į ledais prekiaujantį vaikinuką Stokholmo senamiestyje norėsim jį iš pavydo nudėti.

Po kelių valandų V. staiga sustabdo mašiną. Klausiamai į jį žiūrim, o jis rodo į kelio ženklą. Ten parašyta: JŪRA.

– Kas čia? – klausia D.

– Kažkokia upė, – sako V.

Išlipame iš mašinos. Nusileidžiame prie kranto, susėdame ir rūkome.

– Koks asilas galėjo pavadinti upę Jūra? – galiausiai prabyla D.

– Gal tikros jūros nebuvo matęs, – sako V. – Ir jam ši upė atrodė plati kaip jūra.

Žiūrim į jūros visai neprimenančią upę. Ir bandom įsivaizduoti žmogų, kuris galėjo joje įžiūrėti jūrą. Jis turbūt buvo laimingas.

V. staiga pakyla, nueina prie mašinos, paskui grįžta su Keruaku rankoje. Įmeta knygą į vandenį.

– Negaila? – klausiu.

– Knygos? – perklausia jis, o paskui ima isteriškai juoktis. – Ne, knygos negaila.

Atsisveikiname su upe, kažkokio laimingojo pavadinta Jūra, ir grįžtame į mašiną. Važiuojame namo.

Už kažkurio posūkio išjungiu seną magnetofono kasetę ir įjungiu radiją. Niekas neprieštarauja.

Pokalbiai prie kompoto: interviu su Aidu Jurašiumi

Apie kūrybą, prioritetus, kultūrinę terpę ir žodžius, nesukeliančius katarsio, kalbamės su vertėju ir rašytoju Aidu Jurašiumi.

Vertėjas, prozininkas, poetas, knygelių vaikams ir jaunimui autorius, dramaturgas - kaip pats išdėliotum užsiėmimų hierarchiją? Absento laižymą rekomenduočiau praleisti.

Pirmiausia vertėjas – tai mano darbas, tad šiai veiklai skiriu daugiausiai laiko. Į visa kita žiūrėti per hierarchijų prizmę sunkoka: tiesiog rašai vieno ar kito žanro tekstą. Žinoma, ir pasakos, ir, tarkim, eilėraščio rašymas turi savo specifiką, bet tai labiau amato virtuvė, kuri su hierarchinėmis struktūromis neturi nieko bendro. Taigi vykusi pasaka man tiek pat svarbi, kiek ir vykęs eilėraštis. Galiausiai visi mano tekstai tematiškai ir visaip kitaip gerokai persipynę, tad net ir norėdamas sunkokai juos suskirstyčiau į lentynėles pagal svarbą ir kokį kitą kriterijų. Svarbiausia, kad pats kūrinys būtų geras. Taip, esama nuomonių, kad poezija yra literatūros viršūnė, o štai, tarkim, knygos vaikams – kažkas panašaus į neįgalų Rimtosios Didžiosios Poezijos pusbrolį. Bet visa tai niekai: geroje knygoje vaikams kartais prasmės slypi daugiau nei padrikose žodžių kratiniuose, kuriuos kažkas vadina poezija tik todėl, kad eilutės nesiekia puslapio krašto.

Tiesą sakant, apskritai jaučiu alergiją hierarchijoms. Sugriauti jas gal ir ne mano jėgoms, bet pasitaikius progai mielai jas „apžaidžiu“. Tarkim, mano knyga „Naktis su raktininku“ yra savotiška meilės raidos studija, įvilkta į „vaikiško“ pasakos žanro marškinius. Ir čia jau nuo skaitytojo priklauso kaip jis tą tekstą perskaitys: ar perpratęs mano žaidimą, ar užkibęs ant žanro ir hierarchijų kabliuko.

Šiaip iš visų tavo išvardintų epitetų mano ausiai keisčiausiai skamba „dramaturgas“ – kartais tarsi ir pamirštu, kad esu parašęs pjesių. Gal dėl to, kad jos vis dar nesugulė į knygą.

Aš tingėjau gūglinti, tai gal prisipažintum skaitytojams kiek

knygelių esi: a) parašęs ir išleidęs; b) išvertęs?

Išleistos penkios knygos. Dar viena kol kas guli „stalčiuje“. Yra ir pavienių tekstų, pavyzdžiui, jau minėtų pjesių, kurios dar nesusideda į bendrą koncepciją ir kol kas dar ieško „pozos“ kaip sugulti po vienu viršeliu. Kalbant apie vertimus, tiesą sakant, jau senokai pamečiau skaičių. Manau, turėtų būti virš trisdešimt. Tik kai kurie vertimai toli gražu ne „knygelės“. Esama knygų, įtrauktų į akademinės literatūros sąrašus, o kalbant apie apimtis, tarkim, mano versta Lenino biografija pasistengęs turbūt galėtum užmušti žmogų.

Kam sunkiau įtikti rašant: vaikams ar suaugusiems?

Pradėkim nuo to, kad nesu tikras, jog jaučiu pareigą kam nors įtikti. Kad ir kaip banaliai skambėtų, pirmiausia turi įtikti pačiam sau, o paskui jau galvoti apie auditoriją, bet taip pat ne per įtikimo prizmę. Kaip bežiūrėsi, literatūrinio teksto pamatas yra autoriaus asmenybė, o prisitaikymo atveju tavo individualumas turbūt pasimestų ir taptum tiesiog bandelių kepėju. Žodžiu, „įtikimo“ sąvoką gal keisčiau į

„sudominimo“ ar kažką panašaus.

Ką sunkiau sudominti? Be abejo, suaugusius. Jie jau daug matę, daug skaitę, daug girdėję, tad sunku juos nustebinti. Patraukti vaikų dėmesį lengviau, nes jie dar nėra atbukę nuo informacijos srauto, kita vertus, sunkiau jį ir išlaikyti. Tam tikru požiūriu vaikai yra žiauri auditorija: jie tikrai nejaus pareigos skaityti kelis šimtus puslapių, jei ten nebus nuoseklios istorijos ar šiaip ko nors intriguojančio. Bet tas jų žiaurumas išmoko autorių kažkiek atsižvelgti į auditoriją. Būtent to – pagalvojimo apie savo potencialų skaitytoją – pasigendu dabartinėje „rimtojoje“ literatūroje, ypač poezijoje: kartais atrodo, kad dauguma tų tekstų rašyti sau ar savo draugų būreliui. Žodžiu, kaip ir daugelyje sričių, geriausia turbūt laikytis aukso vidurio: pataikauti auditorijai nereikia, bet vartytis savo ego burbule ir tikėtis, kad kažkas iš šalies tuo susižavės, taip pat nevertėtų.

Kokį savo kūrinį įvardintum kaip meistriškumo viršūnę (tuos, kuriuos parašysi poryt palikime ramybėje)?

Savo tekstus apšaukti meistriškais turbūt būtų per drąsu, tad gal apsistokim ties kokiu nors kuklesniu apibrėžimu. Tarkim, kokie mano tekstai man pačiam atrodo labiausiai vykę ar svarbiausi.

Iš knygų turbūt išskirčiau „Pypą ir jo nutikimus“ – paprasčiausiai todėl, kad iš esmės nieko tenai nekeisčiau. Visais kitais atvejais koreguotinos vietos šiek tiek šmėžuoja. Pavyzdžiui, „Salvatjeroje“ apie 10 procentų eilėraščių dabar arba stipriai taisyčiau, arba apskritai mesčiau lauk. Iš esmės patenkintas esu ir „Naktimi su raktininku“. O štai „Bibliofobija“ tiesiog per šviežias reikalas, tad tikrasis santykis su ja paaiškės turbūt po kelių metų. Bet tokie ten įtraukti apsakymai kaip „Judas“, „Sacharos civilizacijos“ ar „Įvaikinti“ greičiausiai visada man bus vieni iš svarbiausių mano sukurtų tekstų.

Savo kūryboje daug dėmesio skiri lyrinių subjektų vidiniam pasauliui, jų išgyvenimų painiavai, neretai trindamas ribas tarp stereotipinių gėrio - blogio sampratų. Savo ruožtu, socialinį kontekstą ir erdves mėgsti užmaskuoti mistikos elementais. Ar tai būtų viso labo siekis pikantiškiau perteikti veiksmo aplinką, ar, vis dėlto, prioritetas tau yra herojų vidus?

Dėl mistikos elementų nesu tikras: polinkio į tai lyg ir neturiu. Gal tiesiog mano abejingumas tavo minėtam socialiniam kontekstui ir erdvei sudaro tokį įspūdį. Bandau savo tekstus visada maksimaliai apvalyti nuo „balasto“ ar šiaip nieko pagrindinei idėjai nepriduodančių „šiukšlių“. Pavyzdžiui, apsakyme „Įvaikinti“ pasakojama apie vyro ir moters, gyvenančius daugiabutyje vienas virš kito, santykius. Pasakyta ten lygiai tiek: ji gyveno virš jo. Visa kita (kelintas aukštas, kokia gatvė, koks miestas, į kokią pusę atsisukę langai) jau būtų nereikalingas „balastas“, taigi tos perteklinės informacijos ten tiesiog nėra.

Ar herojų vidinis pasaulis man svarbiausia? Taip, žinoma. Atskleisti žmogaus vidinius išgyvenimus turbūt ir yra literatūros misija. Žinoma, buvo epochų, tarkim, XIX amžius, kai rašytojai atliko sociologų ar istorikų vaidmenį, bet tie laikai, laimei, baigėsi, turime daugybę puikių ir efektyvių informacijos kaupimo ir perdavimo priemonių, tad užgrūsti grožinę literatūrą baldų, pastatų ar kanalizacijos sistemos aprašymais nebėra reikalo. Mano atveju tas

„mistiškumas“ gal dar susijęs su pasakų rašymu: jose dažnai svarbus archetipinis lygmuo, suteikiant jį ne tik personažams, bet ir aplinkai. Ir todėl šiuo požiūriu rašant suaugusiems mane dažnai „pjauna“ herojų vardai: jei jau ką nors pakrikštiji, tarkim, Mariumi, norėtųsi, kad tai būtų ne šiaip vardas, o kažkokia aliuzija ar archetipas. Gal dėl to mano tekstuose dažnai ne tik aplinka, bet ir veikėjai yra „mistiškai“ bevardžiai.

Esi aktyvus literatūrinio pasaulio dalyvis? Turiu galvoje skaitymus, seminarus, festivalius, diskusijas, konferencijas ir panašias rašytojų bendruomenės konvulsijas. Ar manai, kad tokie renginiai dar aktualūs kibernetiniame amžiuje?

Taiklus apibrėžimas – konvulsijos. Ar jos aktualios? Nežinau. Asmeniškai man – ne itin. Bet jeigu tas „konvulsijas“ kažkas rengia ir jose dalyvauja, vadinasi, yra žmonių, kuriems tai aktualumo neprarado. Man visa tai tikrai netrukdo, bėda nebent ta, kad visokie literatūriniai festivaliai (beje, beveik visi vykstantys Vilniuje) suryja nemažai Kultūros tarybos skirstomų lėšų. Organizatoriams ir dalyviams gal tai ir smagus reikalas, bet štai klausimas, kiek visame

tame yra išliekamosios vertės ir ar nebūtų prasmingiau už tas lėšas, pavyzdžiui, išleisti daugiau knygų. Yra toks taiklus E. Hemingway‘aus patarimas: „Niekada nepainiok judesio su veiksmu“. Ir kaip bežiūrėsi, visos tos tavo minėtos „konvulsijos“ labiau primena judesį.

Kokio žanro literatūrą labiausiai patinka skaityti? Užrašus ant sienų viešuose tualetuose ir mamos sms'us iš sąrašo išbraukime.

Apie užrašus ant sienų (nebūtinai tualetuose) pataikei, bet tiek to, palikime juos ramybėje.

Pastaruoju metu daugiausiai skaitau poeziją, nes prozai tiesiog trūksta laiko. Bet mylimiausiu žanru turbūt pavadinčiau romaną: tai tarsi literatūrinė opera, visų kitų žanrų sintezė. O šiaip preferencijos keičiasi. Tarkim, vienu metu buvau „užsėdęs“ ant pačios seniausios literatūros, taigi skaičiau visokius šumerus ir egiptiečius. Estetine prasme pasaulėjautos gal ir nepakeitė, bet akiratis tikrai prasiplėtė.

Kokia tavo nuomonė apie popso ir, pavadinkime, literatūros iš

didžiosios raidės takoskyrą?

Neigiama. Nors pradėkim nuo to, kad popsas popsui nelygu. Yra, pavadinkim, „juodasis“ popsas, apie kurį kalbėti turbūt net neverta: tai tarsi šviežios bandelės – tą akimirką skanios, bet suvalgius jų likimas toks pats kaip ir tikrų bandelių. Bet yra ir „baltasis popsas“ – tarkim, rokas. Jis nėra toks sudėtingas ir gilus, kad stovėtų ant vienos lentynos su klasikine muzika, tačiau išliekamosios vertės turi, taigi tai menas, tiesiog paprastesnis. Ir Lietuvos kultūros problema, mano galva, būtent ta, kad trūksta to „baltojo“ popso: turime tik „juodąjį“ ir rimtąją kultūrą, o tarp jų – beveik bedugnė. O tai užkerta kelia auditorijos evoliucijai: visi mes turbūt pradedame nuo „juodojo“ popso, bet paskui, bręsdami, imame ieškoti sudėtingesnės, mūsų pačių sudėtingėjimą atspindinčios kultūros. Tarkim, aš klasikinę muziką pamėgau per vadinamąjį progresyvųjį roką – ypač grupės Jethro Tull kūrinį Bourée: pasidomėjęs sužinojau, kad tai yra J. S. Bacho kūrinio interpretacija, tada ėmiau klausytis paties Bacho ir t. t.

Pastaruoju metu lietuviškoje muzikoje situacija keičiasi į gera – atsiranda visai vertų dėmesio „baltojo“ popso grupių, bet štai literatūroje turbūt vis dar žioji praraja: arba perdėtai rimti ir dvasingi dėdės ir tetos, arba atviri grafomanai. Ir bėda ta, kad steriliame burbule atsidūrusi rimtoji kultūra ima virti savo sultyse ir vysti. Jei pasidairysime po pasaulį, tendencija turbūt bus tokia, kad ten, kur klesti kokybiškas popsas, klesti ir rimtoji kultūra, nes, tarkim, Queen klausęs žmogus turbūt nenualps patekęs ir į operą, taigi prasiplečia rimtos kultūros auditorija, o rimtieji autoriai gauna kūrybinių syvų iš „baltojo“ popso. Žodžiu, vyksta visiems naudinga sintezė. Pas mus vis dar gaji nuomonė, kad Holivudas gali suvalgyti rimtąjį meną, bet tai tikrai nereiškia, kad taip nutiks. Tai reiškia nebent tai, kad taip teigiantis neklausė, tarkim, Čikagos simfoninio orkestro ir nematė J. Jarmuscho *Deadman* – Amerikoje visai tai kuo darniausiai sugyvena su Holivudu. Ir, beje, be injekcijų iš valstybės biudžeto.

Ar toje aukščiau paminėtoje konfrontacijoje (o gal ribų nyksme) dar yra vietos avangardui, marginalams, drąsesniam žodžiui. Kaip galima būtų pozicionuoti eksperimentinę kūrybą?

Problemą įžiūrėčiau kaip tik visai kitoje vietoje: eksperimentai

kažkuriuo metu (siečiau tai su S. Gedos kulto atsiradimu) tapo „pagrindine srove“, tad toliau judėti tarsi nebėra kur, nes eksperimentų laukas bet kurioje srityje yra gana ribotas. Kitas dalykas, kad eksperimentas privalo turėti prasmę ir nebūti savitikslis. Gali kurti poeziją rašydamas žodžius iš kito galo, bet kas iš to? Jei ta poezija gera, ji bus gera bet kaip užrašyta. O jei tekstas niekam tikęs, „eksperimentinis“ užrašymas jo neišgelbės.

Na, o „drąsesnis žodis“ dabar apskritai peraugo į kažkokias keistas formas. Kad ir tą patį slemą, kuriame kažkaip nieko drąsaus neįžvelgiu, nes drąsa būna tada, kai kažkuo rizikuoji. Be to, man ne 12 metų, kad krizenčiau ar išgyvenčiau katarsį išgirdęs nuo scenos kažką sakant „bybis“.

Tiesą sakant, šiuo metu labiau pasigendu ne eksperimentų, o kaip tik atsigręžimo į tradiciją, bandymų ją atnaujinti. Tik vargu ar tai įvyks, nes klasikinė poetika reikalauja tam tikro įdirbio ir amato įvaldymo (ritmas, rimas ir t. t.). Gerokai paprasčiau „eksperimentuoti“ ir įsivaizduoti, kad tai kažkoks maištas.

O marginalai truputį kita tema. Kažkuria prasme šiais laikais rašytojas ir poetas yra marginalas savaime, nes nepatenka į pagrindinį masinės informacijos srautą, ir bent jau man tai tikrai nekliūna. Problema labiau tai, kad trūksta marginalų pačioje literatūrinėje terpėje, t. y. žmonių, kurie nesišlietų prie jokių kuopelių ir tiesiog eitų savo keliu. Būnant krūvoje autentiškumas neišvengiamai kažkiek niveliuojasi. Taigi man patinka, pavadinkim, „žmonės iš pogrindžio“, tik gaila, kad dažnu atveju buvimas pogrindyje būna ne sąmoningas apsisprendimas, o tiesiog ženklas, kad kažkam nepavyko įsitvirtinti ten, „aukštybėse“.

Pažįsti žmonių, kurie skaito poeziją, bet jos nerašo?

Rodos, pažįstu. Bet visus juos įtariu slapta vis dėlto rašant. O šiaip šis klausimas turbūt gimsta iš ankstesniojo: kai nusieksperimentuoji, auditorijos nebelieka, tik patys eksperimentuotojai, neva besigėrintys kolegų eksperimentais, bet iš tiesų tiesiog norintys parodyti savąjį. Man bene svarbiausias literatūrinio teksto kriterijus yra aktualumas. Ir jeigu net man, rašančiam, didelė dalis šiuolaikinės poezijos yra visiškai neaktuali, kodėl ji turėtų būti aktuali paprastam, su literatūra niekaip

nesusijusiam žmogui? Vienas mano draugas apie kažkokią grupę kažkada pasakė: „Ne visi garsai yra muzika“. Tas pats galioja ir čia: ne visi žodžių junginiai yra poezija.

Kilo pagunda nusileisti į buitinį lygmenį ir garsiai įvardyti stereotipinę prielaidą: būdamas gabus rašytojas tikriausiai neatsigini damų dėmesio?

Šiek tiek provokuojantis klausimas, bet ką jau: negaliu skųstis. Tik abejoju ar tai susiję su rašymu: jei nemoki bučiuotis, nepadės ir genialiausia poezija. Kitas dalykas, kad ta rašytojo ar poeto aura gal ir veikia tam tikrą „damų“ tipą, bet nesu tikras, kad būtent tos „damos“ yra mano skonio. Visa ta bohemiška kraujomaiša man neatrodo labai viliojanti, o ir nesu toks beviltiškas, kad bandyčiau traukti prie savęs žmones savo statusu, ypač dar tokiu juokingu šiuolaikinėje socialinėje hierarchijoje kaip „poetas“.

Jeigu jau visai atvirai, kartais – bent jau „normalių“ žmonių pasaulyje – tas „poeto“ įvaizdis kaip tik ne į naudą. Nežinau kur tos klišės apie dvasingus berniukus, ieškančius moteriškos krūtinės

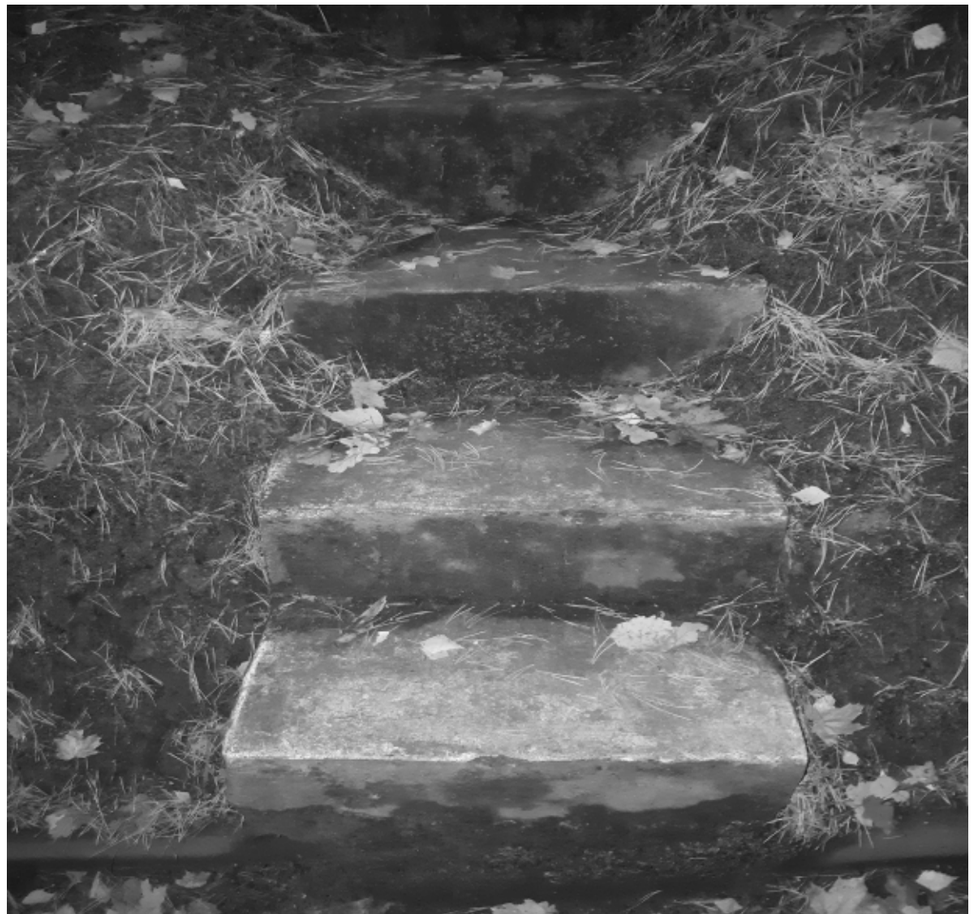

išsiverkti ir išsipasakoti vaikystės nuoskaudas, šaknys, bet tikiuosi, kad man tai negalioja. Moteriškas krūtines vertinu dėl kitų dalykų.

Kad jau perėjome prie buitinių klausimų, tai prisiminiau: viename interviu esi prisipažinęs, jog vos išvengei potraukio varžtams ir atsuktuvams. Čia juk ne kokteilių pavadinimai? Taigi, man kaip tomkompotui smalsu, koks gi tavo mėgstamiausias gėrimas?

Romas. Piratų gėrimas ir visa kita. Santykį su juo aprašiau apsakyme „Kaip mes stabdėme linijinį laiką“. Vaikystėje labai mėgau romaną „Lobių sala“, o ten, kaip žinia, visi maukė romą. Anais laikais romo Lietuvoje, rodos, nebuvo, o jei ir buvo – buvau per mažas jo nusipirkti. Žodžiu, nutariau, kad užaugus tai bus mano gėrimas. Kai užaugau ir paragavau, paaiškėjo, kad piratai turėjo gerą skonį. Taigi: *fifty man on a dead man's chest...*

Esi laimėjęs literatūrinių konkursų, tapęs ne vienos premijos laureatu. Dar vienas pletkų lygio kausimas: kur išleidai gautas premijas?

Pats sunkiausias iš visų tavo klausimų. Visiškai nemoku elgtis su pinigais, tad neįsivaizduoju kur jie dingsta. Matyt, elgiuosi su jais kaip su romu – piratiškai. Bet gal tai nėra blogai. Įsivaizduokim tų premijų galimybes kaip netikėtai aptiktą lobių salos žemėlapį: šiaip gal ir tingėtum leistis į kelionę, bet va skrynelė su auksiniais visai praverstų... Žinoma, tai niekada nebūna pagrindinis motyvas rašyti, bet kad neverkiu iš nuoskaudos gavęs pinigų už kūrybą taip pat faktas.

Ar turi iliuzijų, kad tavoji knyga "Pypas ir jo nutikimai" ištrauks aštuntokų (būtent jiems ši knyga rekomenduojama) žvilgsnius iš porno saitų ir instagramo storių?

Na, konkuruoti su pornografija negali net Biblija, tad ką jau kalbėti apie mano „Pypą“. Joks save gerbiantis paauglys neiškeis „pornūškės“ į knygą.

Kalbant apie „Pypo“ ir paauglių sąsajas: čia truputį komiškas dalykas. Vienas tą knygą perskaitęs žmogus pavadino ją „Kamasutra vaikams“. Taigi viskas priklauso nuo interpretacijos. Arba skaitytojo sugedimo. Nesiplėsdamas pasakysiu tik tiek: bandau savo tekstus rašyti taip, kad juos būtų galima skaityti ar interpretuoti keliais lygmenimis. Tas pats galioja ir „Pypui“. Ir jeigu kas nors tiems paaugliams įduotų atitinkamą šios knygos skaitymo raktą, atskleidžiantį viso to teksto dviprasmiškumą, manau, kad jie savo žvilgsnius iš tavo minėtų vietų ištrauktų. Gal neilgam, bet vis dėlto.

Jei Luisas Albertas Salvatjera turėdamas kokių tai savų sumetimų nuspręstų būti literatu, kokias atgrasymo priemones naudotum?

Tiesiog patarčiau atsikratyti asmeninio susireikšminimo, iš kurio kyla tikėjimas, kad savo kūryba pakeisi pasaulį ir šiaip esi kažkoks ypatingas ir įdomus kitiems. Iš to susireikšminimo atsiranda pagunda užkrauti skaitytojams visokias savo gyvenimo konkretybes, kuriomis paprastai žmonės vargina nebent geriausius draugus ar psichologus. Be išimtinių atvejų, kai autorius jau yra įžymybė, jo asmuo skaitytojams yra, taip sakant, nulis be pagaliuko: žmonės

skaito tekstus tikrai ne todėl, kad nori sužinoti autoriaus patirtis, o todėl, kad nori per jo patirtis (jeigu jos suuniversalintos) geriau perprasti savąsias. Ir jei Salvatjera visa tai suvoktų, atgrasyti jo nuo rašymo nebandyčiau. Tai tikrai ne pati blogiausia veikla, kokia gali užsiimti žmonės.

Ačiū už pokalbį.

Netaktiškus klausimus uždavinėjo Tomas Vyšniauskas

Afinogenijus Puokas

ŠMĖ

„Vien už pažadą amžino laisvo kritimo“ ©

#

Peršviečiama marška nedengia
Šonkaulių nukarusių *papų*
Vieni kaulai ištiesia
Koją liesą ir
Išspjaudama į veidą dantį
Papuvusį
Ji ištaria tai ką?
Jei numiriau – tai ir
Nebesirodyt?

##

Tarp to ką matau
Ir ko nejaučiu
Tik aidas upės šniokštimo
Per polaidį.

###

Nepyk!
Juk man reikėjo tiek nedaug –
Dangaus kraštelio
Lopinėlio
Užsiūti švarko skylę.

####

Toks vaidilas
Atsiremia prasisunkia pro sieną
Nelygu dūmas.

#####

Turėjau katę mirusią
Devintą kartą
Gal kad per paslaptinga buvo ji
Mano gyvenimui.

######

Kyšt kumpa nosis ir
Raukšlėtas veidas
Kikiki
Kretena
Tarsi vėlė
Neatpažįstama.

#######

Žibintai sodų Liuksemburgo
Blanki šviesa
Ir kažkokia
Pamėklė
Apžiojus mano penį vargiai
Savoms mintims pritardama
Kinkuoja
Garbanota galva
Dulksna blakstienose
Sumirguliuoja.

########

Eik tu *nachuj nachuj*
Kaukas kaukia eik tu *ble* nurieda
Tarsi kėglis keliasi
Pametęs kaukę sako
Mil *pardon* aš nieko čia
Tik šiaip sau *nach* išsprūdo
Čia ne jums o *apskritai*.

#########

Mano rankos prie tavo veido
Nedera tarytum
Veidas ir šlaunis
Vieno žmogaus
Iš skirtingų pasaulių būtų.

##########

Kaip laukiu kad
Įspistų spalio saulė
Pro vijoklius
Prie bernardinų kapinių
Deja jau antri metai
Kovas.

DIREKTORIUS

Rūta Mataitytė

Debesėlis

– Ar debesys turi skonį? – nutaikiusi progą, Maja pašnibždom paklausė brolio.

– Skonį? Dėl skonio nežinau, bet geriau jų nevalgyk, – visažinio tonu paaiškino Gvidas.

– Kodėl nevalgyti? – sukluso sesytė.

– Supranti, tie debesys išgaruoja iš prūdų ir balų. O ten ir sliekų, ir varlių gali būti, ir buožgalvių visokiausių. Jei prarysi, po to pilve šokinės.

– O jei tik... pauostysiu?

– O kvapas tai geras! Kvapas labai geras, pamatysi, – tikino Gvidas. – Kvepia pyragais. Cukrumi. Braškėmis.

Maja palaimingai užsimerkė ir jau išvydo tiesiai prie jos atplasnojantį baltą pūkinį gumulėlį, pakvipusį karamele ir ledais. Ak! Atsignybusi gabaliuką priglaudė prie nosytės ir giliai įkvėpė. Kaip skaniai kvepia!.. Plačiai išsižiojo ir jau... jau būtų krimstelėjusi, bet prisiminė brolio perspėjimą ir susilaikė. Tik labai atsargiai, vos juntamai lyžtelėjo. Staiga krūptelėjo – ant liežuvio kažkas sukrutėjo. Turbūt buožgalvis. Arba sliekas. Oi! Gvidas toks gudrus, jis žino viską, tik ji vis neklauso. Pasilenkusi puolė spjaudyti ir piršteliais makaluoti po burną.

– Kas tau, Majute, ar supykino? – prišoko mama. – Sakiau, va, sakiau, kad nieko gero iš tų kalnų! – priekaištavo atsigrįžusi į tėtį. – Man jau seniai nuo tokių tavo atostogų bloga, o dabar matai, net vaikai pradėjo vemti.

Mama vis nesiliovė. Ir kuo daugiau ji burbėjo, tuo labiau Maja pyko ant savęs, kad šitaip kvailai pasielgė. Juk geriau būtų tą varlę nurijusi, o vėliau kaip nors išpupsėjusi. Ir gal, net jei koks mažytis buožgalviukas apsigyventų jos pilve, nieko baisaus nenutiktų. Daug liūdniau būtų, jei mama perkalbėtų tėtį ir jie nebekiltų į kalną.

Užvertusi galvą ji apsidairė. Ne, pavojaus nebebuvo – jų gondola iškilmingai judėjo į viršų, net norėdamas nebebūtum pajėgęs iš jos pasprukti. Na, nebent priplauktų didelis debesis, ant kurio užšokęs galėtum skristi tolyn. Tačiau mama, kuri mirtinai bijo aukščio, tikrai nesugalvos šitaip pasielgti.

Be to, jokių debesų aplink nesimatė, tik žydras kaip tėčio akys dangus. Nieko, kaip nors viskas išsispręs, pamanė, svarbiausia dabar užkilti į patį viršų.

Gondolai sustojus mažoji keliauninkė negalėjo patikėti, kad jie jau viršūnėje. Juk Gvidas pasakojo, kad ant kalno labai pavojinga, kad reikės laikytis tvirtai įsikibus ir saugotis, kad nenuriedėtum žemyn. O čia štai gausybė akmenų, visai nestatu. Ir jokio kalno smaigalio, jokios viršūnės.

– Ar čia jau viskas? – pralemeno prisigretinusi prie tėčio.

– Kas viskas? – nusijuokė šis. Maja matė, kad tėtis nieko nesupranta. – Dar tik pakilome, vaikuti. Kelionė tik prasideda! – šūkalojo patenkintas.

Taip, tėtis tikrai myli kalnus. Bet jis myli ir mamą, o mama labai suirzusi. Ak, kad tik nepersigalvotų, sudrebėjo mergaitė, kad tik nesumanytų sėstis į tą nelemtą gondolą ir leistis žemyn. Galgi tas raudonas keltuvas suges, gal nebereikės juo važiuoti atgal, maldavo ji mintyse.

Bet gondolos nesugedo: ir kaipgi gali sugesti, juk jiems dar reikės grįžti, negali juk likti padangėse, ypač jei po debesis raitosi sliekai ir šokinėja varlės. Bet ar tai tikrai tiesa? Maja labai norėjo tuo įsitikinti, tačiau niekur nematė debesų.

– Gal čia debesys negyvena? Gal jų yra ne visuose kalnuose? Gal reikėjo važiuoti kitur? – prikibo prie tėčio.

– Eik tu, mano kvailute! – nusijuokė tėtis. – Kalnai visur gražūs.

Ir vėl jis nieko nesupranta, jis tik myli tuos savo kalnus, nusiminė dukrytė.

– Taip, bet debesų? Debesų tai čia nėra?

– Kam tau tų debesų? – pasišaipė brolis. – Vis tiek ant jų negalima jodinėti.

Maja supyko. Pakeliui Gvidas įtikinėjo, kad abu kartu galės paskraidyti ant debesies, net nupasakojo, kaip užlipti ir kaip nulipti, o dabar štai meluoja, kad tai neįmanoma. Pasirodo, jis ne tik melagis, bet ir bailys.

Visą dieną pravaikštinėję po aukštybes, vakarop jie pagaliau sutiko kelis debesėlius. Tik Maja nedrįso tuo džiaugtis, nes mamos balsas jau buvo užkimęs nuo nepasitenkinimo, o dabar ji dar ėmė purkštauti, kad

apniukus neberas kelio namo. Ant debesų lipti nesinorėjo, nes šie neatrodė tokie tvirti kaip Gvido pasakojimuose. Kvapo irgi neužuodė ir, nematė nei sliekų, nei varlyčių.

– Nieko čia nėra, – suburbėjo ji broliui.

– Tu tik nematai! – atšovė Gvidas. – Nemoki žiūrėti.

Taip, brolis tikrai viską žino, tik ji nemato, kaip visada. Taip juk būna ir tada, kai naktimis vaikšto burtininkai, Velykų zuikiai, Kalėdų Seniai – Gvidas juos visus mato, o ji ne. Gvidas moka žiūrėti.

Apsižvalgiusi, kad niekas nemato, ji atsiplėšė debesies kraštelį. Gvidas pasakojo, kad net didžiulį debesį galima sukišti į bagažinę ir parsivežti namo. Majai užteks ir nedidelio gabalėlio.

*

Tą vakarą ji grįžo kietai užspaudusi kišenę, ir tik įėjusi į savo kambarėlį išleido parsineštą paslaptį. Gvidas nieko nepastebėjo, ir tai visai suprantama – juk debesėlis tuojau pat nusklendė į pačią palubę. Visa laimė, nes taip aukštai pakibusio jo negalėjo pamatyti mama. Su tėčiu paprasčiau, juk jis myli kalnus, vadinasi, ir debesis.

Prieš eidama miegoti mergaitė timptelėjo debesėlį ir pasivadino jį į lovą. Susirietusi apkabino savo minkštą draugą ir tuojau pat saldžiai užmigo. Juk buvo pavargusi po visą dieną trukusių klajonių aukštybėse. Miegojo taip kietai, kad net nepajuto po antklode siautėjančios audros, žaibų ir griaustinio. O dėjosi ten tikrai neregėti dalykai. Išsprūdęs iš savo mažosios šeimininkės glėbio, debesėlis panoro pasiskraidyti po namelį, tačiau niekaip nepajėgė ištrūkti iš patalų, todėl puolė pasiutiškai niršti: pirmiausia pamėlo, tada pajuodo, kol galiausiai žaibų pritvinkęs jo pilvas nebeatlaikė ir plyšo. O tada jau...

– Mama, mama, žiūrėk! – ją pažadino Gvido klyksmas. – Maja ir vėl prisiusiojo visą lovą!

Mergaitė apčiupinėjo šlapią paklodę, tada puolė kuistis, ieškodama savo draugo. Bet... debesėlio nebuvo! Ji dar kartą apčiupinėjo kiekvieną klostę ir vis tiek nieko nerado.

– Neraudok, dukryte, – ramino mama. – Užaugsi ir nebešlapinsi lovytės.

Tačiau Maja jau nebeliūdėjo, o apglėbusi paklodę glostė šlapią dėmę ir slapčia šypsojosi – ji jau buvo tikra, kad debesėlis naktį išlijo ir pavirto šlapia balute, dabar tereikia išdžiovinti, ir draugas sugrįš. Juk

Gvidas pasakojo, kad liūdni debesys išsiverkia, o pašvietus saulei balutės pralinksmėja ir palengva vėl pakyla į dangų. Taip bus ir jos debesėliui, belieka kantriai laukti.

– Atnešk paklodę, – šūktelėjo mama iš vonios. – Išskalbsim ir iki vakaro išdžius.

Mergaitė sustingo iš baimės. Greitai, tiesiog žaibiškai reikėjo mamą kažkaip pergudrauti, juk negalima kišti savo gerojo draugo į skalbimo mašiną.

Sugniaužusi patalą glėbyje ji išslinko pro kambario duris ir šmurkštelėjo į tėvų miegamąjį. Čia buvo tuščia ir tylu, tėtis jau tarškino lėkštes virtuvėje, mama brazdinosi vonioje. Maja nužvelgė didžiulę lovą ir gudriai šyptelėjo.

Po minutėlės ji jau stovėjo vonios tarpdury kietai paspaudusi po pažastimi paklodę.

– Šaunuolė, – pagyrė ją mama ir ištiesė ranką.

– Ne, aš pati! – atšovė dukrytė ir rūpestingai sugrūdo gniutulą į skalbimo mašiną.

– Kokia tu šiandien darbšti, – pasidžiaugė mama ir nužingsniavo į

miegamąjį. – Vaje, ar ir mūsų lovą paklojai? – aiktelėjo.

Atsekusi iš paskos Maja tyliai linktelėjo, o viduje meldė, kad tik mama neliestų savo antklodės ir neatrastų jos mažos paslapties. Tačiau mamai lova neberūpėjo, ji tik patenkinta sukinėjosi priešais veidrodį ir linksmai niūniavo – dabar ji buvo laiminga, nes tėtis pažadėjo šiandien šeimos į kalnų viršūnes nebetempti.

*

Ištisą dieną jie vaikštinėjo gėlėtomis prieškalnių pievomis, palei gilias upokšnių vagas, po mažyčius ūkininkų kaimelius, bet Maja negalėjo nurimti. Jai terūpėjo kuo greičiau grįžti į namelį ir patikrinti plačiąją tėvų lovą. Jautėsi labai nelaiminga, kai mama nusitempė šeimyną į restoraną ir patenkinta užsakinėjo vieną patiekalą po kito. Vakaras prilygo amžinybei, Majai rodėsi, kad ši kančia niekada nesibaigs. Dar didesnė neviltis apėmė, kai grįžus namo ir nespėjus nė apsisukti, tėtis sunkiai žlegtelėjo į patalus.

Dabar jau galas, mintyse atsiduso mergaitė. Greičiausiai tėtis užspaudė iš paklodės išgaravusį debesėlį ir šis vėl apsiverks, palikdamas tik šlapią balutę, o tada mama išskalbs paklodę, ir draugo nebeliks. Visą vakarą ji slampinėjo aplink didžiąją lovą, pakėlusi kamputį žvilgčiojo po antklode ir net įkišusi rankutę bandė užčiuopti, tačiau paslapties nebebuvo.

Kitą rytą atsikėlusi pati pirmoji šmurkštelėjo į tėvų lovą ir paskubom

ėmė grabalioti patalų klostes. Užčiuopė pagalves, tėčio rankas, mamos kojas, bet debesėlio nebuvo – nei liūdno, nei linksmo. Nerimdama ji toliau knaisiojosi po antklode, kol rankyte atsitrenkė į pūpsantį kauburį.

– Ai! – sudejavo mama. – Galėtum būti atsargesnė, – dar papriekaištavo ir išnirusi iš patalų nutrepsėjo į vonią.

Maja nužvelgė keistą mamos figūrą ir jai pasirodė, kad po naktiniais marškiniais ši kažką slepia.

– Ką ji ten išsinešė? – pripuolė prie tėčio.

Buvo tikra, kad tėtis viską supras, ir tikrai padės, jei mama iš tiesų bando pavogti jos debesį. Tėtis juk myli debesis. Ir labai myli Mają.

Tačiau tėtis myli ir mamą.

– Išsinešė? – tarsi visiškas nesusipratėlis jis pakraipė galvą. – Prisigalvoji niekų.

Tėtis bando mane apgauti, nusivylė mergaitė.

– Aš juk mačiau! – išrėžė. – Mama ten kažką slepia.

Tėtis ištiesė savo šiltą ranką ir stipriai suspaudė dukrytę glėbyje.

– Taip, mano vaikuti, mama turi mažytę paslaptį, – išdavė. – Žinau, kad tau labai smalsu, bet dar pakentėk. Iki rudens.

Majos pyktis atlėgo. Ne, ji niekaip negalėjo suprasti, kodėl taip ilgai, tačiau viena buvo aišku – jos debesėlis per naktį įsmuko į mamos pilvą ir dabar teks laukti, kol vieną rudens dieną pagaliau išlįs.

SALAMANDER
System Brügmann
www.sip-windows.com

Mūza Olimpija Svetickaitė

sirenos

pudroje, kurią jos tepa ant veido,
yra šaukštas iš šūdų krūvos.
tame aromate nei taurėj tarp raudonų nagų
nėra jokio femme fatale –
jų vaikystėje alkoholiu laikė sugižusį kefyrą,
silikonu užlipdydavo plyšius sienose.

dramatiškas romantizmas jų akyse
nupiešiamas milteliais iš naftos –
taip sukuriamas padūmavusio žvilgsnio efektas,
todėl cigaretės nesmirda ir neskatina senėjimo –
vietoj jų tėra nuoroda į dūmus.

toks subtilus tas ne vieton įlindusios rankos stumtelėjimas,
o davatkiškas puolimas prie knygos
taip ir prašosi būti nutapomas
patiklaus praktikanto.

hamletiškas liūdesys lūpdažiuotuose puslapiuose
tėra fonas grožėtis jų veidu.
būti ar nebūti, graužia ausies kirminas –
dar viena tabletė akių spalvai sodrinti,
ištirpsianti skrandyje greičiau,
nei jos nuobodžiaudamos pervers puslapį.

necenzūruotas gailesys

jeigu tapčiau dar viena
priežastim skaičiukui liūdnoj
statistikoj pažymėtam juodu
kryžiuku padidėti vienetu
į progresuojančią regresiją iš mūsų
balos išgaruotų dar vienas
lašas apie jį neužsimintų
televizija nei rajoninė spauda
tik silikoniniai nagai pakeltų
diagramos stulpelį o vangūs
žalialiemeniai pradėtų tyrimą
netinkamą pigiems detektyvams
nes baigtųsi jis taip pat greitai
kaip mirkteltų tavo fluorescensinė
akis bėgant ašarai ant
krokodilo veido kad niekas
ak niekas nebenukarpo nagų

fiesta

ir staiga jie pavargsta – pagal mano
gitarą šoka tik keletas
prakaituotų ekshibicionistų, kiti
išsisklaido į paribius ir vyną, prožektoriai
randa vietas jų raukšlėse, o aš
užtemstu ir į mikrofoną nutraukiu
stygas, nudreskiu naujas pažintis ir
vienkartinius veidus, iš ausų
išskraidinu gegutes, o akys
jų akys apsinuogina ir virsta
pažemintomis vergėmis, kurias
ilgom blakstienų stygom
savo obuolių mėlynėj taip stengiuos
nuslėpti, iki jos nutrūksta.

perteklius

mergaitė, kurią rašydama
šias eilutes veju, dar ilgai stebeilija
į mėlynai kraujuojantį popierių, ištraukia
iš rankovės sausainį, įduoda
ir nenorom nubėga – jei ne šitai,
ką šiandien radau kaip praėjimo įspaudą,
sakyčiau, kad ji manęs, bandančios
aptaukint insktus salotų lapais,
reinkarnacija yra.

semantika

šio eilėraščio
prasmė yra
penktoje eilutėje
kur užsimenu apie
prasmę, kurią
gali rasti giliausioj
prasmėj
užkoduotoj pačioj
paskutinėj eilutėj
taškiniu kodu –

.....
(įrašykite patys)

sizifavimas

raškau avietes
trinu tarp delnų
raudona koše
dažau dienas
pildau dubenis
dubenys baigias
o kalendoriuj lieka
tiek daug nenuplėštų
lapelių –

dievaži, kaipgi
šitai nutraukti

kaipgi
šitai pratęsti

slinkimas

skaitai delfį.
ten nerašo, kad blizgučiais domisi
tik dvi varnos iš šešiasdešimt keturių,
o judai tėra nekalti fanatikai.
struti, brošiūra užsidengęs galvą,
su cigarete snape ir alum smėly, –
horoskopai neprilygsta orakului,
o jų kūrėjams iki delfų per tolimas kelias.
tu skristi nemoki,
o po sparnais turi tik planšetę –
štai šarlatanų sėkmės paslaptis.

cirkuliacija

upėmis plaukia ledai –
iš mūsų karštu skysčiu
išteka sūrūs žodžiai.

saulė išgarina sūrymą –
orą užpildo karšti,
sukruvinti dūmai.

saulės durklai aštrėja
ir visa trykšta lyg tolimas,
šaltas saulėlydis –
kraujuoja žiedai laukuose,
kraujuoja tinstančios moterys,
krauju srūva gimdyklos
ir prieglaudos kitoj gatvės pusėj
mirštant senoliams.

miestą užtvindo drugiai
su ugnim ant sparnų –
kertantys gatvę degant raudonai,
skrendantys tiesiai išsižiojusiems
praeiviams į burnas.

visa panyra į rausvą –
ką tik išleisti demonai
lenda atgal kūnus.

pavasaris yra metas, kai
atgyjame ieškoti protezų
privalomai šypsenai.

vienos monetos istorija

1.
esu skrodžiamas paukščio ruduo
esu nešantis grobį vanagas
esu slystanti iš plėšrūno nagų moneta
esu materialųjį tašką apgaubiantis oras
esu varį skandinantis juodas vanduo
esu skritulį glaudžiantis šulinio dugnas
esu blizgėjimui nykstant duobėj pravirkstantis aidas
eskeliou semianti vandenį moteris
teškenime radus skambėjimą – – –

2.
esu šaltą pinigą gniaužiantis delnas
esu sauganti laimę kišenė
esu vario į duoną keitėjas
esu trūkumą konstatuojantis balsas
esu urzgesys pilvo dugne
ir tuščios nusvirusios rankos – – –

3.
tada virstu į rudenio gėlą
ir nuskęstu kartu su mėsa upės dugne – – –

4.
kai kūną atranda tik kraujas
negyvėlio saujoj esu –

sukrešėjęs

valentino diena

po tavo širdimi slepiasi varnos. jos minta tavo arterijų mėsa. savo kūniškas širdgėlas lieja į veną. tavo kraujas juodas. juo plaukioja mirusių paukščių kaulai. gyvatės išsiurbė akiduobes. iš tavo akių kalasi plunksnos. klapsint vokais nuo tavęs sklinda sugraužtos kirmėlės ir sergančio medžio tvaikas. jis keroja tavo dubeny. griauna sienas. apsipila lietum. mosuoja baltais skalbiniais. traukiu juos pro bambą. prasidūrusi pirštą rašau tau dantiraštį. kišu jį pro burną. joje krūva akėčių ir tuščias dirvonas. tavo anga prisipildo mano gyvybės ir tavo sapnų – – –

tu mechaniškas demonų pasaulis su žarnomis kakle, tąsomas traukulių nuo lašo žmogaus
springsti savimi, springsti žodžiu, springsti mintimis
tu būtybė besišukuojanti tamsiose skrandžio sultyse
tavo veidrodis kreivas iš žiurkėnų lavonų, tu čiuopi jį per miegus
nurimk, aukseli, šnabžda mirę dantys, tu mūsų gražuolis, mūsų pseudodvasia
tavo žingsnis kreivas, ištiestos rankos siurbia degųjį skystį iš saulės
žengi kurmiarausiuos, daužais namų stogais
purtai sniegą nuo medžių, ganai žvirblius aukštos įtampos laidais
tu žema įtampa juodam debesy, prie nosies prikepusiais klijais
atvėsusiom ližėm mėtai meškeres mėnulin
svaidai akmenis į kraterius, jie krenta rūkdami, aš juos gaudau
dėlioju ratu, kūrenu ugnį, priimk mane, žeme, blaivybe, žudyk juodus driežus – – –

gelsvais žiguliais ariu žemę. plaukiu vandenynu. krentu palovin. po kilimu slepiesi tu – – –

mano akivare

tvarsteliai

ramybė yra trapus
ir plonas siūlelis
surišęs mūsų kaulus

krustelsi –
pasigirs tylus pokštelėjimas
iš ertmių
ims byrėti pūkeliai

žinok –
tavo katino dienos
šiltame guolyje baigėsi

šoksi bėgsi
suoksi koks gražus
ir spalvotas yra šis pasaulis

po dienos –
uj kokia žemė
niūri

o tada išsitiesi
šiltam savo migy
ir lauksi
kol pavargusius griaučius
ramios gijelės sutvarstys

devyni žmogiškojo epo kvėptelėjimai

1.
dabar jau metas pabusti:
šįryt
tau į nugarą šviečia saulė,
sniegas panagėse virsta į pieną –
jame tau leista paskęsti –

2.
tu tiki,
kad nuo šio gurkšnio
laikas ima krešėti – –

3.
tamsa užsiuva šviesą:
tavo upė išplaukia į jūrą
ir pienas virsta į druską –

4.
dabar jau metas išplaukti:
šią popietę
žuvys lediniais pelekais
plaka tavo odą
ir siurbia kraują iš gyslų –
josna teka vanduo –
sūrus – –

5.
kiekvienas yris atgal –
gumbas plaučiuose – –

6.
krante
tave gelia uodai,
tave gelia paukščių balsai,
tave gelia bevalė tyla
ir akmenys auga tarp kaulų –

7.
dabar jau metas miegoti:
šįvakar
dangus yra giedras,
jis leidžias į smėlį
ir šimtai milijonų žvaigždžių
bado tave adatėlėm –

8.
dabar jau metas miegoti –
garuok į debesis dulkių stulpu – –

9.
dabar jau metas miegoti,
nes laikas virsta į kraują – – –

Čako Pelėda

Pavasarį, kai sniegas nutirps

Paprastai pusryčiaujame tylėdami – tai mano užgaida. Ilgainiui ir Giedrius priprato tuo mėgautis, tačiau šiandien tauškia neužsičiaupdamas. Prastūmė kažkokį projektą, prie kurio plušo pastaruosius mėnesius. Tiek apie jį pasakojo, bet nors užmušk nepamenu, su kuo jis valgomas. Apskritai nepakenčiu kalbų pilna burna, todėl tik susiraukiu ir skubu sukramsnoti paskutinį skrebutį.

Giedriui tebekalbant pakylu nuo stalo. Regis, jis to nė nepastebi, šneka tarsi pats sau, bet dabar jį užgožia jūrų kiaulytės, Tomis su Džeriu. Kai priartėju, Džeris ima žviegti it skerdžiamas – taip jis reikalauja maisto arba dėmesio, o dažniausiai ir vieno, ir kito. Neapsikęsdamas Tomis išlenda iš savo kampo ir puola triukšmadarį. Dabar jau rėkia abu – išgąsdintas Džeris ir įniršęs Tomis.

Nežinau, kas mane labiau vargina: nesiliaujantis Giedriaus tratėjimas ar tos nuolat tarpusavyje besikivirčijančios kiaulytės, kurias auginti irgi buvo jo mintis. Pavadino jas lakmuso popierėliais ir ėmė žaisti šeimą.

Mane trikdo mintis, kad mudviejų santykiams įvertinti jam prireikė matuoklių. Dar labiau mane trikdo patys matuokliai. Svarstau, gal reikėtų išnešti narvelį į kiemą ir „netyčia“ palikti atidarytą. Pavasarį, kai sniegas nutirps. Tegul džiaugiasi laisve, o į mūsų būstą pagaliau sugrįš ramybė. Bent jau iš dalies.

Butą paskutiniame aukšte išsirinkau neatsitiktinai – man svarbu, kad virš galvos niekas nesitrankytų. Kaimynai ramūs, beveik nematomi. Kai sutikau Giedrių, tikėjausi, kad galėsime tylėti dviese. Klydau. Jis triukšmauja net naktimis – knarkia. Ryte keliasi pirmas, garsiai ruošia mudviem pusryčius, nors aš galėčiau apsieiti su skrebučiu, gausiai apteptu uogiene, – kad tik niekas nebruzdėtų. Rytais reikia miegoti.

***

Giedrius išlėkė „į miestą“, pažadėjęs neužtrukti. Net nepaklausė, ar noriu kartu. Jis jau priprato, kad savo noru išeinu nebent iki miškelio. Eiti pasivaikščioti jau per tamsu, tad prisileidžiu vonią ir mirkstu. Vos kartą spėju pakeisti atvėsusį vandenį karštu, kai išgirstu

beldimą į duris.

Nustembu – nejau taip greit prabėgo vakaras? Šūkteliu, kad tuoj išeisiu, tačiau jis vis tiek įsibrauna į mano teritoriją. Už gėlių krūmo nematau Giedriaus, bet girdžiu jo balsą:

- Pačiai gražiausiai mano gėlei.

Banalu, bet vis tiek miela, todėl šypteliu. Išdidus, lyg pats būtų juos išauginęs, bruka man tuos krūmynus tiesiog į vonią. Muiluotomis rankomis sugriebiu, jie skaudžiai badosi, jau žiojuosi bartis, bet ant šermukšnio šakelės suspindi žiedas.

Klaupiasi ant šlapių vonios plytelių ir klausia: ne ar tekėsiu už jo, o ar esu pasiryžusi žengti bendru gyvenimo keliu.

Aš sutinku. Man pasidaro gaila jo, klūpančio baloje, tokio naivaus ir kupino vilčių. Ir tik ištarusi „taip“ sumetu, kad šito kaip reikiant nė neapsvarsčiau, nors tikrai ketinau. Ketinau tai padaryti daugybę kartų: susivokti, ko noriu ir ar apskritai ko nors iš mūsų santykių, bet kažkodėl atidėliojau.

Bet tai nebesvarbu, aš jau pasižadėjau. Skambinu motinai – ne dė to, kad noriu tai padaryti. Giedrius tikisi, kad pasidalinsiu su

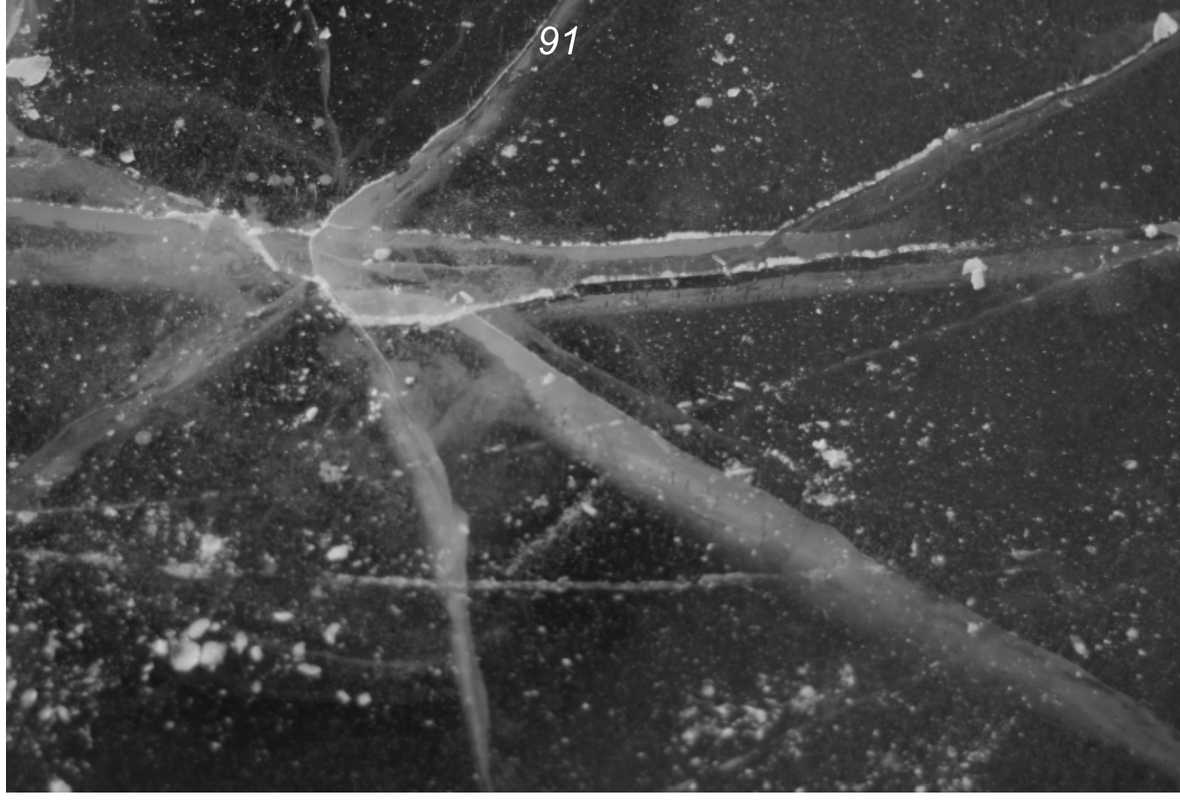

artimaisiais, tai ir dalinuosi. Ji mane sveikina ir verkia iš laimės. Mamoms atrodo, kad susižadėti – jau savaime nemenkas pasiekimas. Man irgi norisi verkti, tik iš apmaudo.

Žinoma, galėčiau pasprukti ir stačiai nuo altoriaus, apsiavusi vienus iš savo baltų sportinių batelių, niekas juk ir nesitiki, kad avėsiu aukštakulnius. Pikčiausia, nė nežinau, ar noriu bėgti.

- Visad svajojau apie dvynukus. Kaip mūsų Tomas ir Džeris, – nusijuokia,

- O kodėl ne Toma ir Džerė, – erzinu. – Arba Toma ir Džeris? – siūlau dar vieną variantą šukuodamasi.

Giedrius apsikabina mane iš nugaros ir kiek pasilenkia, kad priglaustų galvą prie mano šlapių plaukų. Manau, mes gražiai atrodytume vestuvinėje nuotraukoje, ypač Giedrius. Jo vyriška ranka glosto mano, ačiū Dievui, vis dar plokščią pilvą. Ne, vaikų dar nepajėgiu įsivaizduoti nei pilve, nei kur kitur, o juolab dvynukų, kad kokia būtų jų lytis.

– Žinai, su vaikais gal neskubėsime, – mėginu pristabdyti jo entuziazmą. – Man ką tik pasiūlė naują darbą, kaip tik ketinau papasakoti.

Melas. Beprasmiška bandyti nuspėti visas galimas problemas ir

dvejoti, kas būtų, jeigu būtų. Juk galimas daiktas, kad neišvyksiu – darbuotis tektų kitame mieste, todėl vis dar abejoju.

– Galėsiu auginti mūsų vaikus, o tu *darysi karjerą,* – juokiasi.

– Na na, dar pažiūrėsime, – nudžiungu, taip ir neišgirdusi klausimo apie darbo pasiūlymą.

***

Giedrius ruošiasi naujametiniam įmonės vakarėliui kitame šalies pakraštyje. Kaip visuomet savo vyrišką rankinę prigrūda vaistų visiems gyvenimo atvejams, susikrauna praktiškai visą mūsų namų vaistinėlę. Tuomet pakšteli man į lūpas ir klausia:

– O kaip mano sužadėtinė? Ar neliūdės viena?

Regis, kažką jam jaučiu. Jis patrauklus, rūpestingas ir patikimas, o ir seksas su juo nėra nemalonus. Bet ramiausia būna, kai jis išvyksta. Žinoma, laukiu Giedriaus sugrįžtant ir netgi jaudinuosi, kai vėluoja parsirasti laiku. Bet vos jis uždaro paskui save duris, pasijuntu lyg mokinukė, sužinojusi, kad temperatūra nukrito iki minus dvidešimt ir pamokų nebus.

Apie tai visgi verta pagalvoti, nusprendžiu.

Likusi viena, išsitraukiu pusbutelį *prosecco,* pasišildau picą ir įsijungiu *discovery.* Telefonas nesiliauja burzgęs – motina vis atakuoja skambučiais. Esmę jau apkalbėjome, o apie smulkmenas galvoti dar anksti, tad neatsiliepiu. Išsitraukiu sąsiuvinį ir kaip mokyklos laikais surašau:

Giedrius: *Pliusai Minusai.*

Privalumų stulpelis netelpa į vieną lapą, trūkumų randu vos trejetą: per daug kalba, neleidžia išsimiegoti, daro spaudimą dėl vaikų. Pasvarsčiusi įrašau ir jūrų kiaulytes: vienas minusas už Džerį, kitas – už Tomį. Jei jau kilo pagunda iškrėsti kvailystę, tai kurių galų dvigubą?

Kad ir kaip bežiūrėsi, argumentų „prieš“ per mažai, todėl nebėra dėl ko sukti galvos. Galiausiai mintys ima pintis ir krentu į patalus.

Kiaulytės vėl žviegia, nors tokiu metu jau irgi turėtų parpti. Keliuosi ir einu žiūrėti, kas per velniava. Maisto pakanka, gerti irgi yra. Tai ko jos iš manęs nori? Gal pasiilgo *tėtuko*?

Pasilenkusi žiūriu į tebeplyšaujantį Džerį, kuris mėgina

letenėlėmis išrauti narvo grotas ir matau, kad jo snukutis kruvinas. Nagi, berniukai, pats laikas ataušti. Nutariu, kad reikia perlieti juos vandeniu, tad einu pasiimti indo. Žvilgteliu pro langą – kieme jaukiai sninga. Ten, apačioje, po žibintu sukasi vėjo genamos snaigės. Ne minus dvidešimt, bet vis tiek smagu.

Verčiau išnešiu rėksnius į balkoną. Pabus keletą minučių šaltyje ir supras, kad su manimi kariauti neverta.

***

Pabundu su šviesa, vadinasi, jau vėlyvas rytas. Basa ir susivėlusi einu kaisti kavos, pasiskrudinu duonos. Kam gi daugiau skirti savaitgaliai, jei ne kiaurą dieną neišlįsti iš chalato, o praustis, jei jau būtinai norisi, tik prieš miegą. Tačiau šalia dukart per dieną besiturškiančio Giedriaus jaučiu pareigą elgtis kaip *normalus* žmogus, galų gale, reikia kažką atsakyti į jo „nori eiti į dušą pirma ar po manęs?“ Jau pats laikas būtų susipažinti su jo prakaito kvapu – o

jeigu jis man nepatiks? Sąsiuvinyje rašau savo vardą ir Giedriaus pavardę. Toji pavardė dar geriau dera prie mano vardo, bent jau dėl to abejonių nėra.

Mano nekenčiamiausiame kampelyje šįryt įtartinai tylu. Nusišypsau – susiprato, kiauliukai. Ir staiga dingteli: aš juos užmiršau! Išbėgu į balkoną basa.

Pirmiausia išvystu Džerį – jis atrodo lyg nedidukė iškamša: stačias, prie grotelių prišalusiomis priekinėmis letenėlėmis, jo prasižiojęs snukutis apšerkšnijęs, tebematyti kruvinas ruožas. Šalia ant nugaros guli Tomis, irgi prasižiojęs. Įsivaizduoju, kaip jiedu žvygavo, iki sušalo mirtinai. Mėginu prisiversti pajusti tiems padarėliams gailestį ar bent jau lašelį savo kaltės, bet nieko panašaus neįvyksta. Jų tiesiog nebėra. Baigta.

Kišu sustingusius kūnus į seną sportinės aprangos maišą. Negerai, jeigu juos tokius pamatys Giedrius. Mano kaimynai turi rūsį, nusileidžiu pas juos kastuvo. Kaimynas nesiliauja spoksojęs į maišą, tad prisipažįstu:

– Šiąnakt nudvėsė mūsų jūrų kiaulytės, kurias kartu su

Giedriumi auginome.

Nežinau, kodėl paminiu Giedrių, galbūt tai noras pasidalinti atsakomybę? Kaimynas tarsi supratingai palinksi, bet jo akys lieka apvalios. Matyt, esu panaši į naminių gyvūnėlių žudikę.

Paėjėjusi iki miškelio kasu sniegą. Žemė jau įšalusi, nepasiduoda. Ištraukiu Tomį su Džeriu iš maišo, užkasu kūnus puriu sniegu ir dar kalnelį padarau. Svarstau, gal reikėtų įkišti kokį pagaliuką atminimui. Bet staiga dingteli: pavasarį, kai nutirps sniegas, eisime pasivaikščioti pro pat jų griaučius.

Tą pat akimirką suvokiu, kaip niekad aiškiai suvokiu, kad *mes* pavasario nesulauksime, tad išlyginu kalnelį palikdama mūsų augintinius po plonu sniego sluoksniu tiesiog palei kelią, kuriuo mudu neisime.

Rasa Milerytė

***

Parašau dvidešimt eilučių,
dvidešimt vieną nubraukiu
(paprasta ta poezijos matematika).

Parašau dvidešimt eilučių,
save nubraukiu
(kaip du kart du).

Burtas

Šitas miestas ne toks,
kuriame būtų gera gyventi.
Galim burti iš kaulų
ar žaisti kauliukais ant slenksčio.

Netikėk atmintim –
ji išsaugo tik tai,
kas netikra.
Jeigu ką ir turi,
tai tikriausiai tik mirtiną ligą.

Šitas miestas ne toks,
į kurį būtų gera sugrįžti.
Čia tarpuvarčiuos slepias,
ko nespėjai apverkti vaikystėj.

Tau nereikia gelmės,
kas svarbu,
kartais laukia paviršiuj.
O dabar įkvėpk
ir šį miestą pamirši.

***

Gyvenu
ir niekam nepriklausau.
Einu, kur noriu,
ką noriu, tą darau.

Gyvenimas teka kaip upė.

Sėdžiu pakrantėje
ir mėtau akmenukus.

Gyvenimas teka kaip upė.

Kad ir ką daryčiau,
vandens paviršius
nesusidrumsčia.

***

Staigus ir neatšaukiamas ruduo.
Vanduo atspindi begalinį dangų.
Nepritampu prie gelstančio peizažo.

Po mano oda skverbiasi vėsa,
prie kojų susirango vakaras.

Pareičiau tokį vakarą namo,
tik kur namai?
Kurioj pasaulio pusėj?

Aš gyvenu pati sau nepažįstama,
aš gyvenu
ir negaliu pabusti.

Ligoninė

Laikausi už trapaus lašelinės siūlelio –
štai ir visas ryšys su pasauliu.

Į širdį pumpuoja orą, meilę ir viltį.
Paskui aprengia nudriskusią pižamą
ir vaikštau visą dieną
pirmyn ir atgal.

Atima tapatybės kortelę,
o aš seniai nežinau, kas esu.

Vėliau užaugu:
išmokstu apsimesti, kad viskas gerai, kai skauda,
kad saulė nedegina akių
ir nebijau užmigti.

Kad ryšys su pasauliu stiprus,
nors iš tiesų nebegirdžiu signalo.

Prakuros
Kas gi tai, jei ne skiedros –
tie vaikystės prisiminimai.

Lekia pro atminties dureles
į visai išblėsusią ugnį.

Gyvenu, bet visas gyvenimas –
išgulėti rugiai prie bedugnės.

***

Aštriabriauniai sapnai –
viskas, kas liko, iš manęs,
kuri esu karas:

liūdesio laužomas kūnas,
meilės griuvėsiai,
prisiminimų skeveldros.

Persirpusios vyšnios krenta
kraujo lašais.

Karas nesibaigia taika,
gyvenimas nesibaigia paliaubomis,
ir atmintis, kurią gelia,
niekada nesibaigia.

MATRIX
PHILIPS
SUNCARE

Urtė Skablauskaitė

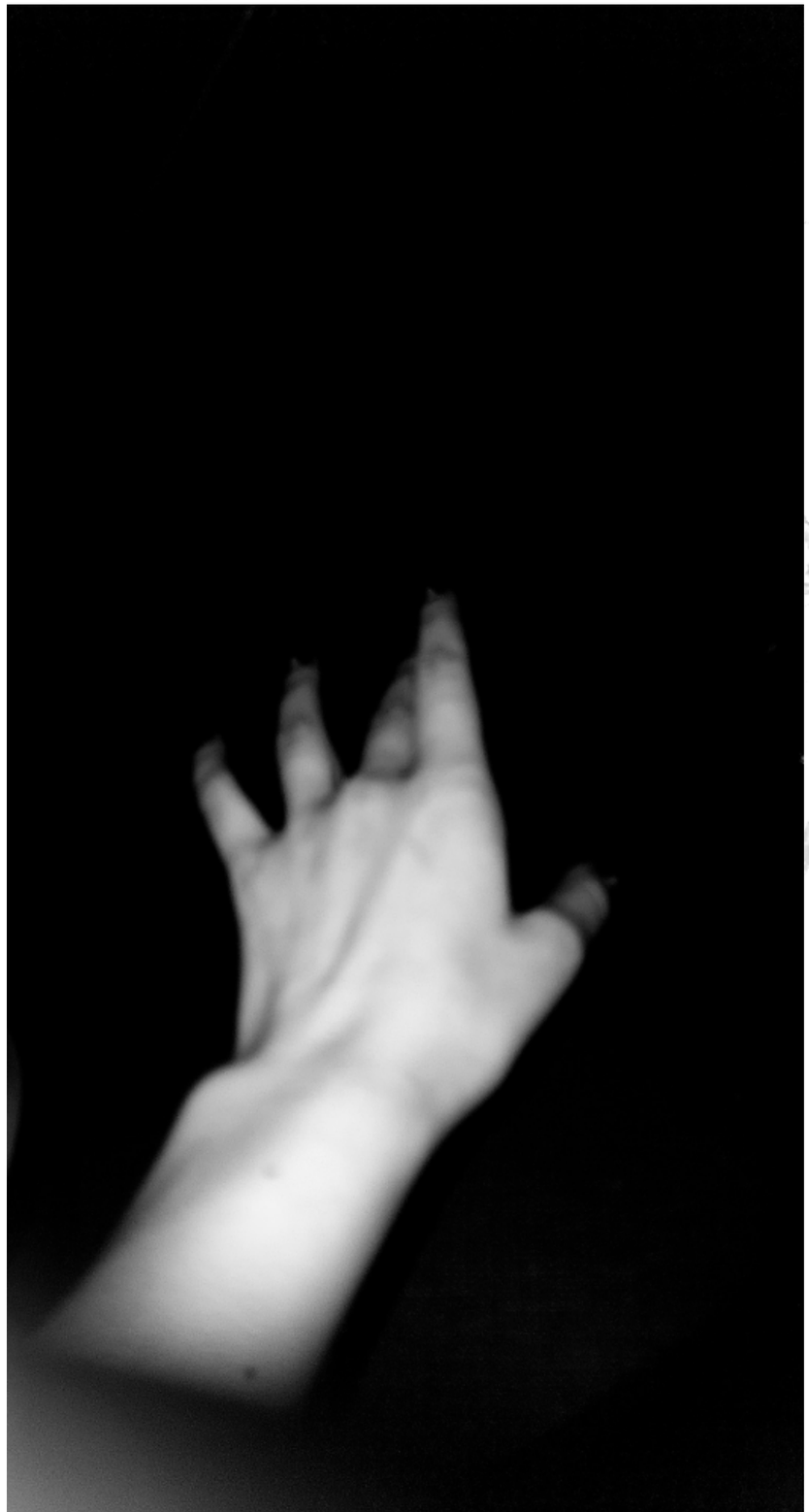

esi mano demonas

tu padarei mane silpną
mano kūną it paralyžiuotą lėlę
apsigyvenai ilgam
mama sakė nusiprausk
ak mano mielas žaizdų
nenuplaus net stipriausia vandens srovė
vienintelė srovė tai mano kraujas
jis garsiai klykia
apnuodytas kraujas
tu kaip gyvatė tik pora dantų
ir užgesusi gyvybė

aš buvau rėkianti mažuma
šimtai demonų prieš vieną pilietę
demokratiška
rankose įsegti sekikliai
tai
mano delnas pasaulio atžvilgiu
stovintis vietoje

tik prisiminimai sekioja iš paskos
kaip bandantis mane suryti šuo
keldama pieštuką jaučiu savo riešų trapumą
o užmerkus akis sapnuoju
kaip išveju tave
išlaisvindama kraują
pieštuku

išsineriu

sninga bąla
šaltis nebejaučia saiko
pasiglemžia kūną
oranžinio vaiko
galingo bet gležno
žievelės ant sniego
protu ją glamžyčiau
sukaustytą sielą
ir šaltis trupėtų kristalais
į sąžinės vietą
esu apelsinas
galingas ir gležnas
sustingęs lytėtas išėstas
žievelėmis ant sniego

mano kūne
mirtina dozė ledo vaiko
daužanti makaulę ir deginanti odą
smegenis
žvilgsnis it sraigtas veriantis
nepaliestas duris
dūstu lyg
daiktas neatrasto miesto
lemties koja paliestas
spardomas
visą gyvenimą
nerimas lyg rūdys
dantyse mintyse kaulų čiulpuose
lupasi oda išsineriu
šalta vėl stoviu viena
žievelėmis ant sniego

vaikas paliktas vos paliestas laiko
menė kupina tuščių indų
kupina žmonių ledo luitų
į ledą stingsta venos
sausgyslės ir kaulai
neramu be nuosavo heraklio
noriu skristi užuodžiu
tik droną
užšąlusį lyg pono lova
pataluose apelsinas
žievelėmis ant sniego
        išsineriu
            atvyksta autobusas
nauja žievė
ledo luitams

boružėlė

senku
manęs vis mažiau
bet nenoriu sustoti
ties tuo ką baigiau
taip tuščia net sieloj nėr triukšmo
tik senkanti ramybė prarasto dugno
tik blunkančio sapno likučiai kur
filosofai kojos neįkėlė
padėkite
aš tik mažytė
boružėlė

sparnai kirpti nurauti nuraškyti
nemokyki manęs skraidyti
jei nebėgiojai tarkos briaunomis
ir netraškėjai kumštyje griežtam

lėk boruže sudegsiu aš viena
tavęs artyn neleisiu
jei skauda ką tebūna mano pusė
man skauda kad ir tu
liepsnon tuoj pulsi

nesiartink baisu juk nežadi grįžti
geriau nebūti nepareiti nežinot
kas buvo vakar
tik deganti boružėlė
boružėlės likučiai
nuo savo liepsnos
apako

Eglė Žvirblienė

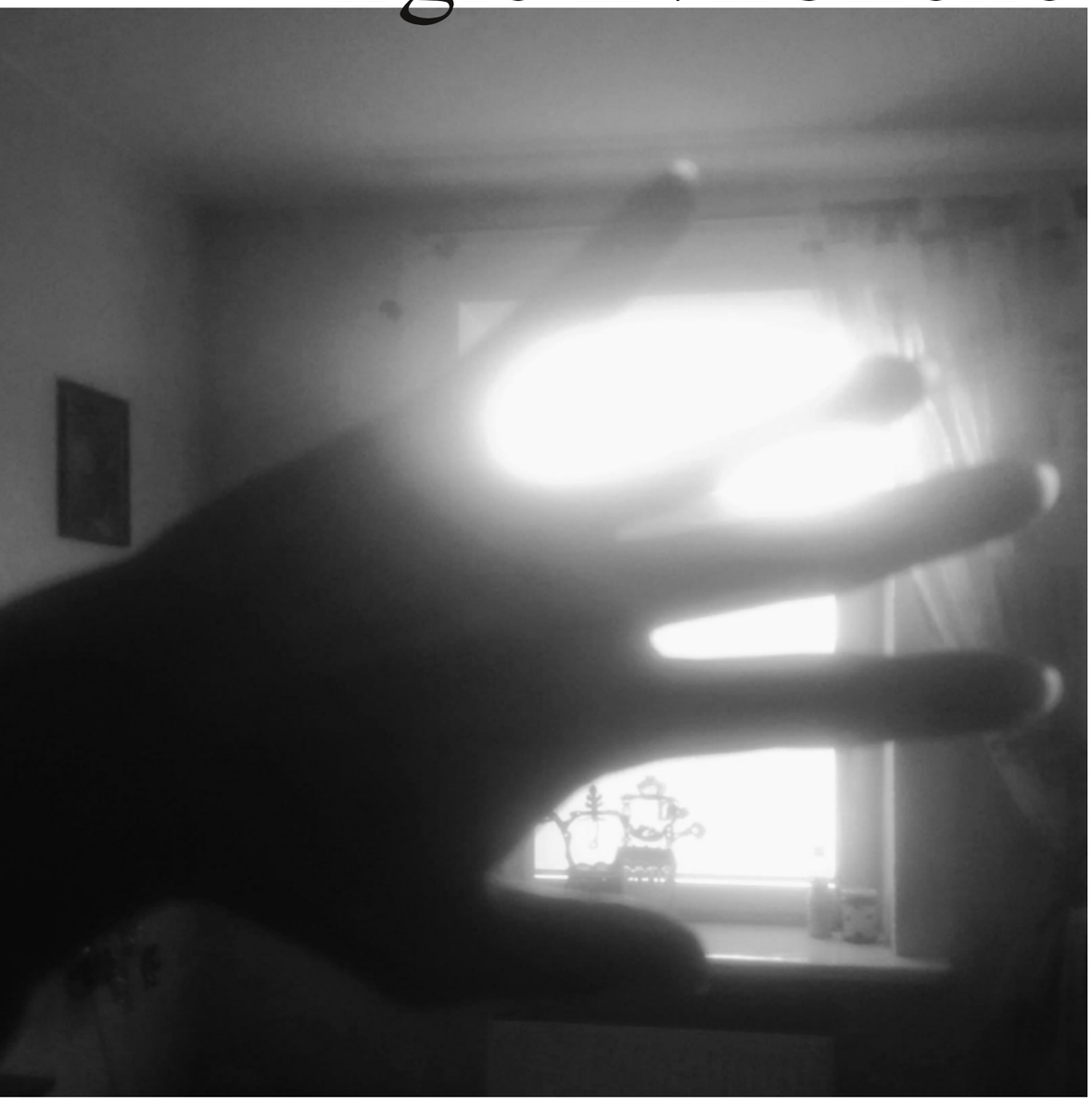

Viltis

Galėjo suprast ir anksčiau, mąstė jie. Dar vestuvėse kartu su fejerverkais sproginėjo žlugimą pranašaujantys ženklai. Toji prabanga ir tuščias išlaidavimas atrodė lyg mėginimas nuslėpti netyrus motyvus. Tiek Vytas, tiek Eglė prisiminė, kaip girti svečiai vos nepakorė piršlio. Jie taip entuziastingai puolė žaisti kartuves, kad vargšas piršlys turėjo panaudoti visą jėgą ir keliems egzekutoriams iškaršti kailį. Šie, tiesa, pasirodė ne tik įkyrūs, bet ir žiaurūs, tad keršto vardan nusprendė karti iki "nelaimingos pabaigos". Žinoma, ženklas buvo ir atvykusi policija, ir draskančios širdį žmonų raudos, kai kerštautojus vežė į areštinę. O tas nenusisekęs torto pjovimas, kai jų cukrinė statulėlė ištiško ant grindų. Ir dar groteskiškas rūtų vainikėlio deginimas ant sauso spirito tabletės – absurdiška seniai prarastos nekaltybės apraudojimo simuliacija. Tačiau net ir šios nesėkmės tebuvo lyg žaismingas torto tėkštelėjimas į veidą – žeidžianti, bet, vis dėlto, linksmybių išraiška.

Daug rimtesnės priežastys, kad jų santuoka nebus sėkminga, slypėjo Vyto ir jo motinos "dalykiniuose santykiuose". Meilė "nuvalkiotai pupytei" negalėjo būti toleruojama. Jei ne toji laisvo elgesio mergina, šių vestuvių nebūtų. Motina iškėlė Vytui ultimatumą – meti paleistuvę ir gauni butą su mašina. Priešingu atveju – negauni nieko, išskyrus, trumpalaikį pasismaginimą. Vytas pasirinko mašiną, vieno kambario butą ir iš Kauno parsivežė "tvarkingą" nuotaką Eglę, nė nenutuokiančią, kad yra viso labo atsarginis variantas, svetimų manipuliacijų ir apgaulės auka.

***

Praėjo septyni nevykę santuokos metai, kol, galų gale, Vytas ir Eglė nusprendė pasišnekėti kaip įmanoma rimčiau. Susitiko savo pietų pertraukos metu mieste, kad jų keturmetis sūnelis negirdėtų to, kas buvo akivaizdu net palėpės rakandams ir apdulkėjusiems paveikslų rėmams. Užteko valandos, kad tirštoje išmetamųjų dujų, triukšmo ir betono samplaikoje, Vytas su Egle išsakytų viską kas juos slėgė septynerius vedybų metus. Aštrūs būna tokie atviravimai – it ugninės skruzdės įgėlimai. Slogūs lyg betonas smogo fone. Jiedu suvokė, jog yra kaip tie du žiedai ant jų vestuvinės mašinos – atskirti

ir įstatyti skirtingose kapoto pusėse. Kad nuo pat pradžių buvo pernelyg svarbūs sau, o bendras takelis į vienas kito gyvenimus laibesnis už voratinklio siūlelį. Tamprų ir elastingą, bet visiškai pavaldų vienam šluotos brūkštelėjimui.

Atrodė viskas baigta, nors tik paaiškėjo, kad niekuomet nė nebuvo pradėta. Abu suprato, kad nebeliko jokios vilties. Net ta nedrąsiai besibeldžianti, persirengusi, užsimaskavusi viltis šią akimirką buvo panaši į Užgavėnių čigonę, kortomis pranašaujančią mirtį. Pati pabaigos pabaiga, be jokio holivudiškai viltingo, naują pradžią skelbiančio uždangos perplyšimo.

Praėjo dar valanda, abiems reikėjo grįžti į darbus.

– Aš nežinau, ar mes vis dar galime būti kartu, – Eglė niekaip negalėjo atsitokėti sužinojusi, kad Vytas vedė ją ne todėl, kad mylėjo.

– Mums reikia nurimti ir apmąstyti. Neskubėti, – Vytas gi negalėjo sau atleisti, jog buvo toks kvailys ir išpliurpė tai, ką vertėjo uždaryti, užkasti ir leisti sudūlėti. Sunaikinti taip, kad net būsimų kartų archeologai negalėtų iššifruoti ką, po paraliais, jų protėviai slėpė nuo savo žmonų.

Prieš jiedviem pasukant į skirtingas gatves suskambo Eglės

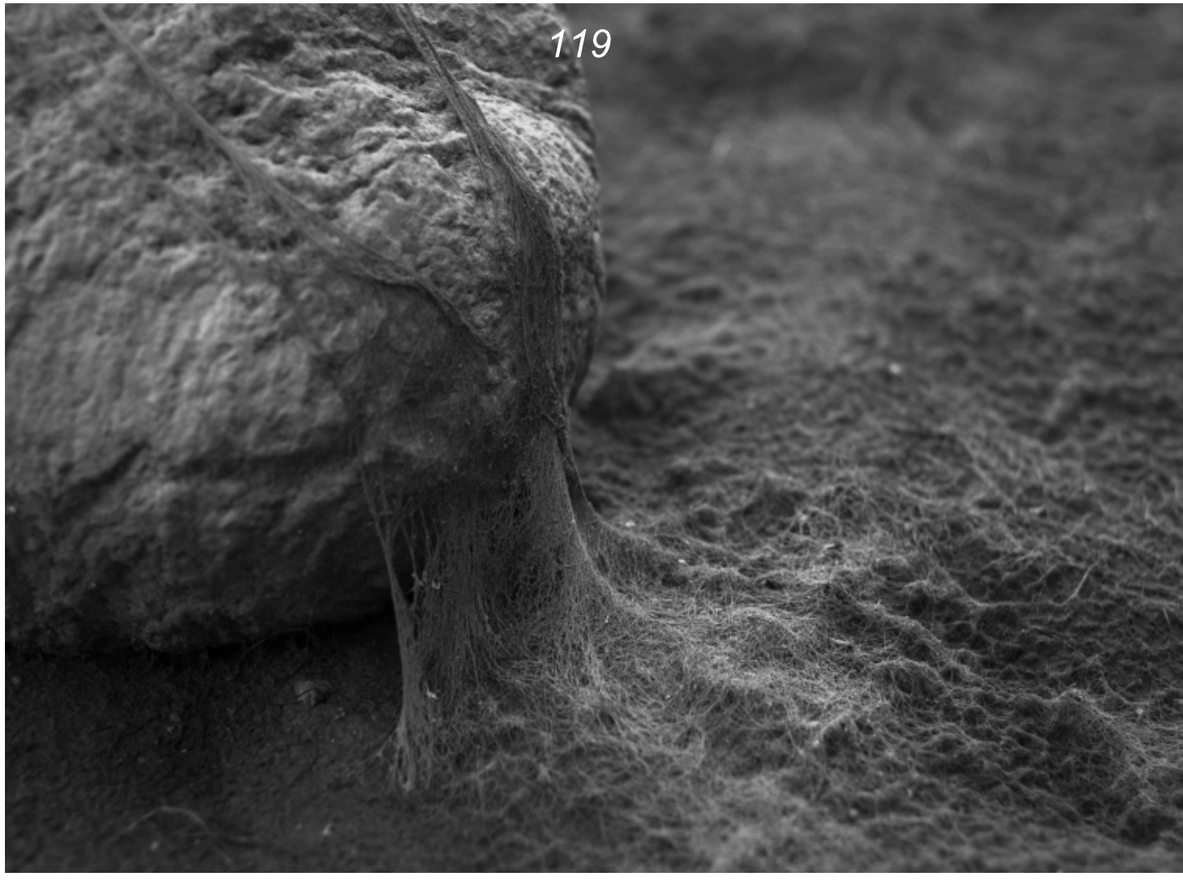

telefonas.

– Klausau, – Eglės balsas skambėjo lyg netekusi stygos violančelė, kurios melodijoje vietoj dermės ir pilnatvės ašarą spaudė gilus liūdesys.

– Stankauskienė? – ragelyje pasigirdo isteriškas moters klausimas.

– Taip. Kas atsitiko?

– Jūsų sūnus, Arminas, ar jis namie?

– Ne, darželyje, – moteris pajuto kaip sudrebėjo rankos ir atšalo lūpos, – ar kažkas atsitiko?

– Prašau, tik neišsigąskit, bet Arminas pabėgo.

***

Didmiestyje atstumai tarp žmonių yra lyg dulkių sluoksniai tarp skirtingose lentynose stovinčių knygų, kurios niekuomet neturės progos viena kitos perskaityti. O jei ir pasitaikytų būti sustatytoms į tą pačią lentyną, niekas nenorėtų savęs atverti, kad koks nepažįstamasis neperskaitytų ir dūšios nepasiglemžtų. Čia visi galvoja tik apie savo puslapius. Tad apie dingusį Arminą niekas

nieko nežinojo. Auklėtojos tuo metu gėrė kavutę direktorės kabinete, pati direktorė buvo išvykusi į kompetencijos didinimo kursus, didžioji virėjų dalis gėrė kavą su auklėtojomis, kitos ilsėjosi, o ūkvedžiui jau seniai rūpėjo tik rūsys. Niekas nieko nematė, o Arminas pietų miego metu išėjo iš darželio ir prapuolė.

Vytas ir Eglė akimirką tegalėjo žvelgti vienas kitam į akis ir į dar visai neseniai tarp jų prasivėrusią tuštumą pradėjo brautis kita – dar labiau bauginanti, dar daugiau nesuvokiama. Vytas matė kaip bąla žmonos veidas, akimirksniu patamsėja paakiai, dar labiau įdumba skruostai ir rankinuke ji pradeda kažko įnirtingai ieškoti nors supranta, kad ten nėra nei cigarečių, nei raminamųjų. Tuščiai besikapstydama rankinuke akies krašteliu Eglė stebi, kaip sušvelnėja Vyto bruožai ir kietai sučiauptos lūpos atsipalaiduoja ir pradeda virpėti, ypač apatinė, toji, kuri jai visuomet primindavo vikšro lėliukę.

Dar neseniai išsakyti išpažinimai neteko vertės. Paskubomis artinantis prie Armino darželio, spengiančioje tyloje girdėjosi tankus juodviejų kvėpavimas ir pulso tvinksniai, primenantys tuoj sprogsiančios bombos tiksėjimą. Abu jautėsi vienodai – lyg du ką tik kopę į kalną, bet netekę atramų ir apsaugos alpinistai. Garmantys į prarają ir suvokiantys, jog daugiau nebėra į ką kabintis. Tik vienam į kitą.

***

Žengiant šaligatviais į jų lengvus batelius sunkėsi balų vanduo. Kol barėsi ir nepasitikėdami tolo vienas nuo kito net nepastebėjo, kad pradėjo lyti. Abu paaukojo savo pietų pertraukas tik tam, kad dar labiau paklaidintų save bendros istorijos labirintuose. Verčiau būčiau sukirtęs karbonadą, mąstė Vytas. Jau geriau būčiau grįžusi namo ir ramiai išgėrusi puodelį kavos, apgailestavo Eglė. Juk jos darbas buvo visai netoli namų ir pietų pertraukų metu ji mėgdavo užsukti ir trumpam prigulti ar, tiesiog, *pasikavinti*. Prisiminė kaip Vytas juokdavosi iš šito žodžio. *Pasikavinti,* beveik tas pats kas nukvakti, pasakęs pagalvodavo, kad per piktai jis čia. Piktas, nuliūsdavo Eglė, bet toks mielas. Ir Arminas labai panašus į jį. *Viešpatie, Arminai, kur tu prapuolei?*

Vytas prisiminė kaip Eglė sulaužė restorano bidė. Buvo apsvaigus, kalbėjo nerišliai ir, praradusi pusiausvyrą užgriuvo ant

prabangaus, bet vos besilaikančio bidė. Svarbiausia, kad ji nevartojo svaigalų. Niekada. Buvo pirma jo sutikta moteris, kuri galėdavo apsvaigti nuo emocijų ir euforijos, trumpam prarasti kontrolę vien dėl to, kad pajusdavo kaip dilgčioja jos rankų pirštų pagalvėlės ir dėl deguonies stygiaus svaigsta galva. *O jei sūnelis kur nors pargriuvo ir susižalojo?*

Beveik vienu metu abu suprato, kad tiesa yra banaliai paprasta. Jei nori mylėti, privalai atleisti. Tokia yra vilties kaina. Net jei ta viltis dėvi mirtį pranašaujančios Užgavėnių čigonės kostiumą.

***

Maždaug po keturių valandų jų sūnus atsirado. Sveikas, gyvas ir nė kiek nenukentėjęs. Pasirodo, kai visas darželio personalas suėjo gerti kavos, Arminas pakilo iš lovytės, apsirengė ir niekieno netrukdomas patraukė tiesiai į turgų. Pas moteris paprašė svogūno galvos. Ją prakandęs ir, žinoma, apsižliumbęs, dar išsikaulijo žirnių. Tada sotaus žmogaus žingsniu nukulniavo į kitoj gatvės pusėj įsikūrusį vaikų darželį, kuriame, susiradęs tuščią lovytę, tęsė ką pradėjo savame darželyje – užmigo pačiu saldžiausiu miegu.

Sapnavo Čipoliną ir gausią žirnelių armiją.

Kai visi grįžo namo, Arminas miegojo ant Vyto rankų. Nei Eglė, nei Vytas nenusirengė, tiesiog, sėdėjo virtuvėj ir mintyse bandė surikiuoti įvykiais kupinos popietės įspūdžius. Prisiminė kaip tuo metu, kai pasaulis dėl dingusio berniuko buvo pasirengęs išeiti iš proto, jie suprato tiesą: kad ir kas benutiktų, liks kartu. Galbūt kažkas kažkur per Užgavėnes nupūs dulkes ir matuosis būrėjos kostiumą. Tik jie iš tos kaladės kortos netrauks. Mirtis neišvengiama, bet tegul dar palaukia.

Nubudęs ir riebiais piršteliais perbraukęs per skruostu nusidriekusį seilių takelį, Arminas išreiškė "didžiulį" norą:

– *Noliu žilnių, žalių žilnių.*

Eglė ir Vytas nusijuokė įsivaizduodami mažąjį sūnų prie turgaus prekystalio reikalaujantį nepažįstamųjų jį pamaitinti.

– *Il aš noliu,* – atidžiai žvelgdamas į žmoną ir pamėgdžiodamas sūnaus balsą suvebleno Vytas, – *noliu,* kad nežlugtume.

Eglė

Okaitė

patologija. juoda

jeigu kada užsikrėstum
s mėliu, dėlėm ar pavienėm
sutemom byrančiom slėniais
eičiau tavęs pasiimti

ten kur baltai juodos sienos
durys be rankų
venos pritvinkę elektros
krato nakty pažiūrėt į save
gulintį dumblo vonelėj

nagenos purvinos nerimu
slenka lėtai glitus šliužas
slenka ir šnabžda gaidas
girdimas tiktai anapus

kūno kriauklelių aštrių
kontūrai blunka iš sapno
supasi balzganas zuikis
supasi ten po medžiu

nieko seniai nebėra

tįstančio tiesiai į stemplę
nuodo pavirtusio luotu
plukdančiu dvoką ir sutemą -
dalį tavęs į mane

patologija. mėlyna

švyst vienas
šiferio gabaliukas ugnin
švinta mėlynais taškais
sako, čia tik šaltis ir taškas tėra vienas
susprogdintas karvašūdis
išsitaškęs į jaudulio atplaišas

sėdėčiau sau
pats sau
apžergęs trečio pasaulinio daiktą
bet esam trise
vienas už kitą labiau
piromanai

kai gaudžia kažkur užu miško
kareiviai tylom veja nerimą
o kulkos pasiveja juos
žiūrėkit į mėlyną dangų

švyst vienas
laukinis
pelės kūnelis ugnin
dar spurdanti
sanctum gyvybė, kvailiai

švyst vienas aš
vidurnakčio spalvon
taškais
išsprogstu

patologija. raudona

pekla rašo mano eilėraštį
knebina šviesoj permatomas rankas
savo juodnagiu pirštu
ir išties nusispjaut į šį blyškų farsą
svarbu - už mane padaryta
saulėj džiūsta emyro šunėdos galva
pasitikiu ja labiau nei savim
vangiai ieškančia tinkamo nuosprendžio
sakiniui, budeliui, kirtusiam galvas

įsižiebus raudonoms lemputėms
jau sėdžiu mašinoj, važiuoju į Darvazą
pažiūrėti eilėraščio
paklausyti kaip skamba
mano juokas
iš kraterio

detego detektyvą

šitoj pelkėj vietos užtenka visiems.
moteriškų drabužių parduotuvė
virš jos
gali užeiti pas moterį
dėvinčią nailonines kojines aukščiau kelių,
gali užeiti pas moterį,
gulinčią savo lovoj - be jokio
kruopštumo rūkančią
zebro raštais išpuoštą cigaretę.
gali užeiti ir išgelbėti ją nuo
košmaruose persekiojančių
velnių pasturgalių,
gali užeiti ir pasmerkti tą moterį
niekinančiu žvilgsniu
ir išeiti iš tos moters
tiesiai į Nerūkymo zoną, kurioj
žmonės keistai išblyškę
jų želiniai veidai, praradę galimybę
perduoti menkiausią emociją

tarsi būtų ne žmonės, o žydėti užmiršę pastarnokai
tarsi pamėklės, sklandančios viršum suarto lauko,
tarsi žmonės, bet ne žmonės

čiulpiantys vienas kito kruvinus pirštus
užtemdę savo akis raudoniu
skubiai einantys tikslo link
ir negalintys susigaudyti, kur
gyvena pelkės vyriausias.

kažkas sako, kad reikia eiti
tiesiai tiesiai. tuomet į kairę,
bet kai į kairę, tai

užslenka rūkas

ir ta moteris rūko
iškišus tamsią galvą ir dalį *torso*
pro balkoną
apkarstytą nuvytusiais sodinukais.

šita pelkė pridvisus, čia skraido sparvos,
vos pavilkdamos sparnus,
užšalusiais akių nervais
mato blausiai.
jos gelia atsitiktinai pasirinktam
ir nuskrenda į tolį
ir neatsisuka
tik horizonte žybteli elektros spalvos sparneliais

o moteris (sprigteli cigaretę, kuri)
nukrenta į balą, man prie kojų

pamiršęs išjungti blykstę

fotografuoju

Regina

Aka pajuosta, kai žiūriu iš žemės į debesį,
slenkantį nerimo luobu,
kurio pakraščiukuose šlako gausybė.
Kiek bekūrentumei kūnus ant didžiojo kalno,
balsas vis tiek atsišauks.
Pelenais dūla miego paklodės,
užklojusios regą, kai atguli rytą virš skliauto
tokia iškamuota botago atrodai
vos vos prisidengusi savo nuogumą
sklandai viršum gaiso - prarandanti svorį kregždelė.
Ratu palei dūmų išbudintą tvaiką jie siaučia tave karaliene,
nešančia skepetą kalnui apgobti.
Aka šviesėja, kai stoviu užvertusi galvą
į debesį ỹra nerimo hifai,
o tu tik barstai ir barstai man akin varpelius
pakalnučių.

mano brolis Pedro arba alergija katėms

pro stiklą tuščiai
spoksau į melsvą dūmų sietyną
palubėj tupi kregždės
greičiausiai net netikros
bet jos sapnuoja
kaip skrenda pažeme
 save sapnuoja

 ne kokį melagingą lietų

iš tardytojo akių

išsiveržia tu parodyk man savo
o aš tau parodysiu
kaip juda lūpos
abiejų pakaitom
kaip tarp blakstienų eklektiškai nardo virpulys
kaip delne trupini granitą
jau tuoj tuoj prasidės
iš kur tu jo gavai vabalėl
zam za

ir štai tu įkalintas
negali pajudėti, tik štai prakaituoji
nesamą kaltę

kol tardytojas čiaudi be saiko
aš sėlinu artyn
prie duobės

pasiimti tavęs
pasiimti savo kačiuko
kurį čia ir įmečiau užverčiau žemėm ir
vandeniu užpyliau
ir šokinėjau šokinėjau
ilgai šokinėjau

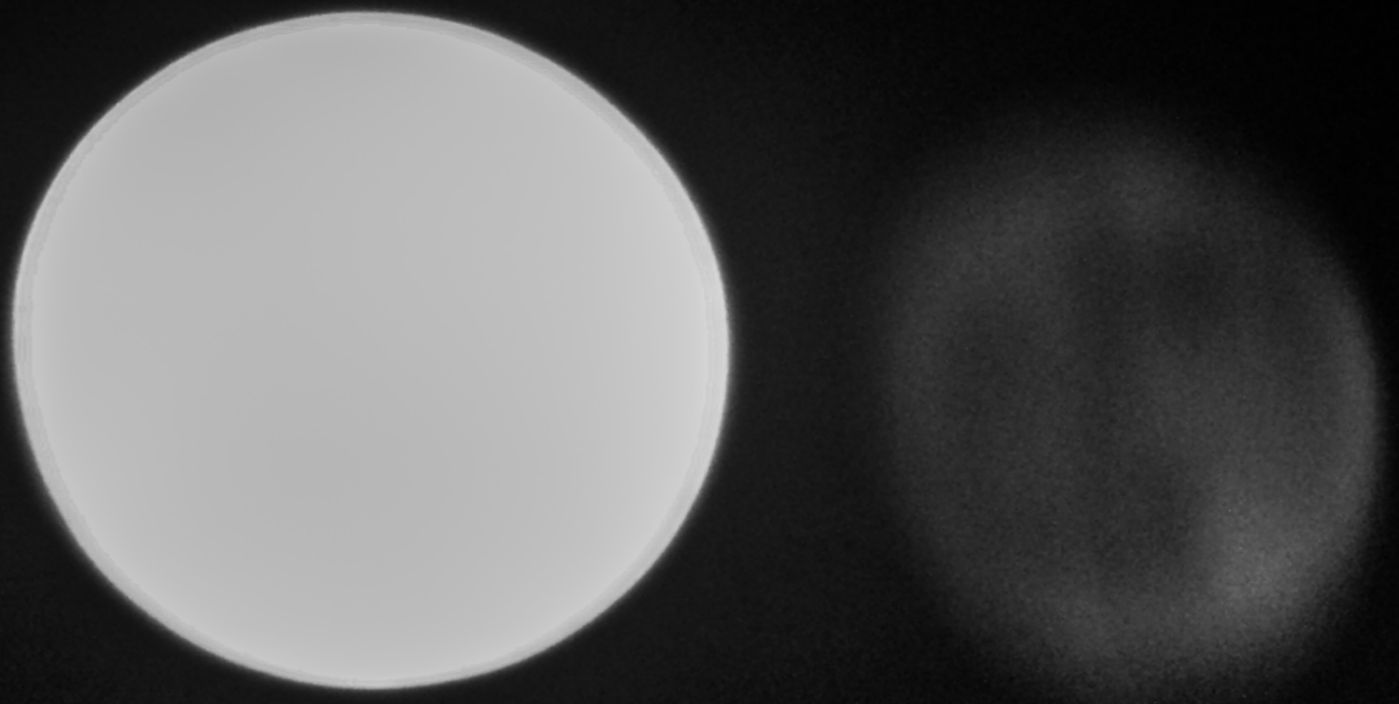

Karolis Bareckas

Plyšiai

Tarp skirtingų pasaulių kartais būna dideli plyšiai. Vieni vos keleto milimetrų pločio, kiti – siekiantys milijardus šviesmečių. Jie pasitaiko pačių įvairiausių formų. Kalba pernelyg ribota, kad būtų galima kažką tikro apie juos pasakyti. Užtenka žinoti apie jų egzistavimą. Atstumas – realiatyvi sąvoka. Įveikti keletą šviesmečių gali užtrukti trumpiau nei vieną milimetrą. Ir atvirkščiai. Matematika tinkama aprašyti objektus koordinačių plokštumoje. Ji nustoja veikti vos tik žvilgsnis nuklysta kažkur už plokštumos ribų.

Išmatuoti atstumą tarp taško A ir taško B galima ir su liniuote. Deja, plyšiai nepasiduoda matuojami. Jie išsisuka nuo bet kokių bandymų įsprausti juos į kategorijas, užkabinti etiketes ir patalpinti po muziejaus stiklu. Plyšys niekada nebūna tokio paties dydžio. Jis kinta. Tai sumažėja, tai padidėja. Kartais plečiasi arba mažėja, iš tiesų, nei plėsdamasis, nei didėdamas.

Teksto veikėjas gali sėdėdamas ant kėdės taške A užuosti taške B esančios užteksčio veikėjos plaukus. Ši savo ruožtu gali įžiūrėti teksto veikėjo akių raukšles, jo kėdės arba dangaus spalvą. Gali ir nieko neįvykti. Kuo didesnis plyšis, tuo neryškesni kontūrai.

Kartais šalia esantys žmonės tiesiog akyse ima blukti. Pirmiausia, pranyksta jų veidas. Tada balta marška pasidengia jų rankos ir kojos. Galiausiai, kūnas tampa permatomas, lyg perlietas rytmečio rūko. Tai reiškia, kad plyšys pasidarė toks didžiulis, kad komunikacija tapo neįmanoma.

Didžioji dalis to niekada nepastebi. Akys įpranta prie nublukusių spalvų. Smegenys išmoksta nekelti nepatogių klausimų. Jausmai išreiškiami iš anksto nuspėjamais būdais. Galima suvesti juos į keletą paprastų formulių. Visko įvyksta per mažai. Gal taip ir reikia. Į svetimus smegenis įmanoma įsibrauti tik iki tam tikro lygio. Toliau driekiasi nežinomybės atolai, padarantys net ir kvailiausią makaulę didžiuliu galvosūkiu bet kokiems mokslams.

Plyšiui išnykus, du individai, paprastai, didžiuliu greičiu trenkiasi į

vienas kitą. Jų dulkės susimaišo kosminėje platybėje. Dar kurį laiką girdisi susidūrimo garsas, vibruodamas iš vienos planetos į kitą kaip koks gongas.

Aš nenoriu išnykti. Man patinka manasis mirtingumas. Dėl to niekada neleidžiu aplink esantiems plyšiams užsiverti. Geriau visada išlaikyti galimybę stryktelėti per juos į kitą pusę. Taip taškas A ir taškas B netenka prasmės. Plyšys tarp manęs ir užteksčio veikėjos toks nedidelis, kad girdžiu kaip kilnojasi jos krūtinė prieš užmiegant. Šitas garsas ramina.

Kiekvieną rytą išeinu į savo pasaulį palikdamas ją miegančią. Visada tiksliai žinau, kada ji prabunda, ką valgo pusryčiams ir kokios spalvos kojines dėvi.

Tiesa, niekada nesibraunu per giliai. Iškiltų grėsmė, kad plyšys išnyks. Užteksčio veikėja nešioja tuos pačius žinojimo prietaisus. Plyšys tarp mūsų lyg magnetinė audra, kurios metu susidaro Šiaurės pašvaistė. Užtenka pakelti galvą į žaliai nusidažiusį dangų, kad jausčiau užteksčio

veikėjos petį tame pačiame koordinačių plokštumos taške. Nors ji gali būti niekur neiškeliavusi iš savojo taško.

Apsidairius lengva pamatyti, kad kiekvienas iš mūsų egzistuoja daugybėje pasaulių vienu metu. Taip daug paprasčiau. Būna žmonių, kurie gyvena tik viename pasaulyje. Kiti turi keletą ar kelioliką. Arba tūkstantį, bet apie pusę jų nežino.

Kai nakties plaukai užkloja laukus ir upę, patogiausia, juos visus pajausti. Kaskart iš naujo nustembu suvokęs, kad nei kūniškas pavidalas, nei mintys nėra svarbu. Jei nebūtų tų pasaulių, nebūtų manęs. Nebūtų plyšių – nebūtų kito. Kuo daugiau pasaulių – tuo daugiau plyšių. Galiausiai, tai tampa galinga jėga, kurioje nebelieka perskyrų tarp to kas esu aš ir to, kas nesu aš.

Užteksčio veikėja gyvena begalybėje skirtingų pasaulių. Peršokam plyšius ir susitinkam juose, kad galėtume su moksline aistra tyrinėti vienas kitą. Tada jaučiuosi labiausiai gyvas.

2018 10 13

varna

taško genezė

1-pasikartojantis pradinis

tyloje
kur nėra nieko

net nieko
užrašyto tarp linijų
gyvenimo

pirštais nuo stalviršio
braukdami palietą vandenį
žiūrime viens į kitą

jis kapsi
o tuo metu kažkur
pasivaikščiojimui
po šviesmečius
sprogsta

vienas
taškas

2-numanomas

taškas
kaip tunelio startas ir finišas
viename

gyvenimo
traukiny

paralelių
iš taško a į b

kur nėra
susikirtimų
tik permatomas
jungiantis mus
x

3-dinamiškas

ryškus apšvietimas
ir tu
kai einu per gatvę
akini

raudonu lazeriu
spingsintis kaktoje
gyvenime

be prognozių
iš anksto

pereinu sankryžą
šviečiant geltonai
kad kada nors
sutikčiau

save
reginčią
perėją

čaižant klausą
signalui akliems
žingsniams
virstantiems
taškais

į tiesę

4-užprogramuotas

panarinta galva
pėdos sugeria žvilgsnį

liejasi vyzdžiuose taškai
mėlyno šaligatvio
per sankryžą didžiuliu greičiu
tramvajus

jungiasi bėgiais
trūkčiojančios linijos

juodas
taškas
virš šviesoforo
skaičių sekos
labirintais
mirkčioja pikseliai

mes

5-linijinis nutolęs

laiptų lygiagretes
kertame žingsniais
šovinio rikošetu

kryžiuojasi
mintys

perėjoj
už degalinės
kur nematomos kliūtys
atsisukę stebimės

kaip pamatyti
liepsnoje
susikirtimus

ir kaip
dar prieš prieinant
šviesoforo žalią

pasiekt save

6-belaikis

zebras
vazarelio linijų
pauzėse
sustingęs

erdvės taškas
minčiai
išsiskaidančiai
raumenų skaidulose

judesy
tarp sustojimų

prasilenkiant

7-niekingas

tyla kaip krupnikas
saldi kuždesiais
pakertanti kojas
verčianti
tašku

savyje besitęsiančiu
linijomis
šiandien
nesuklijuotų intensijų

tiksinčių pirštų
morze
medaus ir spirito

spiritus
sanctus

išsiliejus ant stalo
ištarto
geismo
taurei

8-beviltiškas

vientisa mintis
kai bandai nutiesti
žodį
tarp iliuzijos ir
to kas įmanoma

tą patį momentą
sutrūkinėja

labai logiškai
stengiantis
ką nors pasakyti

apie save
dabartyje

nerealiai
tiksliai

9-beveik realus

kai kalbamės
žodžiais gestais mimika

juoda balta
nėra tai ką matom

ekspresyvu nėra tikra
visa tik
smarkiai trūkčioja

it tiesiamas lieptas į laivą
kliūva už kranto
degalų vaivorykštės

linijos tęsiasi į gylį
ir matome tik tašką

o realybė tiesiog

dryžuota

10-iliuzorinis

dryželiai
tarp dredų

tarp pirštų
rankos ištiestos
į juodą anyžinį saldainį
iš danijos supermarketo

dryžuotas
vogtas dviratis
išduoda

kad po dryžiais
pasaulis vienspalvis
kai susitaikom
su reklamuojama
dažų gama

su tuo kas dabar
ko nebus kapsint
taškams
jei nepaliesim

akvarelinio popieriaus
vandeniu

užsukim kranus
kad naktis
savo lašėjimu pranoktų
tylos dryžuotumą

šį zebrišką sapną

tiesiog užsukim

11-globaliai niekingas

išsidažei veidą dryžiais
šajene
dryžuotų pižamų
vakarėlio dažais

tu dažais
kaip viešnamio kekšė
slepianti tikrą odą
etiketėmis

atėjau iš salono
imk dar
sumokėjau pusę gyvenimo
kad ištepčiau
save

tavo ramybei

12-inertiškas

ar ne juokinga
dryžuotam kibire
nardo taškuotos žuvys

muilo purslai
tyška ant veido
taškais

priešpastatomais
visam linijiniam
ėjimui

pasilenkei
kad matytum

kaip aš pas tave
traukinio bėgiais
be kibiro

iš upėtakio
eskizo

upės
tako

13-juodas

dunksi vagonai
serpantinais
ant krašto
kalno
lietus

dryžuotas

kaip vakar
daryta nuotrauka

ryžiai kaip ietys
ištroškę lauke
tavo pėdų

ateini
arba susišaudyk
veidą žvilgsniais
iš veidrodžio

rytoj vėl
pabelsiu

į radiatorių

14-mėlynas

tavo švarkas
mėlynas

mano rankos
mėlynos

ar mes ne dangus

pointilistiškai per ein am
per akis
pro rankoves
saulėtekius išrengdami

šviesa iš orlaidės
mėlynu spinduliu
veidu
linijinė šypsena

pažaiskim
simultaną
su didmestriu
laiku

dryžuotų tapetų
kambaryje
po temstančia palme

15-žalias

laikau papūgėlę
žalią ir tylią
metaliniai virbai
dryžuoja
gyvenimą

ko nori
paukščiukas
pro virbą vanduo
nešniokščia

suliniuok
man dar vieną dieną
vazareli

sujunk
visus taškus

16-pretenzingas

taškas prieš tylą
linijom
valas

užmetei
nepasiruošęs

tik kabliukus nurinksiu
nuo kranto
žuvims ramiau
stebėti virsmą
kai mes išvažinėsim pievą
lyg girti
traktoristai prisiskaitę
ateivių piešinių

supergyvenimo

17-sugeltas

trys linijos
šauksmas

taškas
gyvatės akis

– – –
. . .
tyl
OS

18-arbatžolinis

sping
raudonas taškas

aukščiausiais dažniais
linija
tarp smilkinių

surenka visus
taškus
mintint
save

vandenynas arbatos
mažame puodelyje

leidžiasi ryžis
į dugną

skleist is

mūsų
taško
genezėj

19-nutolstantis

kas išskirs
taškus iš linijos

iš perspektyvos
tarp visatos taškų

tavo rankoj teptukas
mano akys sagomis taukšt

užrašai sagą

iš daugtaškių
katastrofų ant bėgių

smulkmenų
susirenkančių
į vieną tašką

sprogt
į dryžuotą tapetą
taškuojančios musės
siaubui
...

_ _ _

rašyk.lt klasika

Arvydas Valickas
(Diudia Pauteckas)

bolero

Per žingsnį atsilikęs
stebiu jus,
mano vaikystės žmonės,
pareinančius.
Nešinus
žvangančiais dalgiais.
Kas vakarą
voratinklių
pievomis
iš grėsmingai žėruojančio
horizonto žaizdro
stebiu

apie debesis ir vabalus /kvailokas iš reikalo/

Kad nesninga šiandien,
tai gal
vasara?
O gal tik atrodo? Gal
nuo slenksčio pasistiebęs
brūkšt
nosim per debesį
kaip didelis?
ir nematai,
kad
už horizonto linijos
jau nueina gyvenimas
mažas toks, neišvaizdus.
Sakytum - vabalas.

agrochemija

Kas tam vabalui,
sėdi ir graužia,
kiaušinius pasidėjęs ant lapo.
Jo liemenė ištaigingai dryža,
peteliškės betrūksta
šelmiui.
Ir vaikučiai jo dailūs
rubuiliai –
na, uogelės tiesiog ir stačiai,
apsiverkti gali iš to
grožio beribio,
ar pasiūlyt “Citro”
ir traškučių.

Kyla noras
konvencijų paisyti,
ir kovoti už taiką,
pasmerkt terorizmą.
Dar kažkas
lyg pakyla,
lyg leidžiasi:
"Debesėlis, braliuk,
iš malūnsparnio
stimburio
viršum bulbių laukų
prasiperdė ir
truputį smirda."

apie senutes /katės/

Tik vaizdas languose -
prie stiklų prilipdytos senučių akys,
sakytum,
katės laka gyvenimą.

apie meilę atvirai

Defile
su mažais kastuvėliais
rankytėse,
promenados patamsiais,
trikampiai /meilės/
remiasi
Mandragoros šaknimis
į smegenis
ir pasiunta staiga
/akimirksniu/

mejozės procesas
/Crossing ower/,
o gametos
nesuvaldomos
tik ir spurda
po juosmeniu,
tapti zigotomis panūdusios
/durnės/.
Štai tada
kiekvienas /poetas/
brenda rugienom,
atolais, pašlaitėmis,
į menulį dūsauja
šunes apkvaitę
pro atvirą langą
klauso lakštingalų
muzikos
isteriško spygavimo
/mergaičių/,
drėkstančiomis akimis
ir klynu.
Brendimo tarpsnių fiziologija.
Bet poetas
/kvailelis/ nežino,
o ir protingų knygų
neskaito,
kad seneliai su senutėmis parke -
tie patys įsimylėjusieji
ir vaikeliai po liepomis
brendantys.
Ir atsidūsėjimai
krenta žalvarniais,
krenta.

w dzień końca świata /variacijos/

W dzień końca świata
Pszczoła krąży nad kwiatem nasturcji
Czesław Miłosz

Kaulėtų pirštų galiukais
šaltą damų alkūnių vašką
galantiški kavalieriai liečia.
Stručio plunksnų vėduoklės
ir vėtrungių šokiai
tarp žvaigždynų
kur negimusių vaikelių akys geltonos
ant debesų baltaplaukių.
O vaikeliams tiems virš galvų
žaižaruoja dangus
it didžiulis sueižėjęs riešuto kevalas.
O vaikeliams tiems iš akių –
žiežirbos,
ant baltų šilkinių kaklajuosčių
ir standžiai iškrakmolytų apykaklių.
O sniegynų gyvulėliai
spiegia
iš vaikelių tų
ausų kiaurymių.
Laša žodžiai lyg pienas nuo lūpų
ant baltų šilkinių kaklajuosčių
ir kyla iš šnervių debesys.
O ir vaikelių tų kaulėti pirštai
spragsi ir traška
plonyčiai tokie ir trapūs
po mano kojomis.

jau seniai nerašiau apie smertį

Įsilipsiu į debesį murziną,
lazda pasispirsiu juodalksnio
ir nulėksiu, kaip bimbalo angelas
liepų ir eglių viršūnėmis
šniokšdamas.

Šik-šik-šikšnosparniai,
būtinosios tarnybos šauktiniai,
nepagaus manęs savo radarais
ir jaučiai – šešėliai Jupiterio
nepagaus, nes
Jiems - negalima.
Ir matysiu, kaip voverės-
lapės neūžaugos,
žaidžia kamuoliu:
pasičiupusios ežį
spardo.
Ir matysiu dar:
laumžirgius, riešutus,
ūmėdes, vieškelį, ežerą,
kandeliabrus matysiu bažnyčiose
ir, tikiuosi, save pamatysiu
tokį gražų tarp spragsinčių
žvakių.

Recenzijos

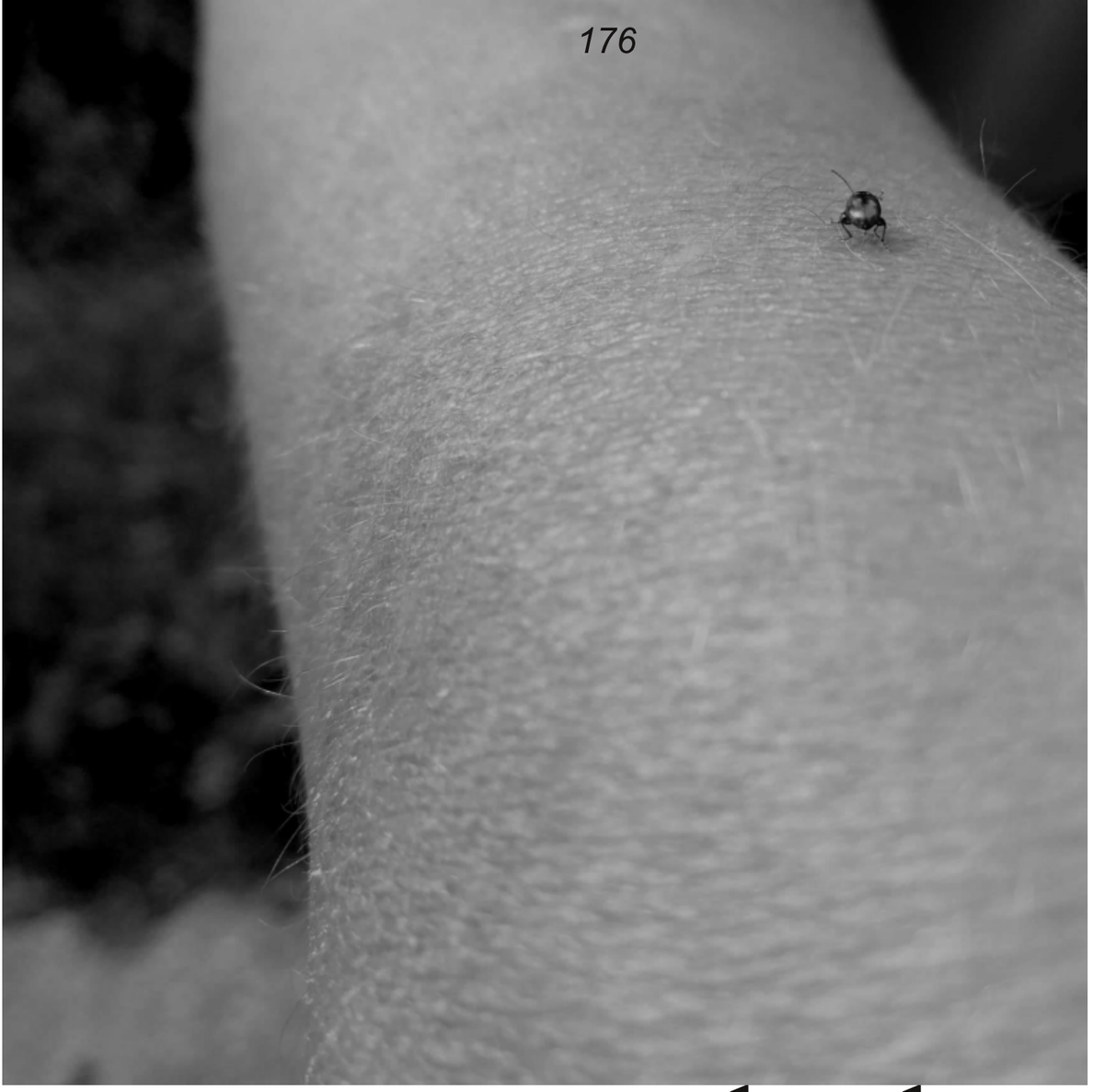

vakvakas

Kaip mes skaitėme Grajauską, Atosai manant, kad jai insultas

Literatūra veikia, kaip musės *Marakeše*. Praturtina tavo sinapses patirtimis, kurios jokia kita medija nesimuliuojamos taip, kaip minėtoje scenoje. Referuoju su viltimi, kad sąmoningai pasinersi į minimo teksto nuotaiką ir išvis suprasi, apie kurį aš, nes su tokia nuotaika, aš ėmiausi Grajausko knygos ir nuotaika tapo emociniu fonu – knygos skaitymo lūkesčiais, pagrindu jos interpretacijai ir vertinimui.

Kai skaičiau, beveik skaičiau, Grajauską. Kai skaičiau Grajausko [apie] *reiškinius.* Ant stalo gulėjo aptraiškyti granatai, jų sulčių skritulėliai džiuvo ant akrilinės klijuotės su apelsinų puselių piešinėliais, o viename jų įmirko knygos kampas. Knygos iš bibliotekos. Oras buvo nepastovus ir varginantis, moterys gretimame balkone reikliai spėliojo, ar jau neskusti kojų, ar dar temptis ant šlaunų *bridžus*, o aš štai ėjau į biblioteką. Ėjau ir jaudinausi, kad Atosai insultas. Ir nesvarbu, jog gražios moterys, noriu tuo tikėti, retai miršta nuo insulto. Bet štai aš jaudinausi ir lietuviška poezija turėjo papildyti atmosferą mūsų baimės, insulto baimės. Arba bent jau pirštais tepamo guašo tekstūra nuteplioti buitį.

Grįžau. Ir rodžiau Atosai „lyg nevartyta, keli šimtai tūkstančių žmonių aplink ir nevartyta“. Bet Atosos vangumas priverčia mane numesti knygą kampu granato sulčių skritulėlin. Skaitymo preliudiją tęsiau klausydamas jos „anksčiau, pameni? Lapukai būdavo. Įrašydavo – kas kada ėmė“. Ir aš pamenu. Istorija mažo lapelio pavidale kažką reikšdavo, generuodavo išankstinę nuostatą gal, tačiau jo generuojamos reikšmės pats faktas, jau savaime įsuka to lapelio būties prasmę. Tad pamenu. Prasmingus dalykus pamenu.

Ir nuo šios akimirkos aš knygą perskaitęs. Bet vis dar nežinantis, ką apie ją manau.

Rodau Atosai vieną „[...] / margarita margarita / ir kodėl / kiekvieną / rytą“[1]. Skundžiuosi. Be literatūrinės (sudėtinės) reikšmės man šis tekstas. Noriu pasakyti apie jį ką nors gero, bet negaliu (kol kas). Tarsi piktinuos, bet infantiliai piktinuosi. Knygos butaforiškumu, tarsi tekstai be reikšmių, kartojuos, tik pasinaudojama statistišku simboliu vardan paties vaizdinio buvimo,

kartais dar skambesio. Piktinuos ir trinu ir trinu sušiktas granatų dėmes nuo, dabar – pigios ir bjaurios, klijuotės. „*Fig znajiet*, gal čia *tipo* ir aliuzija. Nusitašęs meistras, dvi margaritos suplaktos“, mane protina Atosa. Su vyno taure. Atosa geria vyną, ne margaritas, jei jau insultas, tai geriau mirt nusigėrus. Atosa bando priminti „senis, žino tą dainą seną“. O aš rodau į pretenzingą autoriaus fotografiją ant knygos nugarėlės „vaikas dar“, nes toji daina, toji „sena daina“ man nereiškia tiek, kiek Atosai. Bijančiai insulto.

Tad vis dar be žinojimo, ką manau. Vis dar bandąs atrasti.

Abejoju. Abejoju, gal neatpažinimas tos dainos ir neleidžia man suprasti teksto taip, kaip supratus jis taptų vertingas. Gal dėl to aš knygą perskaičiau taip ir ne kitaip. Gal visa poezija joje tokia – man neprieinamos reikšmės [visgi], kurias būtų pamačius Atosa, jei ne insultas. Bet ne tiek, kad neprašytų daugiau. Ir aš duodu. Duodu Grajausko daugiau. Duosiu, kiek tik jos alkis reikalaus: „o tu, mieloji mano, išsiverk / ir teks kentėti tyliai / [...] tad pasakyk dabar: / tuščiai išeiti / į tuščias / ir į gatves // tad pasakyk dabar: / kaip išgyvent tave man / be tavęs“[2], „ir tūkstančius kelionių / aukštyn žemyn suėjęs / puritonu jis tapo: // jis tapo / skarabėjum“[3]. Ir Atosa kažką pajautė. Pajautė – pirmasis jai patiko mažiau, nei antrasis. Pajautė, kad reikia paklausti, ar autorius turi ką nors bendro su kitu autorium - Grajausku, pajautė, kad „bet vat – rašo žmogus“, tuo pačiu pajautė ir kad pati galėtų taip rašyti, tik nepublikuotų, savikritika neleistų. Bet ar savikritika išvis įmanoma, kai kalbame apie PK leidinius? Ir tai, tai kad ji pasinėrė į kontempliacijas, kad kažkaip patiria tuos tekstus – tai jau šis tas. Tai jau ne insultas (ir jį vis primenu tikslingai).

Ir aš pajaučiau, ne tik Atosa. Pajaučiau, kaip maišomos percituojamos banalybės tekstuose, maišomos su kitais tekstais, kuriuose vulgariai referuojama į intelektualinius simbolius. Simbolius, jau tapusius tiek klišėmis, kad referacijos į juos tampa nebeskoningomis. Kad tokie metodai tarsi turi implikuoti autoriaus išsilavinimą, ar tai intelektualumą (lai tebūna čia ta sąvoka, kuri tau priimtinesnė, nepaisant netapačios semantikos). Kad visi šie faktoriai kartu, jie atspindi arba intenciją, intenciją nepoetinę, arba paprasčiausią nebrandą (ir tuo grindžiu tą netaktišką „vaikas dar“ remarką, kurios pagrindu derėtų giljotinuoti visus *eidžistus*), literatūrinę nebrandą, ne kokią kitokią. Ir štai, grįžtu vėl prie

referencijų, grįžtu ir dar kartą pasipiktinu, štai tūlas skaitytojas, skaitęs Bulgakovą, nes kas gi neskaitė, mato „margarita“ ir pastarasis „margarita“ stimuliuoja. Ir tos stimuliacijos tiek, kad galėtų manyti, jog autoriaus tikslas toks, tai – išmonė, literatūrinis metodas. Intelektualinis skaitytojo erekcijos smaukymas. Bet tada štai. Štai tada, skaitytojas, aš tas skaitytojas, atsiverčia kitą puslapį. Ir viskas griūna. Visa ta iliuzija, jog tai sąmoningi metodai – ji griūna. Kai perskaitau „[...] / bijo mergos antikristų / kad iš kelio neišklystų // vai, dūda, ir vėl dūda / eisva mes į mišką gūdų // pyko senis ant bobutės / kad išmokė jį nebūti // [...]“[4] – pernelyg kakofoniška, bet nepakankamai, kad galima būtų teigt sinkopę. Kaip apelsinų puselės, ant akrilinės klijuotės.

Tad man, jau tiek pasenusiam, kad knygos vertingos tik jei jose yra bent muselė monoteistinio Dievo (nes būti dievu daugialypėje terpėje sunkiau nei vakuume) – trūksta. Ir tą tuštumą greitai užpildo susiraukšlėję, orchros spalvos kiaušai. Kabantys atsitiktiniam aktoriui po sėdmenimis, atsitiktinėje pornografijoje. Žvelgiu kaip jis marmaliuoja erotinės maldos žodžius, jaučiu

apvaizdišką euforiją scenos groteskiškumo ir naiviai juokiuosi, supratęs, kad žvelgiu į tai, kas puikiai veiktų kaip Grajausko knygos alegorija.

Ir tokią akimirką. Tokią akimirką manyje *yra* žinojimas, žinojimas, ką manau apie šią knygą, tas žinojimas manyje atbudęs. Ir manau galintis juo dalintis. Ji tiek daugialypė, kad tampa monotoniška. Tuščias indas, banaliai bibliškai tuščias. Kurį pripildo skaitytojas. Gali pripildyti popartine interpretacija. Gali pykti, kad ėjai tuos šešis šimtus metrų iki bibliotekos, dėl tokio [atsitiktinis neigiamas būdvardis]. Gali kaip Atosa, būti žmogumi, kuris naiviai myli kultūrą, tiek myli, kad randa knygoje postpostmodernizmą, perskaito joje semantinės hierarchijos niveliaciją. Gali rednekiškai manyti, kad Grajauskas išleistas, nes Grajauskas. Arba *bertašiūtiškai* kaltinti *milenijiškom* konstrukcijom. O gali prisiminti, kad ir Jasponoytės knyga tiek pat monotoniška ir kad gal tai lietuviškos literatūros natūralus identitetas – *nuobodulio (pagal Narušytę)* atavistika lipa net jei metodai kiti.

Tiek jautęs, tiek nedaug, bet stipriai jautęs galiu pagaliau

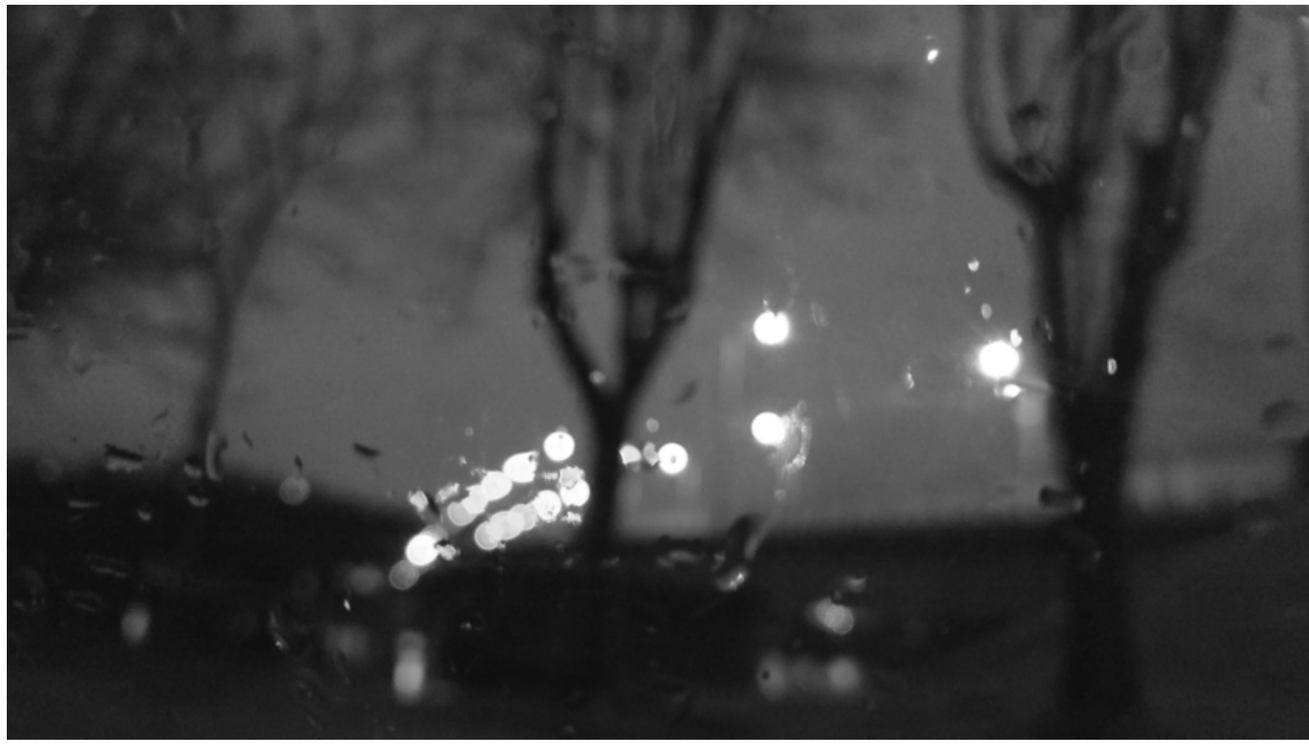

suformuluoti ir kur knyga nugulė vertybiniame (literatūros, kaip kultūrinio proceso) kontekste. Taigi tai simbolis, transhumanizmo klišės simbolis – informacijos gausos problemos perteika: esant prieigai prie tokių kiekių kultūrinių kontekstų, kokią štai turi autorius, natūraliai atbunka gebėjimas tą gausą filtruoti ir atsirinkti, galiausiai kontekstai aukojami – vardan simbolių gausos nyksta simbolių potencija. Tai neturi moralinio fono, tai nėra nei blogai, nei gerai, nei vertinga, nei ne, tai tik besikeičiančios visuomenės struktūros, nauji egzistenciniai metodai. Ir tokiame kontekste gimsta naujos literatūros kryptys (*insert*: Rupi Kaur aliuzija). Grajausko *reiškiniai* yra tarpinis variantas, tarp naujosios kartos literatūros ir senosios tradicijos (informacijos srautų lėtumas ir *mažta* kompensuojami gausa), *ergo* – vienijantis skirtingų literatūrinių mokyklų skaitytojus (jei ne teigiamai patirčiai, tai bent jau kritikai).

Grajauskas sukūrė produktą, knyga yra skirta ir gali būti vartojama. Net jei kaip padėkliukas kavai – nuo karščio *reiškinių* laminuotė neatsilupa. Taigi išties jį patyriau, tą produktą, kaip muses *Marakeše*. Nuasmenintą ir be elementų, kuriuos gali vadint autoriniais (ir vien dėl to rekomenduoju jį perskaityti – kad pamatytum, kaip atrodo beveidis tekstas). Ir būtent tuo validų. Tad ir insultas – jis buvo. Skausmingas, leidžiantis suvokti, kad esi įkalintas pusiau neįgaliame kūne, kurio link nudūzgė (ar musės dūzgia?) tuzinas. Tas neįgalumas, kurį patiria žmogus, atsidūręs ant kartų slenksčio, kai turi užleist namus kitam, kontrolės praradimas. Patiriu knygą, suvokiu jos vietą ir kokybinę paskirtį. Ir truputį, tik truputį, pasiilgstu *Marakešo*, daugiau nei

stovinčio
vandens
ribuliavimas[5]

---

1 69 psl., "Meistras"

2 58psl., „Apie blogesnius laikus, arba Sezamai užsiverk“

3 49psl., „Apie šūdvabalį, vardu Sizifas“

4 44psl., „Čiastuškė“

5 19 psl., "Nederantis"

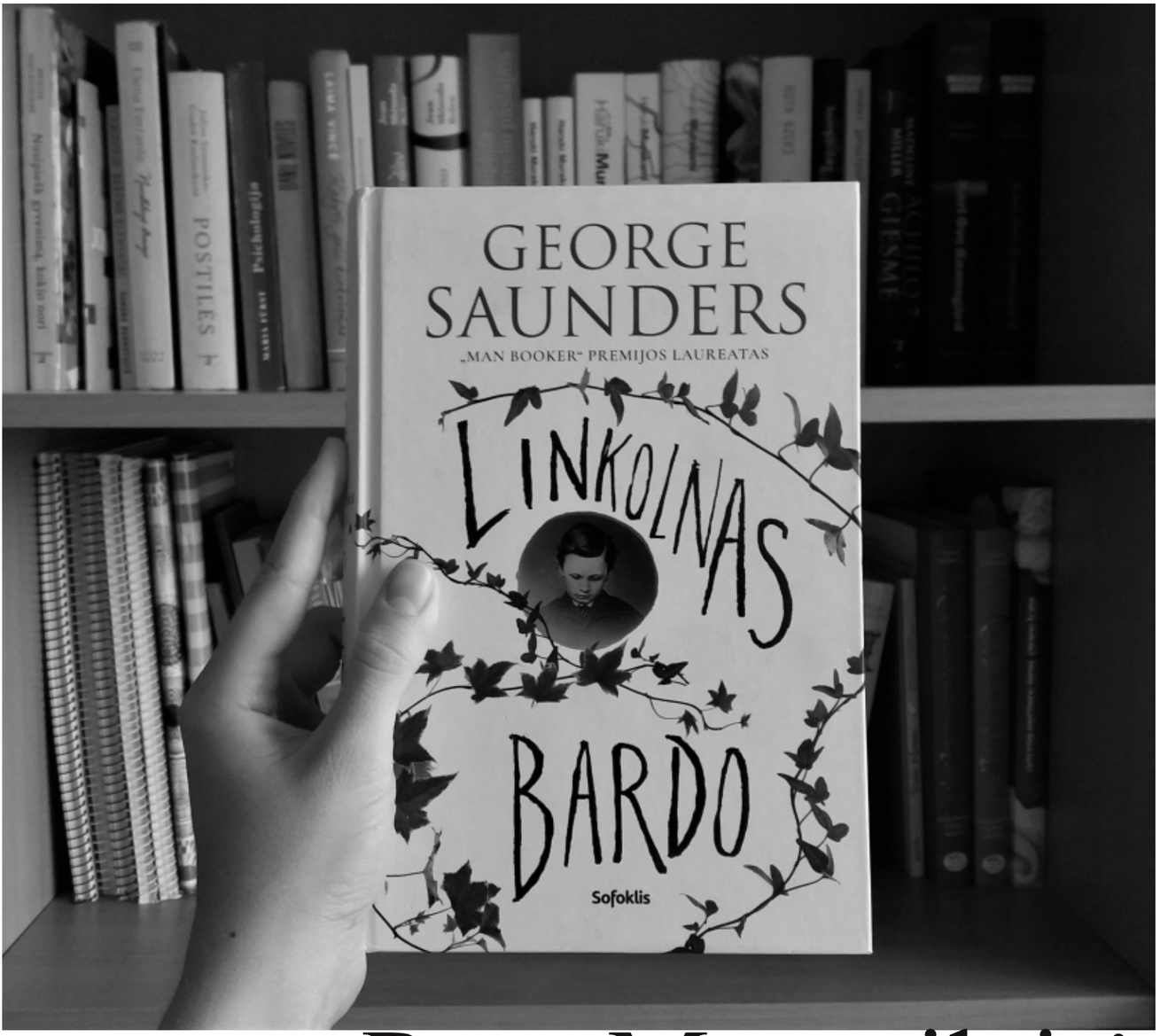

Rūta Montvilaitė

.Apie G. Saunders romaną „Linkolnas bardo“

Saunders, George. Linkolnas bardo : [romanas] ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė–Bernotienė. – Vilnius : Sofoklis, 2018. – 328, [1] p.; 22 cm

„Bardo“ budizmo tradicijoje vadinama pereinamoji būsena nuo mirties iki kito gimimo. Platesne prasme - tai bet kuris būties tarpsnis (įskaitant besitęsiantį nuo gimimo iki mirties); jie visi laikomi pereinamaisias. Amerikiečių rašytojas George Saunders romane „Linkolnas bardo“ pasakoja apie bardo būsenon patekusį Abraomo Linkolno sūnų, kuris 1862 m. mirė nuo vidurių šiltinės. Kūrinys pasirodė 2017-aisiais ir iškart sulaukė didelės sėkmės, buvo apdovanotas prestižine „Man Booker“ premija - taip apie jį ir sužinojau.

Vos atsivertus romaną, nustebino jo struktūra: istorija papasakota daugybės veikėjų (dvasių) balsais bei per įvairių istorinių tekstų (tikrų ir išgalvotų) ištraukas. Memuarų, biografijų, laiškų fragmentai kūriniui suteikia autentiškumo, sukuria įtaigų istorinį foną, o dvasių pasakojimai asmeniškesni, atskleidžiantys jų bei kitų veikėjų jausmus ir mintis. Dvasių daug, jos atkeliavusios iš skirtingų vietų, epochų, nugyvenusios labai skirtingus gyvenimus, todėl kai jų choras kalba, kiekvienam į bendrą pasakojimą įterpiant savo asmeninės istorijos detalę, atsiveria plati žmogiškosios patirties panorama. Tačiau nepaisant patirties įvairumo ir gausos matyti, jog nieko išskirtinai naujo žmonių gyvenime nenutinka, esminiai dalykai - gimimai, troškimai, meilė, klaidos, mirtys - kartojasi. Beskaitant knygą, prieš akis tarsi nusidriekia kelias, kuriuo lemta eiti žmogui (ir iš kurgi daugiau, jei ne pomirtinio būvio, geriausia tą kelią apibendrinti).

Pasakojimo centre - Abraomo Linkolno netektis mirus sūnui. G. Saunders viename interviu mini, jog knygą parašyti įsikvėpė išgirdęs, kaip stipriai Linkolnas gedėjo vaiko (yra žinoma, jog po laidotuvių net lankėsi kriptoje ir laikė kūną glėbyje); autoriui toks stiprus sielvartas pasirodė tam tikra prasme gražus, vertas atskiro pasakojimo. Rodos, „Linkolnas bardo“ galėtų būti pritaikytas skaitymo terapijoje, parekomenduotas išgyvenančiam artimojo

netektį, nes padėtų apmąstyti tai, kas nutiko, ir rasti atramos taškų. *<...> pasaulis pilnas sielvarto; <...> visi kenčia; <...> ir todėl reikia daryti, ką gali, kad palengvintum tą naštą tiems, su kuo susiduri <...>* - samprotauja Abraomas Linkolnas 336-ajame puslapyje, taip tapdamas panašus į budistų bodhisatvą - būtybę, kuri, nors pati yra priartėjusi prie nušvitimo, iš didžiulės atjautos pasižada atgimti samsaroje, kad padėtų nušvisti kitiems.

Romane yra ir daugiau budizmo filosofijos elementų (nieko nuostabaus, nes pats autorius - budistas). Pavyzdžiui: *Jis atėjo iš nieko, įgijo pavidalą, buvo mylimas ir visada turėjo grįžti į nieką* (p. 269) ir *Aš nesu patvarus ir Merė nėra patvari, ir net čionykščiai pastatai ir paminklai nepatvarūs, ir visas miestas nepatvarus, ir platusis pasaulis nepatvarus. Visa kinta, mainosi, kiekvieną akimirką* (p. 269) - iliustruojamas nepastovumas, vienas iš trijų budizme nurodomų būties požymių. *Visi sielvartauja ar sielvartavo, ar tuojau sielvartaus. Tokia pasaulio prigimtis* (p. 337) - kentėjimas, kitas būties požymis. *Jo užuojauta tą akimirką buvo skirta visiems, griežta logika vertė ją*

nerangiai įveikti visus skirtumus (p. 338) - atjautos visoms gyvoms būtybėms principas.

Nesidominčiam budizmu skaitytojui kūrinį suprasti bus sunkiau, nes tekste ne iškart ir ne iki galo paaiškinama dvasių prigimtis, aplinkybės, į kurias jos patekusios, ateities perspektyva. Prieš skaitant pravartu pasidomėti bardo samprata, pavyzdžiui, pavartyti „Tibeto mirusiųjų knygą“ - tuomet romanas atsiskleis įvairiapusiškiau ir skaityti bus daug įdomiau.

Kūrinio atmosfera kiek depresyvi, nes daugiausia pasakojama iš mirusiųjų pozicijos, veiksmas vyksta kapinėse, daug dėmesio skiriama netekčių, mirties temai (tekstas kartais net primena ilgą epitafiją), tačiau jame nestinga ir šviesos, vilties, kad klaidos gali būti ištaisytos, o nuodėmės atpirktos. Pasakojime išvengiama sentimentalumo; veikėjai su lengva ironija žvelgia vienas į kito bei savo pačių nesėkmes ir silpnybes, gyvenimas vaizduojamas nepagražintai, nenutylimos širdį draskančios neteisybės ar kiti kančios šaltiniai. Jei esi įpratęs prie kūrinių su vien laimingomis pabaigomis, toks atvirai vaizduojamas dramatizmas gali šiek tiek

sukrėsti.

Knygos veiksmas vyksta XIX amžiuje, todėl ir daugumos personažų kalbėjimo maniera būdinga tam laikmečiui, rafinuota, truputį formali. Tekstas labai sklandus (kiekvienas žodis, rodos, parinktas tobulai) bei pasižymi ritmu, sukuriamu per pauzes, pakartojimus, kuris lengvai hipnotizuoja - už tai neabejotinai reikia dėkoti ir vertėjai Gabrielei Gailiūtei-Bernotienei, kokybiškai išvertusiai kūrinį. Perteikti specifinę dvasių šneką, rasti lietuviškų atitikmenų joje pasitaikantiems autoriaus naujai sukurtiems žodžiams tikriausiai buvo nemažas iššūkis.

Dėl emociškai paveikaus turinio ir takių sakinių „Linkolnas bardo“ taip įtraukė, jog perskaičiau per du prisėdimus. Dabar norisi skaityti antrąkart - lėčiau, atkreipiant dėmesį į detales, kurias galėjau praleisti. Tai originalus, daugiasluoksnis kūrinys, atspindintis šiuolaikinės literatūros tendenciją laužyti formos standartus ir ieškoti naujų, paveikesnių. Užvertusi paskutinį puslapį jaučiau, jog laiką praleidau ne veltui.

Alicija Valentukevičiūtė

Apie „Duobės“ veikimo principą

Platonovas, A. Duobė : [apysaka] ; iš rusų kalbos vertė A. Zdanavičius. – Vilnius : Mokslas, 1988. – 112, [2] p.

Aleksandras Dobryninas besidomėdamas Andrejaus Platonovo kūryba užsiminė – „Mes dar nežinome, kas mums Andrejus Platonovas, kuo jis taps ateityje, kokios jėgos glūdi jo kūriniuose. Apie jį žinome tiek mažai, o pilna biografija dar neparašyta..“

Andrejus Platonovas – rašytojas egzistencialistas, palikęs ryškų pėdsaką rusų literatūroje.Tiesa, jo raštai mus pasiekė gerokai po laiko. Jis geriausiai suprato kas yra tikroji žmogaus atskirtis, rašė vokiečių slavistas M. Fasmeris. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad A. Platonovo kūryba persunkta vien pesimizmo nuotaikomis, šviesios ateities neigimu, vaizduojamas tragiškas eilinio žmogaus gyvenimas, bet tai netiesa.

A. Platonovas gimė 1899 m. tuo metu, kai vyko pasauliniai įvykiai. Didelėje šeimoje augdamas, pažinęs bado ir skurdo skonį, savo išgyvenimų nesureikšmino. Jis rašė, kad žmogui svarbiausia nusiteikimas ir gera nuotaika. Anksti siekė mokslo, pradėjo dirbti, „vadavosi iš nestabilios padėties, neleisdamas paimti viršaus melancholijai“.

Didžiausios įtakos kūrybai turėjo 1917 m. revoliucijos įvykiai, pirmasis pasaulinis karas. A. Platonovui būdingas bruožas - atjauta, meilė savo šeimai. Todėl vos trylikos jis imasi visų padienių darbų, kad tėvams kaip galėdamas padėtų išlaikyti seseris ir brolius.

Daugelyje jo kūrinių slypi empatija, pastangos apsaugoti aplinkinius. Visa tai atskleista buitiškai, tiesiogiai, be jokių pagražinimų. Karo metu nutraukęs mokamus mokslus geležinkeliečių mokykloje, tai išgyveno labai skausmingai. Abu su tėvu buvo mobilizuoti į karo zoną, kur vos nežuvo. Iš ten A. Platonovas pabėgo ir vėl tęsė mokslus. 1919 m. jis pradeda dirbti įvairių laikraščių redakcijose, redaguoja tekstus, pats juos rašo. Tačiau visą gyvenimą dirbo sunkų fizinį darbą ir niekada jo neatsižadėjo. Po mirties buvo užmirštas, našlei pavyko išsaugoti didelį rašytojo archyvą. Ankstyvoji kūryba daugiausiai romantinė, persunkta gamtos vaizdais, platoniška meile. Vėlyvoji – paveikta politkulto. Paskutinių gyvenimo metų –

minčių apie visuotinę laimę nusikratymas, neapykanta stalinizmui po sūnaus žūties.

Savo tekstuose A. Platonovas taikliai numato dabartį, yra išpranašavęs tolimesnius ateities įvykius. „Naujoji žmonija – tai savotiškas vyriškumas, jėga, tačiau ateities visuomenė – bus beveidė, pilna pilkos masės. Kaip paprastas sraigtas be individualumo, „tiesiog darbuotojas“ – konkrečioms funkcijoms skirtas rykas, žmogus be asmenybės.

„Duobė“ – vienas reikšmingiausių A. Platonovo kūrinių. Kurdamas žinojo, kad negalės jo išspausdinti - net M. Gorkis atsisakė tą padaryti. Pasakojimas prasideda, kai vienas jaunuolis atleidžiamas iš darbo. Nusiminęs, kad vien tik darbas jam teikė prasmę, jis leidžiasi į neaiškias paieškas. Eidamas sutinka panašių į save, tai tie patys darbo žmonės. Jiems nesvetima ištikimybė to meto autoritetams. Jie rodomi paprasti, vieningi, kartais suabejojantys klasine idėja. Veikėjai „Duobėje“ draugiški, pasitiki vienas kitu, nors ir stengesi pernelyg arti širdies nieko neprisileisti. To pasekmės galėtų būti dideli pergyvenimai praeityje, mat praėjusio karo atgarsiai dar nenutilo. Jie dirba, stato daugiabutį, kasa žemę kastuvais, praleisdami čia nesuskaičiuojamas valandas. Valgo maistą iš katiliukų, miega bendroje patalpoje. Nepagalvoja, kad galėtų gyventi ir kitaip, todėl nieko nekeičia, nes „galbūt kažkas ir taip pasikeis“. Nors yra labai sunku, aplink juntamas įsigalėjęs skurdas, visgi jie gyvena pilnakraujį gyvenimą,

Žmones „Duobėje“ slegia nuolankumo našta, jie tiki „bus tas rytojus“. Dabar yra būtent taip <...>...jis sužvarbęs nusėdo į pradėtą pamatų duobę, matėsi kaip ant nupjauto molio, gulėjo dirvožemis. O ar iš kiekvienos bazės susidaro anstatas? Ar kiekvienos gyvenimo medžiagos gamybos pridėtinis produktas, yra žmogaus siela? Už sienos nykuma, į kurią galima ir nesiveržti. <...>. Pamatų kasimas – lyg tamsi transformacija, kai pavirstama gamybos įrankiu. Nusileidęs į gelmę žmogus suvokia, kad jis jau neegzistuoja, tik pasyviai stebi ir bando mąstyti. „Duobė“ – turėtų būti tolimas žmogiškumo fundamentas, naujojo gyvenimo pagrindas. „Štai taip daroma būsima, bendra laimė“, užsimena kasėjai. „O gal aukštesnieji protai vėl apsigavo, tai kur gėris visai žmonijai?“, suabejoja vienas jų.

A. Platonovo „Duobės“ pasaulis anaiptol nėra vien skurdo ir sudaiktėjimo vieta. Jis egzistuoja kaip automatinės veiklos apraiška, tačiau yra ir tam tikro tikslo, išsigelbėjimo galimybė. Darbo beviltiškumas verčia gręžtis į tai, kuo buvo patikėta. Net mergaitė trumpam įžengusi į apysaką, pilna „ateities džiaugsmo“, nė akimirkai nesugeba atgaivinti „mužikiško sustabarėjimo“, užslopintų jausmų. Tačiau mirus jai, lieka nebeaišku „gal laimingas komunizmas staiga

nuėjo, nes vaikai miršta.“

Kasėjas supranta, kad jam reikia sugrįžti į ten kur jo ištakos, kur nevargdavo mintys, buvo gera pakilti. Kolektyvizacija suvienodina, sugretina, bet ji negali įsiskverbti į sielą. O gal gali? Vienaip ar kitaip, žmogus dar turi tikslą išsigelbėti, yra jaunas, viskas prieš akis. Galėtų išeiti, sukurti šeimą, taip kaip to nori. Jis neturi išsilavinimo, patyrimo, draugų, net namų. Paveiktas įtakingo darbų vadovo, persiėmęs jo idėjomis, kad veikia vien „mechaninis proto pilnumas“, taip ir pasilieka pirmu etapu bepradėtoje pamatų duobėje. Ir visa tai – vardan

visuotinės idėjos. Vaikinas ir jo bendradarbiai greitai išsenka, suserga, pasimeta, ir apsigauna jog bus atradę laimę. Tačiau jie nenutuokia, kad asmenybės jau sunaikintos. „Duobė“ kaip reiškinys laimėjo nematomą kovą – darbininkai nebeturi žmogiškųjų pavidalų.

Nemaža dalis užsienio rašytojų perskaitę „Duobę“ likdavo sukrėsti. Perskaityti verta, knyga įtraukia, sukelia daug prieštaravimų. O ką pasakys mūsų skaitytojai? Platesnę šio autoriaus biografiją pateikė literatūrinė svetainė rašyk.lt

Numerus
stultorum

Greta Musteikienė

Alina ir jos Palaima

Alina pajuto pro užmerktus vokus besiskverbiančius saulės spindulius. Eina sau, negi jau rytas? Ryški šviesa žadino ir dar snaudžiantį galvos skausmą. Susiraukdama moteris pasivertė ant nugaros, išlaisvindama užspaustą ranką. Skruostas nemaloniai atlipo nuo kažko lygaus ir šilto. Burnoje jautė šleikštų rūgšties skonį. Vis nepraplėšdama akių pabandė ištiesti sulenktas kojas, bet jos tuojau atsirėmė į kažin ką kieto ir nepaslankaus.

Perkūne su perkūniukais, čia tikrai ne jos patalas Miko landynėje! Negi vėl bus užmigus gatvėje?

Paraudusios akys atsimerkė ir žvilgsnis įsmigo į lubas. Dar ryškiau suspindusi šviesa, tarsi, įsiūbavo varpą kaukolės viduje. Išleidusi sau neįprastą urzgimą, Alina lėtai atsisėdo. Besimarkstydama apsidairė. Sėdėjo ant galinės mašinos sėdynės, šviesa virš jos sklido pro stoglangį...

Ji susimąstė. Kažkas čia ne taip. Nusipurtė stengdamasi išvaikyti miegus, ir nuo sudriskusio megztinio ant švarių automobilio kilimėlių pribyrėjo jau sudžiūvusių duonos trupinių. Vėl įsižiūrėjo į virš stoglangio plaukiančius debesis. Tai ir buvo keisčiausia. Ji sėdėjo automobilyje, pro kurį matėsi stoglangis pastato stoge. Žvilgsniu apvedė mašinos kontūrus: priekinis stiklas, veidrodėlis, durelės... O kur stogas? Perkūne su perkūniukais! Ji sėdi kabriolete! Gyvenime nebuvo tokioj mašinoj! Žinoma, visada norėjo! Jau beveik ėmė šypsotis, pamiršusi tą nelemtą galvos skausmą, tačiau kaip mat susirūpino.

Po eilinių išgertuvių, nepažįstamame automobilyje pabunda ne pirmą kartą. Bet kad tokiame! Kaži katras, iš Tulpių gatvės patvorinių, tokią *tačką* turi? Jau kiek prakutusi ėmė dairytis po garažą. Netgi gana mikliai išsiropštė iš balto *mersedeso* nė neatidariusi durelių. Ne, kažkas negerai. Koks patvorinis su ja būtų vakar prisilakęs prie uždarytos „Iki“, jei turėtų tokią mašiną? Žemėtomis panagėmis ėmė kasytis senokai netrinktą galvą. Ir išvis: kaip gi ji čia pateko? Nieko neprisiminė. Apėjo ratu mašiną. Kapotas buvo gausiai nutaškytas vėmalais su žirnelių gabaliukais. Alina šyptelėjo. Čia tai jos darbas. Dar vakar kimšo tuos žirnelius iš toje pačioje „Iki“ nugvelbtos skardinės. Matyt sugedę buvo, kad

supykino. Alus, degtinė ir Tomo *samagonas* čia, žinoma, niekuo dėti. Užgrūdintam skrandžiui turėjo būti vieni niekai. Pabandė pavalyti mašiną savo purvina rankove, bet nesuvirškinti žirneliai jau buvo pridžiūvę.

Besukant ratus apie kabrioletą ir garažo lentynose beviltiškai ieškant kokiu skysčiu galėtų apmalšinti tą įkyrų galvaskausmį, vakarykštis vakaras pamažu sugrįžo atmintin. Kažkada naktį jai pabodo gerti su diedais prie „Iki“ ir pasiėmusi savo nuolatinę palydovę, katę vardu Palaima, ji išėjo pas Miką. Išėjo pati viena, nors Tomas ir siūlėsi palydėti. Velniop vyrus! Juodvi su Palaima – vienišos nakties keleivės. Katiniškai murkdamos apie gyvenimą, dainuodamos užstalės dainas kniaukiančiais balsais jos ėjo kol... Kol?

Pasiklydo? Pasiklydo gimtajam Birštone, tu Perkūne su perkūniukais! Matyt Tomo *samagonas* turėjo daugiau apsukų, nei ji tikėjosi. O dar, kaip tyčia, lietus prapliupo. Net ne lietus, o visa šlapdriba! Kur dėsis Alina su savo Palaima, abi pavargusios ir vos bepaeinančios? Ėjo pro kažkokį pastatą, žiūri – durys pravertos, ir

įsmuko. O kas toliau? O kas toliau jau nors užmušk nebepamena.

Staiga jai kilo klausimas, kuris iš tiesų turėjo kilti daug anksčiau: o kur Palaima?!

– Kice kice kice! – ėmė šaukti Alina, žvalgydamasi po garažą. Ne, nėr. Gi jau būtų priėjusi. Bet dėl visa ko dar kartą apėjo lentynas, atsigulė ant žemės pažiūrėt ar nesislepia po mašina. Nėr. Nėr jos Palaimos! Širdį suspaudė net labiau nei galvą. Nejau ji pametė savo vienintelę tikrą draugę?

Ne. Palaima savarankiška. Jei pasimestų – tai sugrįžtų pas Miką ir tiek. Va taip. Ir Alinai reikia grįžti. Nėr čia ko, dar šeimininkas garažo grįš, supyks, kad sėdynę išgulėjo, kad kapotą apvėmė. Priėjusi prie nedidelių durelių didelėse garažo duryse, Alina truktelėjo.

Čia dabar! Perkūne su perkūniukais – užrakinta! Juk ne pati užsirakino?

Dar kartą apsižvalgė ieškodama kito išėjimo. Nėra! Per stoglangį tikrai juk neišsikabarios. Net jauna tokia vikri nebuvo, o dabar, kai tos jaunystės nė padujų... Bet kas gi ją čia užrakino? Pati, deja, raktų nuo svetimų garažų nesinešioja! Tik tada…

– Miau, – pasigirdo iš anapus.

– Palaima!

Net tarp daugybės „miau“ būtų pažinusi savo katės balsą. Alina vėl puolė prie durų nudžiugusi, kad draugė jos nepaliko, kai suprato, jog tas „miau“ labai jau piktdžiugiškai nuskambėjo. Alina suraukė jau ir taip raukšlėtą kaktą. Nejaugi Palaima ją užrakino? Kad tave kur! Ir pasiutimas katytės!

– Miau miau miau, – pradėjo Alina gražiuoju, priglausdama seilėtas lūpas prie rakto skylutės.

– Miau, – užtikrintai iš lauko atsakė katė.

– Miau miau miau. Miau miau miau miau, – prašė Alina.

– Miau miau.

– Miau miau miau. – supykusi pagrasino.

Katė nieko neatsakė, bet Alina dar labiau supyko. Perkūne su perkūniukais, nė susapnavusi nebūtų, kad dėl kokio menkniekio Palaima gali šitaip keršyti!

– Miau miau miau miau! – jau neberinko žodžių.

– Katukai! Vargšiuke, kaip tu ten įlindai?

Alina atšlijo nuo durų. Katės žmogiškai nekalba! Ir balsas ne Palaimos. Kas per monai? Balsas net ne moteriškas – vyro. Ir dar taip arti. Beveik visai prie durų.

– Palauk palauk, mažyte, tuoj išleisiu, – kalbėjo jis toliau.

Suskrebėjo į spyną kišamas raktas ir Alina dar per žingsnį atsitraukė. Mažyte ją kartais vadindavo Mikas, bet katuku nevadino niekas. Spyna trakštelėjo ir saulė dar ryškiau nušvietė garažą. Priešais Aliną stovėjo drūtas treninguotas vyras. Užjauta jo veide staiga užleido vietą nuostabai. Nepažįstamojo žvilgsnis šokinėjo nuo Alinos iki apvemtos mašinos ir atgal. Pamažu jo kakta susiraukė. Alina šyptelėjo. Tada pritūpė ant užpakalinių kojų ir lyžtelėjusi priekinę letenėlę meiliai kniauktelėjo:

– Miau.

Vygaudas Juknelis

Paštininko džiaugsmai

Labiausiai Silvai jo gyvenimas patinka nuo 17.00 iki 18 valandos ir 30 minučių. Tada jis neskubėdamas eina namų link, užsuka "Pas Jefimą" ir išgeria savo tris bokalus alaus. Bet visai ne dėl alaus Silvai jo gyvenimas patinka nuo 17 valandos iki 18.30. Silva jau seniai pastebėjo, kad dažniausiai būtent tuo metu jį aplanko įvairiausios mintys ir idėjos.

O kada gi daugiau? Darbe Silva laksto paskui paštą, arba klauso viršininko nurodymų. Namuose reikia klausyti Zosytės, kaip ji per dieną nusiplūkė, arba kaip jai vėl pilvą skauda, o daktarai vis nieko neranda ir neranda. Lašinių mažiau valgyk, sako jai daktarai. O tai ką jai valgyti? Gal tas *sasyskas,* kur parduotuvėje guli?

Silva į parduotuvę beveik nevaikšto, užtat beveik kasdien užsuka "Pas Jefimą". Jau daug metų.

Tiesa, anais laikais Jefimo smuklė kitaip vadinosi... Kažkokia tai puta... Alaus puta? Ne-e... Pieno? Gal kraujo?
- Klausyk, Jefimai! - vos peržengęs slenkstį, paklausė paštininkas. - O kaip tavo smuklė vadinosi anais laikais, kol dar nebuvo tavo?
- Apynėlis.
- Va, po perkūnais! Apynėlis! O aš einu ir galvoju - kažkokia tai puta? Kodėl man ta puta galvoj išliko?
- Todėl, kad geras alus visada putoja! - smuklininkas kaukštelėjo bokalo dugnu į baro stalviršį: - Į sveikatytę!

Geras tas Jefimas!
O kiek buvo diskusijų!
Tą "Apynėlį" Jefimas nusipirko dar tada, kai viskas tik prasidėjo ir laikraščiai ėmė burnoti prieš valdžią. Jefimas tada nuėjo pas miesto merą...
Ne... Ir tas tada kažkaip kitaip vadinosi?..
- O klausyk, Jefimai! O kaip anais laikais va toks pareigūnas, kaip dabar mūsų miestelio meras, vadinosi?
- Sekretorius. Komunistų partijos Kakalio rajono komiteto pirmasis sekretorius!

Kaip tu čia gali tokį pavadinimą atsiminti? Žmonės tai jį tiesiog Burbulu vadindavo.

Tai va, - nuėjo tada Jefimas pas tą Burbulą ir sako:

- Noriu pirkti "Apynėlį".

Jam ir pardavė.

O bobos tuoj ėmė šnypšti: girdi, kodėl jam? Kodėl ne anam? Jefimas ir taip tų pinigų prisikrovė "Apynėlyje" alų belaistydamas ir mūsų vyrus apgaudinėdamas. O tai iš kur gi daugiau tokią sumą ištraukė!? Kitos sakė, kad dėdė iš Amerikos atsiuntė. Dar trečios kalbėjo, girdi, Jefimas į smuklę įleis tik apsirėdžius frakais ir balinėmis sukniomis.

Durnos visai!

O šventa Aldona - dar gražiau! Su savo davatkom pasigamino tokius transparantus, nuėjo po Burbulo langais ir šaukė:

- Neleisime girdyti lietuvių tautos!

Argi tokios ką nors išmano apie alų?

Va, dabar prašom: trys bokalai - du euriukai! Nors vienas bokalas kainuoja vieną eurą. Ta pati tvarka ir prie lito buvo.

O kodėl Silvai pigiau? O todėl, kad nuolatinis klientas!

Lankstus tas Jefimas... Kaip diena - taip papildomas bokaliukas! O Zosytė iki šiol nieko net neįtaria!..

Ne toks jau durnas tas Silva, kaip kiti šneka.

Ką šneka?

Nu, atseit, nebūtų Silva durnas, tai seniai mirusio pašto inspektoriaus kėdėj sėdėtų!..

O Zosytė irgi nenurimsta:

- Tai ko tu žiopsai? - mykia. - Ta kėdė amžinai nebus tuščia - kišk savo šikną! Algą didesnę gausim...

Aha!..

Oi, kokie visi protingi!..

Dar neaišku nuo ko tas inspektorius numirė!

Va! Gretimo miestelio pašto inspektorius, - prieš kokius dešimt metų, - irgi numirė! Irgi labai panašaus amžiaus buvo! Ir netgi svėrė labai panašiai, nes Silva abiejų karstus nešė ir galvojo, kad nusipenėję kaip paršai, *atleiskjamviešpatie!..*

O be to inspektoriui pagal pareigas priklauso su pašto viršininku per pietų pertrauką žaisti šachmatais. Taigi Silva laimėtų! O tas kirvis burbuliuotų po to visą popietę...

Ne... Ačiū... Silvos šiknai labai gerai tinka ir dviračio sėdynė, o *imspektoriaus* kėdei tikrai atsiras storesnis užpakalis.

Nors ta buhalterė tai visai simpatiška moteriškė... Anądien nei iš šio, nei iš to klausia:

- Kaip tavo Zosytė gyvena?

Kaip gyvena, kaip gyvena? Vaikus prižiūri... Pilvu vis skundžiasi... Viskas tvarkoj, o ką?

- Nieko... - nusišypsojo ji visai nebuhalteriškai. - Perduok linkėjimus!

Ir ko ji staiga? Supaisysi...

Arba tada, kai Silva jai nuo viršutinės lentynos tokią dėžę nukėlė:

- Tu visai nieko būtum...

- Kaip tai... "būčiau"? - nesuprato Silva.

- Na, būtum... Mėnulio šviesoj... Bet miestelis per mažas... Supranti?..

Nu nieko sau! Miestelis jai mažas! Palakstytų ji kasdien po kelis kartus nuo vieno galo iki kito!..

Silva nesuprato. Ir kuo čia dėtas tas Mėnulis?

Ai, jam ir taip gerai! Silva buvo laimingas žmogus ir iš savo santaupų užsisakė dar vieną papildomą bokalą.

Nors amerikonai vieninteliai vaikščiojo Mėnulyje, bet Silvai tai nebuvo jokia naujiena. Paprastai jau nuo ketvirto bokalo jis su Mėnuliu gali bendrauti ir be jų.

Ką ten tie amerikonai! Va, kapinių sargas Motiejus, pasakojo, anais metais atvažiavo vienas toks į jo kapines savo giminaičių

aplankyti. Tai tas amerikonas ir sako Motiejui:
- Tokį ir tokį kapą man prašau parodyti.

Motiejus nuvedė. Parodė. Va, čia, sako, guli toks ir toks. Betono kryžius aptrupėjęs, užrašų nelikę...

- O kodėl tu žinoti, - klausia amerikonas, - kad čia toks ir toks gulėti?
- O koks gi kitoks čia gulėti? - paaiškino Motiejus. - Žiūrėk! Ant visų paminklų užrašai yra, o tokio ir tokio - nėra! Vadinasi, jis gulėti čia!
- O gal jis kitose kapinėse palaidoti?
- Tai ko tu čia galvą man kvaršinti? - nusispjovė Motiejus.

Amerikonai, mat! Jie po Mėnulį laipioja, o nežino, kur giminaičiai palaidoti! Ką čia ir kalbėti!..
Bet pinigų davė. Davė Motiejui tų savo dolerių ir paprašė sutvarkyti kapą:
- Čia ir tau liks. - patikino

Motiejus viską labai gražiai sutvarkė ir užsakė tokį paminklą, kokio Kakalyje dar niekas neturi.
Kitais matais amerikonas vėl žadėjo atvažiuoti. Jam čia labai patiko. Sakė, gulsis šalia.
- Tai gerai! Aš tau duobę už dyką iškasiu!
- Cha, cha! - amerikonas patapšnojo Motiejui per petį. - Geras pokštas!

O juk Motiejus visai rimtai!
Nesupranta tie amerikonai... Juolab, kad už pusmečio jį atvežė. Karste. Motiejus duobę iškasė. Ir užkasė. Ir kryžių ant kauburėlio lopetos kotu įspaudė.
Va, tau ir pokštas...

Bet ką čia vis Motiejus ir Motiejus...
Štai - Ieva - visai kitas reikalas!
Ji kartais aplanko Motiejų. Silva pats matė tada, kai telegramą jam atnešė. Tą pačią, nuo amerikono.

Bobos jau seniai Kakalyje šnypščia, kad, atseit, Motiejus ir Ieva... Bobos ją vadina pasileidusia, o Silvai ji atrodo labai graži ir miela... O

ta jos prisirpusi krūtinė!.. Atrodo, tuoj ims ir iššoks, kaip ir Silvos akys ant kaktos iššoko tada... kai telegramą atnešė...

Bobos dar šnypščia, kad Ieva ir su kitais...

Daug jos išmano!? Joms kiekviena gražesnė mergina yra pasileidusi, nes pavydi!..

Ir vyrai joms visada užkliūva! Ne ten pasižiūrėjai! Ne taip nusišypsojai! Ko čia seilę varvini?

Tarsi nuo to pasižiūrėjimo, galėtų kas nors pasikeisti?

Gerai būtų!..

Bet Silva - ne toks! Jis tik į savo Zosytę žiūri! Nebent, ką nors netyčia tarnybos vedinas pamato, kaip tada... pro Motiejaus langą... O specialiai, tai niekad niekur nė su kuo!

Ir kam jam?

Jis turi Zosytę.

Jam užtenka.

O Motiejus turi Ievą.

Jam gerai.

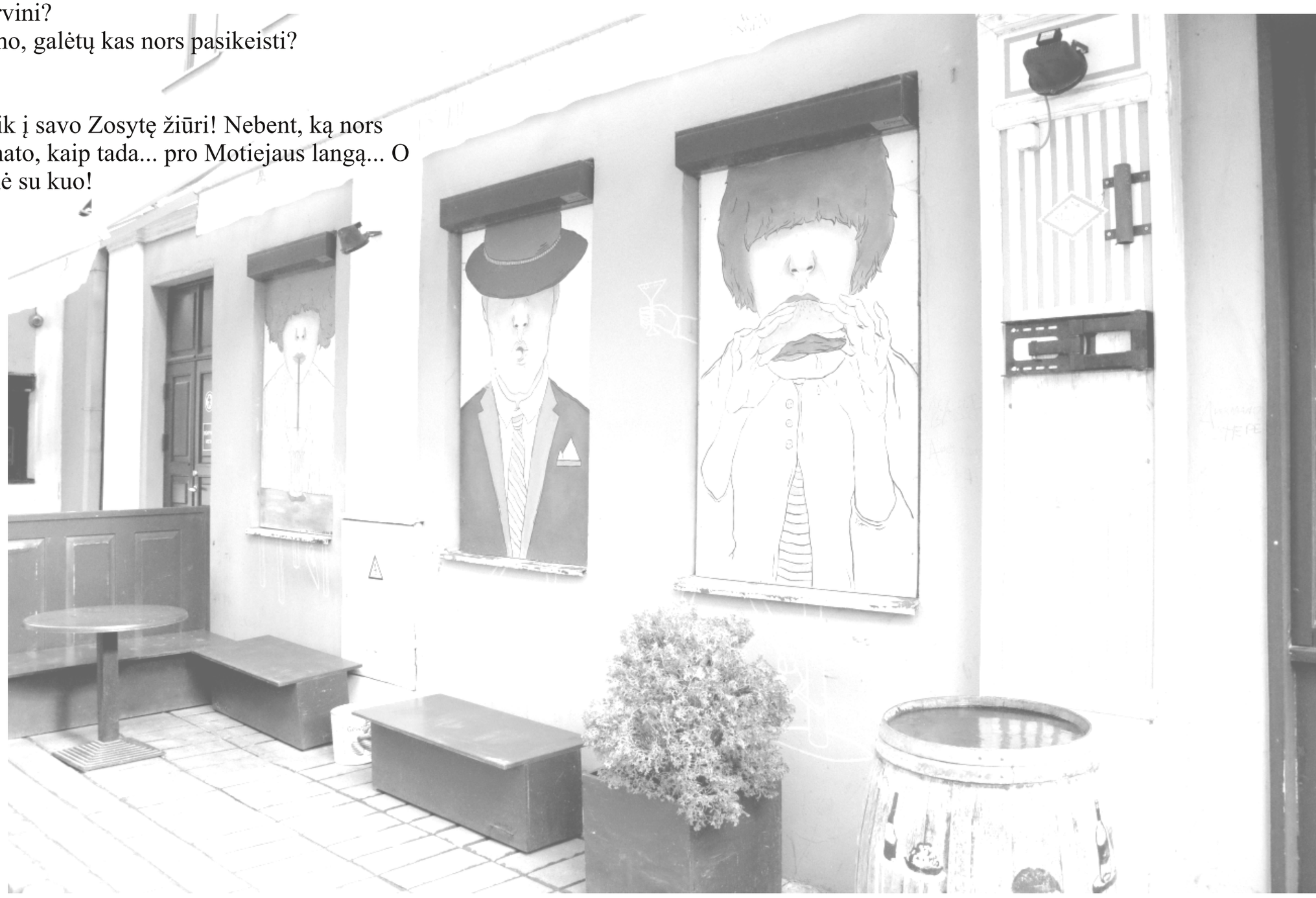

2020 nr. 1 (3)

rankos.net
rašyk.lt

rankos
elektroninis literatūrinis žurnalas